

רשמים מהועידה

ועידת רבני ישראל לחיזוק מסורת
חכמי המזרח ומורשת תורת החסידות

י"ח אלול תשס"ט, שנת "הקהל את העם"
יום הולדת רבי ישראל בעל-שם-טוב ורבי שניאור זלמן מליאדי

תוכן

שער התורה

< כשרות

- 4 ..... דרושה זהירות רבה בנתינת הכשרים
- 6 ..... כשרות רגילה וכשרות מהדרין
- 8 ..... חוסר זהירות בכשרות פוגם באמונה
- 12..... על תקלות ואיסורים בתחום הכשרות

< רבנות

- 16..... איסור מהתורה בגזל הגוי
- 18..... הרבנות בזמננו
- 20..... דיוקנו של רב
- 22..... דיבור הוא כמעשה

< דרך הבעל שם טוב

- 26..... דור של צימאון לפנימיות
- 28..... המהפכה התורנית במרוקו ובצרפת
- 30..... חינוך ומנהיגות על פי דרך הבעש"ט
- 32..... רב ומנהיג אמיתי על פי החסידות

שער הכינוס

< סקירה

- 37..... הקפדה מירבית בכשרות | שבת אחים גם יחד | מושב מיוחד על החסידות | דיוקנו של הרב | מושב הנעילה | הבעש"ט בשפה הערבית | 'איש על העדה' | אורח הכבוד | "לכשיפוצו מעיינותיך חוצה"

< דברי תורה וברכה

- 48 ..... "ומלאך ה' צבאות הוא" - רב ומנהיג בישראל
הראשון לציון והרב הראשי לישראל הגאון הגדול רבי שלמה משה עמאר
- 49 ..... "להקים את התורה"
הראשון לציון הגאון הגדול רבי אליהו בקשי דורון
- 51 ..... אהבת ישראל
הרה"צ רבי רפאל אבוחצירא
- 52 ..... הולדתו של הבעל שם טוב
הרה"צ רבי יורם אברג'ל
- 54 ..... חום ואהבה בדרך הבעש"ט
הרה"ג הרב שמעון אליטוב - חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל
- 55 ..... תורות שאמר הבעל שם טוב בגן עדן
הרה"ג הרב יצחק יהודה ירוסלבסקי - בי"ד רבני חב"ד

הוספה מיוחדת

- 62 ..... < כותל המזרח ותורת החסידות
- 65 ..... < בכוחות משותפים
- 66 ..... < יהדות חיה, עירנית ותוססת

לאורו של הבעש"ט ועידת רבני ישראל

בראשות הראשון לציון רבי שלמה משה עמאר שליט"א

חברי נשיאות הועידה:

רבי שלמה שלוש

ראבי"ד חיפה וחבר מועצת הרה"ר לישראל

רבי דוד יוסף

ראש בית מדרש להלכה יחוזה דעת

רבי יהודה דרעי

ראבי"ד באר שבע וחבר מועצת הרה"ר לישראל

רבי יצחק דוד גרוסמן

רבה של מגדל העמק וחבר מועצת הרה"ר לישראל

רבי שמעון אליטוב

רב המועצה האזורית מטה בנימין וחבר מועצת הרה"ר לישראל

רבי משה הבלין

ראש ישיבת תומכי תמימים ורבה של קרית גת

רבי יצחק יהודה ירוסלבסקי

בי"ד רבני חב"ד

עיצוב ועמוד: מ. שכטר

כשרות

- > < דרושה זהירות רבה בנתינת הכשרים >
- > < כשרות רגילה וכשרות מהדריץ >
- > < חוסר זהירות בכשרות פוגם באמונה >
- > < על תקלות ואיסורים בתחום הכשרות >

דרושה זהירות רבה בנתינת הכשרים

דרושה זהירות רבה והתמחות בענייני כשרות בכדי לעסוק בתחום, ולצערנו הנושא פרוץ • על הרבנים לעשות הכול על מנת לתקן ולגדור את חומות הכשרות

עשרת אלפים ליטרים של מים פושרים, ובתוך שבוע הבריכה כולה הופכת לחומצה. החומצה הזו נחוצה לייצור של כל מיני מוצרי מאכל, ובפרט למשקאות. אמרתי לרבי יעקב ע"ה שאני מעוניין לגשת ולראות במו עיניי את תהליך הייצור במפעל, ואז יהיה אפשר לדון בכשרות שלו.

הייתי במפעל, שאלתי וחקרתי, ניסיתי לבדוק על מה הם מגדלים את החיידק הזה, אבל הבעלים התחמקו ממני. ממש לפני שנסעתי, ביקשתי ממישהו שם רשות להשתמש בשירותים לפני שאסע בחזרה למילאנו. נכנסתי, והנה אני רואה אולם גדול מלא לחם. נדהמתי. לא רציתי שהבעלים יבחינו שגיליתי את העניין. כתבתי לרב לנדא ע"ה שישה עמודים של חוות דעתי על העניין.

בשום דבר אי אפשר לדון לפני שידועים איך הוא המוצר. אסור להכשיר שום מוצר בלי לדעת ולהכיר את תהליך הייצור שלו. אסור לתת סתם תעודת כשרות. אם יש מי שנותן כשרות והוא לא בר סמכא ואיננו ראוי אז זהו מכשול נוראי. לא כל מובטל שאין לו מה לעשות, נשלח להיות משגיח כשרות.

חלב או שומן

אספר לכם משהו ובזה אסיים. לפני עשרים ותשע שנים נפטר אבי ע"ה בחודש אוגוסט וחיפשתי מניין לקדיש. בחודש זה אין במילאנו שום בית כנסת למניין. הלכתי לחוף הים, לפנינה כשרה מלאה ביהודים שמבלים שם, כדי

כבוד הרבנים, יושבי הראש, כל אחד לפי כבודו ומעלתו.

ברצוני לדבר על זיכוי הרבים בכשרות, זכיתי ואני מתעסק בזה כבר עשרים וחמש שנים. הייתי אצל הרבי מליובאוויטש ב'יחידות' והרבי אמר לי שאחד מהדברים העיקריים שעליי לעסוק בהם בעבודת השליחות הוא להתעסק בענייני כשרות, ומאז אני עוסק בזה.

כשרות היא דרך חיים. צריך להביא ליהודי כל דבר שיהיה אפשר להכשירו, ושיהיה מותר על פי דין תורה. פעם, לפני שנים, נתבקשתי על ידי הרב הגאון הרב החסיד רבי יעקב לנדא ע"ה רבה של בני ברק לבקר במפעל מסוים שמייצר חומצת לימון, שהוא מוצר נחוץ מאוד לייצור מצרכי מזון.

חיידק שהופך לחומצת לימון

את החומר הזה גילה ד"ר אחד מאנגליה לפני מאה ועשרים שנה. ישנו חיידק שגדל בעיקר על לחם. החיידק הזה, כשהוא נפגש עם סוכר הוא הופך אותו לחומצה. זהו תהליך טבעי שאין לו שום הסבר. היום מייצרים אותו מתפוזים, לימונים וקלמנטינה. דרושה זהירות רבה בעניין, כי היום אפשר לייצר אותו גם מחיטה, משום שהחיטה מכילה סוכר. מערבים את החיידק עם סלק סוכר נוזלי. את החיידק הזה מגדלים על חתיכות לחם, בתוך בקבוק זכוכית סגור בחדר קר למשך עשרה ימים. בסיום התהליך, כל הבקבוק מתמלא עובש יבש ושחור. מערבים עשרה גרמים מהעובש הזה בתוך מקווה של

**מערבים את החיידק עם
סלק סוכר נוזלי. את החיידק
הזה מגדלים על חתיכות
לחם, בתוך בקבוק זכוכית
סגור בחדר קר למשך עשרה
ימים. בסיום התהליך, כל
הבקבוק מתמלא עובש יבש
ושחור. מערבים עשרה גרמים
מהעובש הזה בתוך מקווה של
עשרת אלפים ליטרים של מים
פושרים, ובתוך שבוע הבריכה
כולה הופכת לחומצה**

הרה"ג הרב ישועה חראד
רב ראשי לקהילה הספרדית מילנו, איטליה

לאסוף כמה מהם למניין. השעה הייתה ארבע וחצי אחר הצהריים, נכנסתי למלון סמוך לאכול משהו ולגשת לחפש יהודים למניין. היה שם משגיח אחד מירושלים, חצי חזן חצי חכם, ואפילו לא חצי משגיח. ביקשתי ממנו קצת דג מטוגן, תפוחי אדמה וסלט והוא מציע לי בשר בקר. אני מבקש דג והוא מציע בשר. ואז הוא אומר לי: בוא, תכנס למטבח, תראה את הכשרות ואז תאכל. נכנסתי למטבח, וחשכו עיניי. אני רואה ערימות של חֶלֶב מונחות שם. שאלתי אותו לפשר העניין, והוא מסביר לי שבמסעדה משתמשים בשומן לבישולים שונים ולא אוהבים את השומן כמו שהוא בבשר ולכן הטבחים מסירים אותו לפני שמבשלים את הבשר. אבל זה חלב, אמרתי. אני אומר חלב והוא אומר שומן. אתה יודע, שאלתי אותו, מה ההבדל בין חלב לשומן? והוא אומר: מה אומר לכבוד הרב? אני לא יודע. חודש וחצי נתנו לאנשים לאכול חלב, והמשגיח לא יודע כי הרב לא אמר לו שום דבר והוא עצמו לא יודע! טלפנתי לאותו רב ואמרתי לו: אם אתה לא מבין בכשרות, למה אתה ניגש לעסק הזה?! אתה שולח אדם שלא יודע מימינו ומשמאלו?! אדם שלא יודע בכלל שקיים איסור של חלב?!

ישנם כאלה שנכנסים לשטח של כשרות בלי שידעו מה הם עושים, מוכרחים לדעת מי הם!

מי שאינו יודע בטיב כשרות

כל מי שאינו בקי בדברים האלה אסור לגשת ולעסוק בנושאים האלו. לפני מספר שנים ביקר אצלי רבי נפתלי הלבברשטאם מהעדה החרדית, ונהנית מאד לדבר איתו בענייני כשרות. הם בקיאים בשטח הזה של הכשרות. אמרתי לרבי נפתלי: מה שאמרו חכמים: "כל מי שאינו

יודע בטיב גיטין וקידושין, לא יהא לו עסק עימהם", היום זה חל על תחום הכשרות. אף מנוול לא ייגש לערוך גט אם הוא לא יודע או למד או ידע משהו, אבל אם יש לו חתימה שהוא עבר על יורה דעה, הוא יוצא ועושה הכשרים. זה שטח מלא מוקשים! אי אפשר להיכנס אליו בלי ידע. צריך קצת ידיעה גם בעניין לימודי חול. לכל מרכזי הכשרות בארץ יש אנשים שמבינים בכימיה. המודרניות והחידוש שיש בשטח הזה הם פלא עצום, ומי שאינו בקי בזה ואינו יודע, עלול להיכשל ולהכשיל.

יהי רצון שהקדוש ברוך הוא יזכנו לזכות את הרבים, אבל גם לפעול למען ניקיון של השטח. אנחנו צריכים לדאוג לכך שכל מי שאינו ראוי, לא ייכנס לתחום הכשרות. תזכו למצוות.

יהי רצון שיהיו תוצאות טובות מהכנס הזה ושניפגש יותר תכופות. כל אחד יכול לתרום לעניין כפי הניסיון שלו, ולפי מה שחננו הקדוש ברוך הוא. שנה טובה ומבורכת לכל הרבנים ולכל העוסקים בענייני כשרות.

כשרות רגילה וכשרות מהדרין

הרבנות מקלה בנושאים מסוימים בכדי לזכות את הרבים באכילת מזון כשר ולהציל את הציבור מעוון מאכלות אסורות • יש להקפיד לענות גם לצרכיהם של האשכנזים, ולא להתעלם מהשיטות ההלכתיות השונות

ירשה לעצמו להשתמש באותם חומרים. למשל, אבקת חלב נכרי - הרבה מאוד מהפוסקים האחרונים התירו את אבקת חלב הנכרי. אני מדגיש ואומר שרוב הפוסקים האחרונים התירו את אבקת חלב הנכרי, משום שלצערנו בלשון המשגיחים חסרי הדעת קוראים לזה בשם "חלב נכרי". לחלב נכרי אין היתר. חלב נכרי הוא בכלל הגזירה שלא תתבטל לעולם. לעומת זה, באבקת חלב נכרי ההיתר הוא ברור. ולמרות זאת, אף בד"ץ לא ירשה לעצמו להתיר עירוב של אבקת חלב נכרי באחד מהמוצרים.

דגים בחלב וג'לטין דגים בחלב

דוגמא נוספת היא הג'לטין - בתקופה האחרונה המציאו את חומר הג'לטין שעשוי מדגים. לפני שאדבר על ג'לטין דגים בחלב ראוי להקדים כי בעניין הדגים זה כבר מספר שנים שהרבה מהספרדים מקפידים מאוד לא לערב דגים עם חלב, על פי דעת מרן. צריך להקפיד על זה וכן להודיע בשלטי חנויות פיצה ודומיהן, שלספרדים אין היתר לאכול את הפיצה עם טונה וכדומה, כי על פי דעת מרן אין היתר לאכול דגים עם גבינה ביחד, ויש סכנה בכך.

האשכנזים "יוצאים ביד רמ"א" ולא מחויבים לפסקי מרן, ולכן הם מקילים בזה. אבל אי אפשר למחוק את דעת מרן, הגם שכמה מהאחרונים כתבו שדברי מרן הם טעות סופר, במחילה מכבודם הדברים ברורים - לא רק שאין כאן טעות, אלא שזו דעה ברורה ויציבה. הספרדים צריכים להקפיד, ויש להודיע להם ולהזהיר אותם על כך, שלא

ברשות מורי ורבותי, ידידי היושבים בשולחן הנשיאות, קהל קדוש ונכבד.

הנושא שבו אתמקד הוא - כשרות מטעם הרבנות מול כשרות בד"ץ. לנו יש, ברוך השם, שולחן ערוך, שעל פיו אנחנו אמורים לפעול. במערכת הכשרות שמטעם הרבנות הרבה פעמים אנחנו משתמשים בהיתר שהוא קצת דחוק, בהיתר שהוא לא בשופי ולא חלק ממש, אבל כל זה הוא בשביל לזכות את הרבים. אנו עושים את הדברים שאינם שווים לכל נפש, אלא בדרגה המינימאלית בכדי לקיים את הכשרות, שלא תיתכן בכל דרך שהיא בעולם לאפשר שתיקרא כשרות של בד"ץ.

אביא מספר דוגמאות: ברוך השם, בשנים האחרונות כמעט ונמחק מסדר היום של הרבנים מתן תעודות כשרות לעסק שפתוח בשבת. עדיין ישנו קומץ קטן של רבנים שעוד חיים במצב של לפני כשלושים שנה, ועדיין מעניקים תעודות כשרות למקומות שכאלה. הרבנות משתדלת ככל יכולתה לבטל את הנוהג הזה, אך לא תמיד בהצלחה. לרבנות אין את הכוחות לאכוף את החלטותיה, אבל ההחלטה היא ברורה - לא להעניק תעודת כשרות למקום שפתוח בשבת.

אבקת חלב נכרי

לעומת זה, ישנם מספר פרטים שלרבנות אין יכולת להקפיד בהן. למרות שההיתר הוא ברור, ופוסקים רבים התירו את הדברים בצורה גורפת, ובכל זאת שום בד"ץ לא

דגים וחלב יחד די לנו להחמיר בדגים עצמם כשהם בעין, בין אם זה בדגים או בביצי דגים, אבל אין צורך להחמיר גם כשהדגים הם בצורת ג'לטין.

בד"ץ ספרדי חייב להקפיד גם על דעת הרמ"א

אנחנו ברבנות משתדלים לענות גם לצרכים ההלכתיים של האשכנזים. לדוגמה: לדעת הרמ"א, בשר לא מוכשר שעבר צלייה חייב לעבור שטיפה ורחיצה לפני הבישול. בד"ץ ספרדי שלא רוחץ את הבשרים האלה פוגע באשכנזים, ועד כמה שאני יודע, לפי שעמדותי בזמנו בראש בד"ץ בית יוסף, בבד"ץ בית יוסף מקפידים על הנושא הזה.

דוגמה נוספת: ישנה מחלוקת בין מרן לבין הרמ"א בקשר לבליעה בשיפודים. לדעת מרן מותר להשתמש באותם שיפודים שוב ושוב, ואין צורך להחליף או להכשיר אותם, כי אין בליעה בשיפוד, איידי דטריד למפלט לא בלע. ואילו לדעת הרמ"א, הואיל והשיפוד מכוסה בצלי, יש להכשיר את השיפוד או להחליף אותו בין צלייה לצלייה. בד"ץ ספרדי חייב להקפיד בנושא הזה גם לפי שיטת הרמ"א, ולא להסתפק בדעת מרן.

אחזור שוב לנושא כשרות הרבנות. אני רואה שיש מקומות שלא מקפידים בהם בדרגת בד"ץ. למשל, התורה אסרה בשר וחלב יחד בבישול, אולם אכילת בשר בחלב בזה אחר זה, זהו איסור מדרבנן. משום כך, בדרגת כשרות של רבנות יכולה להיות מציאות של אדם שאכל מאכלי בשר ואפילו מאכלי בשר בקר, ויבקש לאחר מכן כוס חלב, ולא נוכל למנוע בעדו. העסק ימשיך לקבל תעודת כשרות ועדיין ימשיך להגיש חלב אחרי הבקר, כמובן בלי ערוב של הכלים, בכוסות חד פעמיים, עם כל ההגבלות, כדי שלא יבואו לידי הטרפת הכלים. בד"ץ לא יעלה על הדעת לתת כשרות באותו מקום. לא יעלה על הדעת שבבית מלון שנמצא בהשגחה מהודרת של בד"ץ, תהיה אפשרות של שתיית קפה וחלב בצידי מקום שאכלו בו בשר.

כשרות שמטעם הרבנות אמורה להיות בדרגה גבוהה, ועלינו להשתדל כמיטב יכולתנו. אני חושב שאנחנו עושים כמיטב יכולתנו, כל אחד בתחומו, והלוואי שמכאן תצא הבשורה בעניין וזיכוי הרבים יגדל וירבה הכבוד והשלום. תודה רבה.

הרה"ג הרב אברהם יוסף

רב העיר חולון וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

להשתמש בדגים עם גבינה בשום דרך שהיא, בערבוביה ביחד, וגם כשאוכלים אותם בזה אחר זה צריכים לנהוג בכל האזהרות וההרחקות כמו שנהוג לעשות אחרי אכילת מאכלי חלב אם רוצים לאכול בשר אחר כך.

ובעניין הג'לטין - לאחרונה מייצרים מוצרי גבינה עם ג'לטין מדגים. האם מוצרים אלו מותרים לספרדים או אסורים? רבים מתחבטים בשאלה זו, והדבר פשוט. כל מהות החומר בכל סוגי הג'לטין זו רק החמרה, והסיבה לכך היא, מפני שבמהלך תהליך הייצור שלו הופך החומר להיות עפר, ובכך הוא נדחה מלהיות ראוי לאכילה, ופקע מעליו שם דבר מאכל ולכן רוב האחרונים התירו את הג'לטין בבירור, אבל שום בד"ץ לא ירשה לעצמו לערב ג'לטין בתוך המאכלים שהוא מכשיר אותם. לעניין אכילת

בהכשר מהודר ספרדי יש לענות גם לצרכים ההלכתיים של האשכנזים. לדוגמה: לדעת הרמ"א, בשר לא מוכשר שעבר צלייה חייב לעבור שטיפה ורחיצה לפני הבישול. הכשר מהודר חייב לרוחץ את הבשרים האלה

חוסר זהירות בכשרות פוגם באמונה

הפגם שגורמת אכילת מאכלות אסורות היא איזמה. בגלל הזלזול בכשרות האכילה, ילדים עוזבים את דרך הישר • איסור על נותני הכשרות לעשות רווחים מההכשר כי "השוחד יעוור"

שם מדובר על פגישה של משה רבנו עם משיח. ומרומז שם תאריך, שבעים יום מחג השבועות ושלישים ושנים יום אחרי שבעים היום. כלומר מאה ושנים יום מחג השבועות, על אותו היום נאמר בכתוב, "כל יושבי תבל ושוכני ארץ כנשוא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו!" ובחשבון פשוט, 25 יום בחודש סיון (שהוא חודש מלא), תמוז ואב (אחד חסר ואחד מלא) - 59 יום ועוד 18 יום בחודש אלול, סה"כ 102 - ועליו נאמר, "כנשוא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו".

...

למינקת מותר אבל לתינוק מזיק

במצבנו כיום אנו רואים תרתי דסתרי. דברים הפוכים לכאורה. ישנם יהודים טובים אשר מוזילים ממון רב כדי להשיג אוכל מהודר. אלו שזוכים לכך באמת ואלו שרק חושבים שהשיגו אוכל מהודר.

אבל ישנם רבים וטובים אשר כאשר מגיע לנושא של הכשר, הם שמחים למצוא הכשר על המוצר ותו לא. גם כאשר הם שומעים ערעור על ההכשר שבידם, הם משיבים מה זה ענייני והרי כתוב על זה הכשר, אז אני יכול לאכול.

אם אנחנו רוצים להבין מה קורה כאן, אנו מוצאים הסבר מפורש בגמרא.

במשנה ביומא "עוברת שהריחה מאכילין אותה עד שתשיב נפשה". כיון שהריחה ונתאזנה למאכל, היא ועוברת במצב סכנה ומאכילין אותה ביוהכ"פ.

מפורסם שיש באחרוני הפוסקים חידוש, כי שליחות צריכה להיות מבעל הממון. שליחות ענינה, להפעיל אחרים.

באמת המושג בעל הממון, הוא מי שהקב"ה זיכה אותו בבעלות על ממון ובידו לפעול ואף להפעיל. אמנם רוב רובם של בעלי הממון אינם עומדים בניסיון ושוכחים לשם מה ניתן להם הממון, שוכחים שנתנו בידם אפשרות לפעול למען המטרה האמיתית אשר לשמה נברא העולם, "להיות לו יתברך דירה בתחתונים" ומשתמשים בבעלותם על הממון לצרכים אחרים לגמרי.

יחידים ישנם שמשמים זיכו אותם שידעו את האמת למה ניתן להם הממון ומה מצפים מהם כבעל הממון.

והנה התאספנו כאן ע"י בעל הממון אשר משמים זיכו אותו ב"לב לדעת" מה אפשר לפעול ע"י ממון.

לכבודו של המאסף של המחנה הזה, אשר הוא תלמיד ישיבת תומכי תמימים אני מרגיש חובה להזכיר שהערב הוא י"ח אלול כפי שנקרא בחב"ד "ח"י אלול". ביום זה נולד הבעש"ט, ביום זה נתגלה אליו מורו ורבו הידוע, ביום זה היתה התגלותו של הבעש"ט לעולם וביום זה גם נולד בעל התניא.

היום הזה ה' ענין סודי ימים רבים. האדמו"רים היו נוהגים בהסתר ביום זה באמירת חסידות, לא אמרו תחנון, וכו'. רק בדור הקודם הגיע הזמן שכ"ק אדמו"ר הרי"צ גילה את היום המיוחד, ח"י אלול.

אני רוצה לומר כאן, כי היום הזה מרומז בסוד בזהר חדש, סוף פ' בלק.

הרה"ג הרב משה יהודה ליב לנדא
רב אב"ד בני ברק

ואומר הפר"ח עוד, "לפי שבזמננו זה אין נזהרים מענינים אלו לשמור הקטנים ממאכלות לא כשרים, רוב הבנים יוצאים לתרבות רעה ורובם הם עזי פנים שבדור ואין יראת ה' נוגעת בלבם ואף אם יוכיחום על פניהם לאו בר קבולי מוסר ניהו. לפיכך צריך להזהר הרבה בדבר". מכאן גם מובן ההלכה שש"ץ ביום התענית יכול להיות מי שביתו ריקם ומפרש רש"י בני ביתו ריקים מעבירה. שאם יצא הבן לתרבות רעה ר"ל, האב פסול להיות שליח ציבור בתענית ובימים נוראים. ונשאלת השאלה "אבות לא יומתו על בנים"?! אלא אחריות האב ליקח את התינוק מן המינקת שאכלה איסורים משום פיקו"נ היא הפוסלת אותו מש"ץ. ואם רחמנא ליצול הבן יצא מן הדרך זה תוצאה מן המאכלות שאכל ללא אחריות אביו. כמובן זה מצב קיצוני ביותר. אבל גם אם הוא מדות רעות אצל ילד או נער, העדר רחמנות וכדומה, זה מחשיד שאכל דברים לא כשרים.

האוכל משפיע בטבע ולא כעונש

וכן הרמב"ן כותב (פ' שמיני), בבהמות הכשרות ובעופות הכשרים לא ימצא דורס, כי הקפידה תורה על מדותיהם של ישראל שלא יאכלו מן הבהמות והעופות הללו כי האכילה שנהפכת לדמו ובשרו של האוכל משפיעה גם על נפשו.

ובכתר ש"ט כותב, שהיתה מדינה שלא האמינו בתחיית המתים ר"ל וכתב להם הרמב"ם שזה קשור במאכלות שאוכלים, כי השכל נעשה מברירת הדמים הנעשים מאכילתו אשר האכילה הופכת לדם ובשר.

גם בשל"ה (שער האותיות) כתב שאפי' סוגי האכילה משפיעים על שכל האדם ועאכו"כ כשרות המאכלים, ומוסיף השל"ה שהשכל יתעבה וישחית מצלילותו וזכותו כי המאכל ישוב לגוף והיו לבשר אחד, ודבר זה בדוק ומנוסה מאנשי המדינה האוכלים למעדנים והמשקה שלהם זכים הלא הם המשכילים בכל חכמה ומביני מדע יותר מבני הכפר האוכלים השעורים והבצל ושאר מאכלים.

וכאשר אנו רואים בזמננו תופעה חדשה ר"ל של יורדים מן הדרך ובאופנים מבהילים ביותר, אין זה אלא מזלזול בכשרות האכילה.

בהשגחה פרטית שמעתי שיחה בין אנשים, האמנם אנשים נכשלים במאכלים מכל מיני הכשרים אבל הם לא

והגמ' מספרת שם (פ"ב ע"ב): ההיא עוברה דארחא אתו לקמי' דרבי, אמר להו זילו לחושו לה דיומא דכיפורי הוא לחושו לה ואלחישא קרי עלי' בטרם אצרך בבטן ידעת'ך, נפק מינה רבי יוחנן.

ושבו הי' מעשה, ההיא עוברה דארחא אתו לקמי' דרבי חנינא אמר להו לחושו לה ולא אלחישא קרי עלי' זורו רשעים מרחם נפק מינה שבתאי אצר פירי.

נשאלת השאלה, הרי "צדיק ורשע לא קאמר" משום דיש בחירה לכאור"א, א"כ איך זה שטרם אצרך בבטן ידעת'ך? וההסבר לכך:

בשו"ע יו"ד (סי' פ"א בסופו), כותב הרמ"א "לא תאכל המינקת אפי' ישראלית דברים האסורים וכן התינוק עצמו כי כל זה מזיק לו בזקנותו".

ולכאורא המינקת אסור לה לאכול רק בגלל התינוק?! והרי היא ישראלית ומצווה על מאכל כשר? ומתרצים הש"ך והט"ז, דאף שהמינקת חולה ומשום סכנה מותר לה לאכול דברים האסורים, חובה על האב ליתן לה התינוק להניק כי זה מזיק לו.

הפר"ח שם מסביר שמקור הדברים הוא מהגמ' הנ"ל ביומא שעל ר' יוחנן אמרו בטרם אצרך בבטן ידעת'ך. כיון שהאם נזהרה בימי עיבורה להדר במאכלים ולכן העובר הזה שמע שהיום יוהכ"פ ולא רצה שוב המאכל. ובגלל זהירות האם נולד ר' יוחנן.

ומוסיף הפר"ח שם דהכי מוכח בירושלמי, שם מסופר על אחר, שאמו בהיותה מעוברת עברה על בית ע"ז והריחה מן הריח שלהם, וזה אכל בקרבו של אחר כמו חוד הסכין.

**שמעתי שיחה בין אנשים,
אמנם אנשים נכשלים במאכלים
מכל מיני הכשרים אבל הם
לא אשמים כי הם סומכים על
ההכשר. והרי מי ישב בגהינום
האוכל או נותן ההכשר?**

**מה שהאוכל משפיע על האדם
אין זה משום עונש אלא פשוט
ענין טבעי. מטבע הדברים
האוכל משפיע, וממילא בין
ביודעים ובין שלא ביודעים**

אבל אם ביטל בידים הדבר אסור למי שביטל ולמי שנתבטל בשבילו. בט"ז (סק"י) כתוב דהיינו דוקא שידע זה שנתבטל עבורו אבל אם לא ידע ממנו שרי דהרי הוא כשוגג.

רע"א שם מביא את תשו' הריב"ש, דאם ביטל על הסתם למי שירצה לקנות הרי הוא כמי שנעשה בשבילם ביחוד ואסור לכולם. ונשמע מזה דאף מי שנתבטל עבורו לא ידע מזה ודלא כט"ז סק"י.

ואמר ראש הכולל, יש חולקים על דברי רע"א, ולכן נותני ההכשרים סומכים עליהם ומאשרים במפעלים גם דברים שערבו בהם דברים אסורים כאשר הם בטלים בששים. אני מוכרח לומר שראש הכולל אמר חלק אמת וחלק שאינו אמת. שיש נותני הכשרים שנוהגים כך הוא אמת. אבל לומר שהם סומכים על מי שחולק על רע"א זה אינו אמת. והדברים מפורשים כדברי רע"א, במהרשד"ם, בתשב"ץ ובכנה"ג.

אמנם כאשר גוי מבטל איסור ומוכר לישראל יש מחלוקת שהפר"ח אוסר והפר"ת מתיר, אך דבר רגיל הוא

אשמים כי הם סומכים על ההכשר. והרי מי ישב בגהינום האוכל או נותן ההכשר?

מה שהאוכל משפיע על האדם אין זה משום עונש אלא פשוט ענין טבעי. מטבע הדברים האוכל משפיע, וממילא בין ביודעים ובין שלא ביודעים הדברים משפיעים. אין ספק שהדבר חמור הרבה יותר ביודעים ח"ו, אך הפגיעה בנפש היהודית, ההסתרה הקם ביניכם לבין אלוקים, הוא טבע האוכל שאינו כשר ר"ל. ולכן גם ללא אשמתו של האוכל הוא נפגע מזה.

אין חילוק בין דאורייתא לדרבנן

ואני רוצה להדגיש בזה, אין שום חילוק בין איסור דאורייתא לאיסור דרבנן או גזירת איסור. אם יש חילוק, זה רק לגבי מורה הוראה, במקום שקרתה שאלה, לצירוף של כמה סניפים להיתר. זה בשביל רבנים אבל עבור האוכלים אין שום חילוק. אדרבא, בספרי הסוד מבואר שדוקא האיסורים דרבנן ובפרט אלו שעיקרן מדרבנן כמו בישול עכו"ם וחלב עכו"ם, מזיקים לנפש יותר מאיסורים אחרים, ופוגעים באמונה הטהורה אשר היא ירושה לנו מאבותינו, מאמינים בני מאמינים.

כידוע מצויים היום ב"שוק הכשרות" הכשרים רבים, והמקובל בציבור כהכשר מהודר, אינו מכריח שכך הם פני הדברים.

כמובן שאני לא אפרט ולא אזכיר שמות משום כבוד הרבנים והכשרויות אשר בעצם חילול שמם, הוא חילול כבוד שמים. הרבנים והכשרויות הם מייצגים את תורתנו ברחוב ולכן חייבים לשמור על כבודם.

בענין זה אוכל לספר כי לפני כמה שנים, התקיים דיון ברבנות הראשית, לאחר שנתברר להם דברים קשים מאד הנעשים בהכשר מקובל מאד אצל חלק מן הציבור, והיה דיון האם לפרסם את המידע שהגיע לידם וברוב דעות החליטו שלא לפרסם בגלל חילול השם שיהי' כתוצאה מכך אצל אלו המאמינים בפשטות באותו הכשר. וכך ההכשר ממשיך להיות, בגלל מניעת חילול השם. אינני מחוה דעה כאן, האם השיקול צודק, אבל אין ספק שיש צ"ע גדול בדבר, כי על חילול השם אין כפרה.

שמעתי אשר בכולל שלומדים הוראה אמר ראש הכולל שיעור ביו"ד סי' צ"ט, בדין אין מבטלין איסור לכתחילה. אם נפל איסור לתוך קדרה ויש ששים כנגדו הוא בטל,

שפוסקים כפר"ח.

ובענין דומה, גם במבשל לכתחילה בכלי שאינו בן יומו. כלומר, שמבשלים בלי להכשיר הכלים וסומכים ע"ז שהכלי אינו בן יומו.

גם שם הדין הוא שאסור למבשל ולמי שנתבשל בשבילו. ושוב עולה השאלה מה הדין אם בישל כדי למכור. אמנם בזה יש יותר קולא, כי בתשובות בנימין זאב (סי שי"ט) יש שלומדים פשט שמתיר גם כשבשלו בפשיעה. הפמ"ג (סי' צ"ט שפ"ד סק"ח) חולק על דעתו, אבל בש"ך כותב לאסור במפורש.

[מעניינים דברי הש"ך, בסי' קי"ט (סק"כ) כותב הש"ך: מי שנוהג איסור באיזו דבר מחמת שסובר שהדין כן, ואוכל בבית מי שמתירו, אסור לבעה"ב לבשל לו בכליו אף שאינן ב"י, אבל כאשר הבעה"ב מבשל לעצמו מותר לו לאכול שהוא כדיעבד. אבל אם יבשל עבור האורח אסור לאורח לאכול מה שנתבשל בשבילו בכלים שאינן בני יומן ואסור לבעה"ב להאכיל בתבשיל זה את האורח.]

השוחד יעור עיני משגיחים

כאן נשאלת השאלה הכיצד ישנם כשרויות שמחפשים היתרים וקולות אעפ"י שההכשרים הם נקראים למהדרין?

והתירוץ הוא פשוט. המצב הולך ויורד בכשרות מסביבנו, וכאשר יש אינטרס לתת הכשר וחוששים שאם אני אחמיר יבוא אחר ויקל ויתן הכשר, זהו אילוץ ממש.

ומעשה שהיה אצלנו לפני שבוע, במקום שהי' אמור להיכנס תחת הכשרות שלי כאשר יש לו על חלקים אחרים במפעל הכשרים הנקראים מיוחסים. ובעל הבית אומר בגלוי שהוא מעונין שיהי' לי גם אינטרס רווחי להרויח מן ההכשר כמו גופי כשרות אחרים שלוקחים אחוזים על כך, הוא הסביר שאפשר להגיע לסכומים בעלי מספר אפסים. ובעל הבית, שהעסק שלו אינו לשם שמים אלא למטרת רוח מעונין לשלם אחוזים מהרוח שלו.

זה לא נעים אבל אני חייב לומר בבירור, אם יש מי שחושב שגם אם הוא מקבל טובת הנאה בכל זאת הוא ממשיך להיות נאמן על הכשרות - הוא אינו מאמין במה שמפורש בתורה "כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים". ודאי שישנם הוצאות של השגחה ושל משרד

המפקח על ההשגחה. אבל כאשר הכוונה היא להרויח כו' וכו' הוא נכנס בכלל 'השוחד יעור עיני חכמים' ויש שתי ברירות, או שאינו בכלל החכמים וההכשר הוא של שוטים, או שהוא עור ואינו רואה את האמת.

בעיה נוספת הקיימת בימינו, שהפכו את ההלכה לאגברה. באלגברה מלמדים 'נוסחאות', גם אם אינך מבין את הנוסחא תעבוד לפי הנוסחא ותגיע לפתרון. ובדומה לכך המציאו נוסחאות בכשרות ובלי לדעת ובלי להבין, כך היא הנוסחא וכך פועלים.

יצא לי לשמוע דברי אחד הרבנים אשר השיב לשאלה ששאלוהו ברבים, כיצד אפשר להכשיר תבניות תנור במלון שאינו מוגדר למהדרין לקראת אירוע. (בדרך כלל תבניות הנכנסות לתנור אינן נקיות בעין), וענה לו בפשטות, שאנו משתמשים בחומר פוגם. הרב הזה אינו חשוד שלא לדעת הלכה ובכל זאת אומר ברבים שאפשר להכשיר גם כאשר פוגמים בעין?! אפילו על פגימה בבלוע כותב הש"ך, שרק בשעת הדחק וצורך גדול, והרבה פוסקים חולקים עליו. על בעין שתועיל פגימה לא שמענו. ואם הי' בארה"ב מי שרצה לומר כך גוער בו ר' משה פיינשטיין ושואל איך הוא יכול להיות מורה הוראה.

יש פסוק מפחיד בספר ישעיה (פרק ס"ו) אשר מגדיר מצב מיוחד. "כה אמר ה' הנני נוטה אלי' כנהר שלום על צד תנשא וגו'" וכתוב, "המתקדשים והמטהרים אל הגנות, מתקדשים מתנהגים כקדושים ומטהרים מתנהגים כטהורים אוכלי בשר החזיר השקץ והעכבר". איך יתכן לאכול בשר החזיר השקץ והעכבר ולהיות מתקדשים ומטהרים? אלא שהם מתקדשים ומטהרים ורוצים להיות קדושים וטהורים, ומבזבזים ממון רב על אכילת כשר, אך כאשר משיח יבוא והכל יהי' גלוי יתברר שהם אוכלי בשר החזיר השקץ והעכבר. ר"ל.

מדי יום אנו מתקרבים לימים הנוראים, והתורה הבטיחה "כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלוקיך בידך". אם יוצאים למחמה עם היצה"ר התורה מבטיחה ונתנו ה' אלוקיך בידך. מצד אחד כוחו של היצה"ר כ"כ גדול שאלמלי הקב"ה עוזרו אינו יכול לו אבל מצד שני התורה מבטיחה שהקב"ה עוזרו ונתנו ה' בידך.

אם התאספנו כאן לחזק בדק הכשרות בודאי יתקיים בנו ונתנו ה' בידך ויהי' בהתכנסות זו תיקון גדול. יזכנו השי"ת לכתובה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה.

על תקלות ואיסורים בתחום הכשרות

על תולעים שמצויים בירק, בדגים ובקטניות, ועל האפשרות להיכשל חלילה באכילת בשר לא מוכשר • על חובת נותני הכשרויות להודיע לציבור על חובתו בהשלמת ההכשרה ולהיזהר מרמאויות יצרנים

מאד וידועות ומפורסמות בעניין החרקים, והעלה מכל זה שבמדינה שלהם אין שום צורך בבדיקה, והכול מותר. כל סוגיה היא סוגיה אמיתית בפני עצמה, אבל החיבור שלהם הוא החיבור הנורא ביותר שאפשר לעשות מבחינה הלכתית! אבל בלימוד אפשר להתיר את השרץ. לא צריך הרבה פעמים ק"נ טעמים, מספיק שנים עשר טעמים וכבר אפשר להתיר את השרץ.

אחיי ורעיי, כבוד הרבנים! הרבה פעמים אנחנו נותנים כשרות למוצר, ואנחנו בוודאות גמורה לא משלימים את הכשרות אצלנו במקום המייצר, אלא אנחנו נותנים למוסד, או לעקרת הבית להשלים את המלאכה. יש כאן חשש של איסור מצד "לפני עיוור", מצד מסייע. לשווק שעועית ברוטב עגבניות או חמין בקופסת שימורים ולכתוב: "יש לבדוק לפני השימוש"? מה עשינו כאן? הרי אתם יודעים בוודאות שאף צרכן לא ינהג כך, ואף צרכן לא יכול לנהוג כך! אז מה עומד מאחרי הדבר הזה? איזו השלמה אתה מצפה שהצרכן יעשה בבית?!

בעיית הבקלה הצעיר

אתן דוגמא נוספת שכואבת לי מאד. יש דג שנקרא 'בקלה צעיר', ואני מבודד את הדג הזה מכל הדגים. בערב פסח האחרון כמעט השלמנו סבב אצל כל פוסקי וגדולי הדור, וכולם כאחד ענו ואמרו שיש להחמיר בעניין. להוציא ועד כשרות אחד, שבהצהרה, בגאווה ובגאון נותן לזה כשרות. בשבילי הדג הזה הוא דוגמא מאד חשובה. אני מדבר על תולעים בתוך המעינים, שאין על זה אפילו

מורי ורבותי, ברשות כבוד מרנן הרבנים היושבים ראשונה במלכות, ברשות כבוד כל הרבנים שיושבים סביב באולם.

אב בית הדין של אחת הקהילות המפוארות בעולם, קהילה ותיקה ועתיקה מאוד ביהדות שלה ובגדולי הדור שכיחנו בה, הגיע לפני כמה חודשים למכון שלנו, וביקש שנעשה איזו שהיא בדיקה אצלם בסוגיית חרקים ותולעים בכל סוגי המאכל. עשינו תוכנית מסודרת ומושלמת. לפני כשבועיים הוצאתי את צוות המעבדה, צוות שלם עם כל המכשור, לעשות בדיקות בכל הרמות. ירוקת עלים, דגנים, קטניות, קמח. בשבוע האחרון הצטרפתי למעבדה בכדי להגיע לסיכום, לשבת עם כבוד הרבנים, עם המשגיחים ועם בית הדין המיוחד לכשרות.

תולעים גם בחורף

באותה קהילה עכשיו חורף, אבל לא היה ירק או מוצר נקי מחרקים! אמרתי כבר עשרות ומאות פעמים, שבכל טמפרטורה שלא תהיה, אין מצבים שאפשר להיות בטוחים מחשש של הימצאות תולעים. הייתי גם בדרום של אותה מדינה, שהיא אחת הספקיות הגדולות של דגים. גם שם ראיתי את הבעיה שכואבת לי ואני צועק עליה כבר כל כך הרבה שנים. יש תולעים חיות בפועל ממש, בבטן הדגים, במעי הדגים ובבשר הדגים, משהו נורא ומבהיל!

הגעתי לישיבת הסיכום ביום חמישי האחרון. קם אחד מן הרבנים החריפים, שחיבר שנים עשרה סוגיות כבודות

**נקודה אחת ביקש שאעלה
אותה לפניכם מזורי ורבי הגאון
הראשון לציון רבי שלמה
משה עמאר שליט"א: לא
מזמן הגעתי לאטליז של
עופות ובשר טרי בצפון,
ובוויטרינה היו כבדים, לבבות
ומוצרי עוף. מי שמסתכל,
מיד רואה שהבשר הוכשר
כראוי והלבבות לא...**

הרה"ג הרב שניאור זלמן רווח
רב במועצה האזורית גור וי"ר המכון למצוות התלויות בארץ

צל צילו של מחלוקת. זה כתוב ומפורש בגמרא בחולין ובשולחן ערוך - תולעים שבמעיי הדגים, אסורים באיסור תורה. אין על זה מחלוקת. בקלה צעיר מגיע ללא בני מעיים, משווקים את זה ללא ראש וללא זנב, ולא מנקים אותם כראוי. כבר שנים אני מתריע על הבעיה בדג הזה. אין ועד כשרות שלא יודע את זה. כמעט בכיתי בבית של אותו רב. אמרתי לו: תראה איך אתה מכשיל את הרבים! הוא הבטיח לי שהוא יכתוב על האריזה, והוא ממשיך להכשיל את הרבים!

רבותי! אני חושב שהגיע הרגע שבו צריך לומר את הדברים בריש גלי. אני יכול להעיד, משש עשרה שנות ניסיון, אנחנו משתדלים לעשות את הטוב ביותר. אבל, גם עם כל המאמצים, אנחנו בהחלט נפגשים עם שאריות של חרקים בירקות. לכן הדגשנו בשקיות מאז ומתמיד שיש לבדוק את הירק מחרקים. לא הסכמתי מעולם לתת כשרות, אילו לא נכתב "בחזקת נקי" ונוספה ההוראה על החובה לשטוף את הירק. מבחינה הלכתית המוצר לא יהיה חייב בדיקה, אבל יהיה חייב שטיפה וחייב השלמה. האפשרות להגיע להשלמה היא אך ורק על ידי הצרכן בבית. רוב החברות היום שינו את הכיתוב וצריך להודיע לציבור. אם אתה סובר שהציבור צריך להשלים בבית את ההכשרה לאכילה, תן לו את הכלים. לא לכתוב במילים מפותלות, צריך לכתוב ולהודיע שאתה היצרן עשית את שלך, אבל הקונה צריך להשלים את המלאכה בעצמו.

הכשרה באיטליז ובבית

אני רוצה לסיים בנקודה אחת שביקש שאעלה אותה מזורי ורבי הגאון הראשון לציון רבי שלמה משה עמאר שליט"א, ואספר סיפור אישי בעניין. הגעתי לאטליז של

עופות ובשר טרי בצפון, ובוויטרינה היו כבדים, לבבות ומוצרי עוף. מי שמסתכל, מיד רואה שהבשר הוכשר כראוי והלבבות לא. שאלתי את המשגיח: אותה עקרת בית שמגיעה מהעיר הסמוכה, יודעת שהלב הזה צריך לעבור הכשרה בשונה מכל המוצרים שכבר מוכשרים? אמר לי המשגיח שלדעתו יודעים שהלב צריך לעבור הכשרה. בוא נעשה בדיקה, אמרתי לו. בבקשה, אמר לי המשגיח. נכנסו שתי עקרות בית ושתיהן אמרו שאת הכבד הן צולות, אבל את שאר מוצרי העוף, ובכללם הלבבות, הן לא מכשירות. הרב אמר לי אתמול בערב, ושמעתי את הכאב בקולו: וותר על הכול, אל תדבר על כלום, דבר רק בזה! אספתי בחודשים האחרונים סיפורים רבים מאוד על ציבור שקונה בשר ועופות שאינם מוכשרים, כי לא מביאים את הדבר לידיעתו בצורה מספיקה, ונכשלים בדבר הזה חזור ושוב.

יעזרנו ה' שלא נכשל ולא נכשיל, ונזכה בעזרת ה' לכתובה וחתומה טובה לשנה טובה ומבורכת. כל טוב!

רבנות

- < איסור מהתורה בגזל הגוי >
- < הרבנות בזמננו >
- < דיוקנו של רב >
- < דיבור הוא כמעשה >

איסור מהתורה בגזל הגוי

**איסור הגניבה והגזל מגוי מפורשים בדברי הפוסקים
הראשונים והאחרונים ואין חולק בדבר**

ובאים לטעויות גסות שכאלו. ה"היתר" הזה אינו נכון כלל וכלל, וכפי שנראה מיד בדברי הגמרא שדווקא להיפך, מפסוק זה עצמו לומדים את האיסור לגנוב מגוי! הגמרא במסכת בבא קמא (דף ק"ג), אומרת כך: אמר רבי שמעון חסידא: גזל כנעני אסור. אמר רב הונא: מניין לגזל הכנעני שהוא אסור? שנאמר: "ואכלת את כל העמים אשר ה' אלקיך נותן לך" - רק בזמן מלחמה מנהלים מלחמה, ולא בזמן שהם גרים לידך וחיים איתך בשכנות. מאותו פסוק שאותם "רבנים" מביאים אותו כראיה לשיטתם, מאותו פסוק ממש הגמרא לומדת להיפך! הרמב"ם מביא הלכה זו בהלכות גניבה וכותב: "כל הגונב ממון - משווה פרוטה ומעלה - עובר על לא תעשה; שנאמר: "לא תגנוב". אחר כך מבאר הרמב"ם שלא לוקים על לאו זה, כי אפשר לקיים את העשה שהוא ניתק אליו - "והשיב את הגניבה". ממשיך הרמב"ם: "ואחד הגונב ממון ישראל או גונב ממון גוי, אפילו עובד עבודה זרה". הנה לנו דבריו המפורשים של הרמב"ם שהגונב או גוזל מגוי עובר בלא תעשה.

חומרה באיסור גניבה בגוי מביהודי

בהמשך הדברים שם אומר הרמב"ם שמן התורה אסור לגנוב אפילו כל שהוא, מדין חצי שיעור אסור מן התורה. אמנם, על לאו דאורייתא עוברים רק בגניבה של שווה פרוטה ויותר, אך בפחות מזה אין לאו של תורה. אך כל זה אמור רק בגניבה מישראל. לעומת זאת, בגניבה מגוי עוברים על לאו דאורייתא אפילו בגניבה של פחות משווה פרוטה. שוב נוכחנו לדעת שהתורה מחמירה אף יותר

מרנן ורבנן, נשיאות נכבדה, מורי ורבותי. לפני מספר ימים פרסם אחד העיתונים החשובים בארץ מתקפה קשה וחרیפה מאד נגד רבני ישראל. העיתון השתלח בצורה בוטה מאד ובחריפות ברבנים שכביכול הכשירו והצדיקו גניבה מגוי. לצערנו, ישנם אנשים שכאלו, המתחזים לרבנים, ובשם ההלכה, כביכול, מתירים איסורי תורה מפורשים. בוודאי לא מדובר בגדולי תורה שכמוהם נמצאים כאן ולא במישהו מהרבנים בארץ ישראל, ברוך ה', שכל אלו הם בני תורה ובני ישיבות, ובקיאים בהלכה ולא מהם יצאו המכשול והתקלה. צריכים לדעת שדבר זה בשקר יסודו - על פי התורה אסור באיסור חמור לגנוב גוי ולגנוב דעתו של גוי. יתרה מזאת: הגונב אפילו פחות משווה פרוטה מגוי עובר בלאו, ואילו מי שגונב מיהודי פחות משווה פרוטה לא עובר על לאו דאורייתא, ואביא כאן מדבריהם של כמה מהפוסקים.

כשלומדים פסוק בתורה ללא הגמרא..

בפרשת עקב שקראנו לא מזמן, למדנו את הפסוק: "ואכלת את כל העמים אשר ה' אלקיך נותן לך, לא תחוס עינך עליהם" (דברים ז, ט"ז). אני מביא את הפסוק הזה, מפני שה"רבנים" לכאורה שמצוטטים בעיתון, התירו לאותם אנשים לעשות את המעשים שעשו על סמך הפסוק הזה, בטענה שפסוק מפורש מתיר לרדות בגויים ולגנוב ולשקר אותם.

האמת היא, שכשלומדים את פסוקי התורה בלי ללמוד גמרא וספרי הלכה, מעוותים ומסלפים את דברי התורה,

יתרם לעולליהם". אלו שניסו לשקר להטעות ו"לעקוץ" את הגוי ולהרוויח את כספו, הפסידו בסוף את כל רכושם!

מכאן צריכה לצאת התשובה למי שתקפו את הרבנים, ולהודיע בהודעה ברורה שדבר זה הוא שקר גמור וברור לנו בתוקף בהלכה בתורה ללא צל של ספק, שגזל הגוי אסור באיסור חמור מן התורה, עד כדי כך שהתוספתא אומרת שאין כפרה על עוון זה! אז שלא יטעו את האנשים ושלא יתקפו את עולם התורה. אם יש כאלה שמתחזים לרבנים ומרשים לעצמם לפסוק פסקים והוראות מסולפות כאלו – הבעיה היא אצלם, ולא ברבנים האמיתיים שבקיאם בתורה והלכה.

רבתי! כולנו צריכים מאד להיזהר בכל מילה שיוצאת מפינו, כי לפעמים נפליטים לנו מילים שאחר כך ישנם כאלו שעושים מזה פרשנות של פרשנות ויכול לצאת מזה חילול ה', רחמנא ליצלן. יהי רצון שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה, להרבות תורה וברכה, אמן כן יהי רצון.

הגאון בעל "באר הגולה" כותב בחושן משפט (סי' שמ"ח) דבר מזעזע ביותר: "ואני כותב זאת לדורות, אני ראיתי רבים גדלו והתעשרו מן טעות שהטעו העובדי כוכבים, ולא הצליחו וירדו נכסיהם לטמיון, ולא המליכו אחריהם ברכה; ורבים אשר קידשו את ה' והצליחו, והניחו יתרם לעולליהם". אלו שניסו לשקר להטעות ו"לעקוץ" את הגוי ולהרוויח את כספו, הפסידו בסוף את כל רכושם!

הרה"ג הרב אליהו אברנ'ל
חבר בית הדין הגדול ירושלים

בגניבה מגוי ויש בה איסור דאורייתא ממש, ולא רק תקנת חכמים.

מרון בעל השולחן ערוך פוסק כך להלכה וכך לשונו: "אסור לגנוב כלשהו - דין תורה; וכל הגונב עובר על לאו "לא תגנובו" וחייב לשלם. אחד הגונב ממון ישראל ואחד גונב ממון גוי". גם הרב חיד"א כותב בספרו שגזל עכו"ם אסור במפורש, בש"ס ובפוסקים.

בעל "הלבוש" מסביר בדרך מעניינת מאד את הסיבה לזה שבגניבה מישראל לא עוברים על לאו של תורה בגניבת פחות משווה פרוטה, ואילו בגניבה מגוי יש לאו גם על גניבה של פחות משווה פרוטה, ואומר כך: כיון שעם ישראל הם רחמנים, על גניבה של פחות משווה פרוטה יהודי מוחל מיד. אבל לגוי אין את מידת הרחמנות, והוא לא מוחל אפילו על פחות משווה פרוטה, ולכן כשגונבים ממנו עוברים על איסור גניבה.

הרמב"ם בהלכות כלים מוסיף עוד דבר איסור מדאורייתא שלא מוזכר בהלכות גניבה, וכך כותב הרמב"ם: "וכן אינו מותר הבידוי והתחבולה והרמאות וההונאות על העובדי כוכבים. אמרו חז"ל: אסור לגנוב דעת הבריות, אפילו דעתו של עובד כוכבים; שזהו חטא גדול והגעת לאדם תכונות רעות".

להזהר במה שיוצא מפי הרבנים

הגאון בעל "באר הגולה" כותב בחושן משפט (סי' שמ"ח) דבר מזעזע ביותר: "ואני כותב זאת לדורות, ואני ראיתי רבים גדלו והתעשרו מן טעות שהטעו העובדי כוכבים, ולא הצליחו וירדו נכסיהם לטמיון, ולא המליכו אחריהם ברכה; ורבים אשר קידשו את ה' והצליחו, והניחו

הרבנות בזמננו

פעם התמצה תפקידו של הרב בלמדנות, בהוראת הלכה ובפסיקה. היום, הרבנים צריכים לעסוק גם בחינוך, בדאגה שיהיו מי שישאלו שאלות בהלכה...

מורי ורבותי!

אומר כמה מילים על עולם הרבנות. לכל לראש בעניין מעמד הרבנות בימינו. עבדכם הקטן שעומד כאן, מסור לנושא של עולם הרבנות במדינה. עשרות בשנים הייתי חבר בוועדה העליונה לענייני רבנות במדינה. יחד עימי היה חבר בוועדה גם רבי דוד חיים הלוי זצ"ל, רבה של תל אביב. כמובן, לרוב הישיבות עם נציגי משרדי הממשלה השונים הרב הלוי זצ"ל לא הגיע, כי הוא היה עסוק בכתיבת הספרים החשובים שלו, והוא היה אומר לי: תלך,

תלך! יהיה בסדר, והייתי משתדל ללכת.

מדברים על תיקונים ועל שיפורים, אבל חלק גדול מהדברים שלהם זכו רבני ישראל במשך הדור האחרון לא באו מעצמם ולא באו בקלות, אלא במאמצים ובהשתדלויות של שעות וימים של רבנים בישראל, של עסקני ציבור נאמנים ושל הרבנות הראשית לישראל שנתנה תמיד את ידה לעזרה.

רבותי! יש הרבה מאד רבנים שסובלים מאפליה. אפילו לרבני ערים גורמים צרות רבות ובעיות. גופים שונים אומרים להם שאין להם זכויות של עובדים כי הם נבחרים. וכשבאים לבקש זכויות של נבחרים, טוענים שהם לא נבחרו על ידי כלל הציבור אלא רק על ידי גוף בוחר מצומצם. אנחנו משתדלים שנזכה לראות חוק חדש, חוק רבנות בישראל, שיגדיר אחת ולתמיד מהו רב, מהן זכויותיו וחובותיו ומה מעמדו.

רב שאין לו זמן לפסוק הלכות...

היה זמן בישראל שהוראה לא הייתה רק עיקר הרבנות, היא הייתה הרבנות עצמה. השאלות רבו מספור. אני זוכר מילדותי שבאות נשים ובנות עם התרנגולות, ופה שאלה בקורקבן ושם שאלה בכבד וכאן שבר וכדומה. קנו עופות חיים, מביאים הביתה מהשוחט, פותחים בעצמם ומתעוררות הרבה שאלות. השאלות היו בתחומים רבים. שאלות בנושא טהרת משפחה היו רבות מאד, כי הפחד אצל כל משפחה שלא להיכשל הביא לכך שכל דבר, קטן כגדול, הובא לפני הרב לפסיקת הוראה. עיקר תפקידה של הרבנות היה לענות על השאלות, עיקר תפקידו של הרב היה להיות מורה צדק לקהל עדתו.

סיפר לי אבי מורי זצ"ל שבצעירותו עשה שימוש לרבנות אצל ה"אבני נזר". אבי סיפר לי על דין תורה מעניין אחד שהוא נכח בו בבית דינו של ה"אבני נזר". קהילה מסוימת

קהילה מסוימת קראה את הרב שלה לדין תורה בתביעה שהוא לא פוסק שאלות, משום שהוא עסוק בחיבור ספרים. אותו רב היה תלמיד חכם, ולא רצה לפסוק שאלות. ה"אבני נזר" שואל אותו: למה אתה לא פוסק ועונה לשאלות? אגיד לרב את האמת, אומר אותו רב קהילה ל"אבני נזר", אני שקוע כל כך בלמדנות, עד שאני לא כל כך מתמצא בפסיקה. ה"אבני נזר" פסק שהקהילה צודקת...

**חלק גדול מהדברים שלהם זכו
רבני ישראל במשך הדור האחרון
לא באו מעצמם ולא באו בקלות,
אלא במאמצים ובהשתדלויות של
שעות וימים של רבנים בישראל,
של עסקני ציבור נאמנים ושל
הרבנות הראשית לישראל שנתנה
תמיד את ידה לעזרה**

הרה"ג הרב יוסף גליקסברג
רב העיר גבעתיים וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

קראה את הרב שלה לדין תורה בתביעה שהוא לא פוסק שאלות, משום שהוא עסוק בחיבור ספרים. אותו רב היה תלמיד חכם, ולא רצה לפסוק שאלות. ה"אבני נזר" שואל אותו: למה אתה לא פוסק ועונה לשאלות? אגיד לרב את האמת, אומר אותו רב קהילה ל"אבני נזר", אני שקוע כל כך בלמדנות, עד שאני לא כל כך מתמצא בפסיקה. ה"אבני נזר" פסק שהקהילה צודקת והרשה לבני הקהילה לעכב את משכורתו של הרב עד שיתחייב בפניהם שמהיום והלאה הוא מוכן לפסוק ולענות לשאלות. ההוראה הייתה עיקר הרבנות, העולם היה מלא שאלות.

רבנים מחנכים

היום, תפקידו של הרב הוא לפסוק וגם לחנך. הרב צריך לדאוג לכך שיהיו שואלי שאלות, שיהיה למי לפסוק. ובחינוך עצמו יש לשנן שהתורה משולה ללחם ומשולה ליין, כמו שכתוב: "לכו אכלו בלחמי שתו ביינ". לחם זוהי הלמדנות, הפסיקה. למדנות בתורה היא הלחם של הרבנות בשתי משמעויות. הלמדנות היא הלחם במובן של בסיס ויסוד חינוכי. במשמעות השנייה, הלמדנות והפסיקה הם הלחם של הרבנות, הם הלחם במובן של מלחמה, הרב צריך לדעת ללמוד וללחום מלחמתה של תורה. אולם, יין הוא משהו אחר. היין נותן טעם לחיים, מעניק טעם לאוכל, "יין ישמח לבב אנוש". היין משלים את הלחם. היין לא יכול לבוא במקום הלחם, אבל הוא משלים את הלחם. היין, "יינה של תורה", הוא טעמי המצוות והסוד של המצוות. כתוב בספרים שהיין המשומר לצדיקים לעתיד לבוא הוא שיזכו להבין את הטעם והסודות של המצוות. ובכן, הרב צריך לתת לקהל שלו לחם של תורה וצריך לתת להם יין

של תורה, להטעים את הדברים. הרב צריך להסביר את הקדושה ואת הערך של התורה בכל הזמנים. זהו היין של התורה.

היו ימים בישראל שבהם היה הרב נמדד רק בגדולתו בתורה וכוחו בפסיקה. אם הוא היה גדול בתורה וידע לפסוק, הדרך הייתה סלולה לפניו. כולם היו מכבדים אותו, לכולם היה דרך ארץ כלפיו, וכולם היו מוקירים אותו. ואילו היין שבתורה היה בבחינת פרפראות. היום צריך לדאוג לשני הדברים גם יחד, גם ללחם וגם ליין.

רבנותי! יכול נוכל לעמוד במשימה על ידי "איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק". הרבנים חייבים להיות ביחד, קנה אחד לא יכול לעמוד, אך אגודה של קנים יכולה לעמוד ולא להישבר. אני משבח את מארגני הכינוס הזה, ויהי רצון שראשית כל, רבנים יתנו כבוד זה לזה, ללכת בדרכי נועם ולחזק את דגל התורה ביד רמה.

הרבנות בישראל היא הדבר הוותיק ביותר. משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, יהושע לזקנים, אחר כך הועברה המסורת לשופטים, לנביאים, אנשי כנסת הגדולה, תנאים, אמוראים, גאונים, ראשונים ואחרונים. גם היום הרבנות הולכת ונמשכת. ברוך ה', ארץ ישראל מלאה מרביצי תורה, לומדי תורה, פוסקי הלכות ורבנים מכל הסוגים ומכל המינים.

יהי רצון שכולנו, בעזרת ה', נהיה מאוחדים, נעשה חיל ונזכה להיכתב בעזרת ה' בספר של צדיקים לאלתר, אמון!

דיוקנו של רב

ללא ידיעה ובקיאות בתורה, אי אפשר להורות הלכה כדבעי • הרב ומרא דאתרא צריך להיות בעל הסמכות והתוקף הבלעדיים במקומו • דמותו האידיאלית של רב היא בשמשו גם כרב ומורה הוראה וגם כדיין ומורה צדק

שיתאפשר כמה שיותר שנגיע ליעודנו כמורי הוראה. מבחינה הלכתית, תקנות שמתקנות הקהילות, צריכות לעבור דרך הרב, כי הוא האדם החשוב והוא החכם

ברשות יושב הראש, כבוד ידידי ועמיתיי היושבים בבימת הנשיאות, כבוד הרבנים, קהל קדוש ונכבד. רבותי! אי אפשר להורות הלכה בלי ללמוד תורה כהלכה, לעומק לרוחב ולהיקף. הוראה היא רק על הבסיס של ידיעת התורה, ובלי ידיעת התורה אין עולם ההוראה. בשאלות ותשובות של רבי אברהם בנו של הרמב"ם (סימן צ"ז), הוא אומר דבר נפלא מאוד. אני אומר זאת בשפה עכשווית, על מנת שהדבר יהיה אפשרי לקליטה. ישנו דיון בספרי ההלכה, בגדר האיסור להורות הלכה בפני רבו, האם כאשר מדקלם בפני המרא דאתרא ממה שנכתב בספרי הפוסקים הוא עובר על איסור ההוראה בפני רבו. אומר רבי אברהם שמורה הוראה הוא רק מי שלומד את המקורות, מבין את הדברים ומשתכנע שאכן כך הוא הפסק. זהו מורה הוראה! לכן, אין צל של ספק שהדברים האלו מטילים עלינו אחריות גדולה מאד, ביחס ללימוד התורה.

מורי ורבותי! אנחנו צריכים לדעת שבאמת מרא דאתרא הוא הכל בשביל אנשי המקום, בכל מכל כל. מרא דאתרא הוא הבסיס, הוא הסוד והוא היסוד של כל עולם ההוראה באותו מקום, של כל שירותי הדת במקום.

אין דבר טוב יותר מכך שהמרא דאתרא באמת חולש על המקום, ולא יעבור שום אדם לסדר קידושין בלי רשותו. אני יודע שלא כל הרבנים בעלי הסמכות יכולים בצורה מעשית לחלוש על העניינים האלו, כי הלחצים החיצוניים קשים מנשוא

המפקח על התקנות במקום. פסקי ההלכה אומרים שאף אין למנות מורה הוראה באותו מקום ללא רשותו של הרב מרא דאתרא של המקום.

בעל "ערוך השולחן" כותב דברים מאד מתומצתים, בנוגע לסידור קידושין, וכך הוא אומר: "תקנה היא מקדמוני, ונצרפה בימי רבנו תם, שלא יסדר שום אדם קידושין, כי אם מי שנבחר לרב ומורה בקהילה; ובמקום שיש רב עיר, אין אדם אחר יכול לסדר קידושין, אפילו הוא מתלמידי חכמים, אלא אם כן הרב נותן לו רשות".

הרב האחראי הבלעדי על ענייני הדת בעירו

אני מדבר עכשיו רק מתוך ראייה של הלכה, ולצער הרב, אני בוכה ומבכה על כך שאנחנו רחוקים במציאות חיינו ההלכתית כרחוק מזרח ממערב מלהיות מורי הוראה באמת, ולא בגללנו חס ושלום, אלא בגלל שהמדינה לא נותנת לנו את הכוחות למלא את ייעודנו. וה' ייתן לנו כוח לעשות חיל, לקדם ולחזק את מעמד הרבנים, על מנת

בעל "ערוך השולחן" כותב בנוגע לסידור קידושין "תקנה היא מקדמונים, ונצרפה בימי רבנו תם, שלא יסדר שום אדם קידושין, כי אם מי שנבחר לרב ומורה בקהילה; ובמקום שיש רב עיר, אין אדם אחר יכול לסדר קידושין, אפילו הוא מתלמידי חכמים, אלא אם כן הרב נותן לו רשות". וזו הייתה ההוראה כל השנים בעולם הרבנות, הרבנות הראשית והרבנות המקומית

הרה"ג הרב רצון ערוסי

רב העיר קרית אונו וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

ובאמת זו הייתה ההוראה כל השנים בעולם הרבנות, הרבנות הראשית והרבנות המקומית. דא עקא, בעוונותינו המרובים, עקב כך שערי ישראל גדלו ומתמנים גם שני רבנים לעיר אחת, ועוד רבני שכונות, ועוד כל מיני רבנים וגורמים אחרים מתחרים עם עולם הרבנות ורוצים לקעקע את עולם הרבנות, נאלצה הרבנות בלית ברירה להיכנס לעובי הקורה, כדי לבחון מי ראוי לערוך חופה וקידושין. אבל האמת תאמר. אין דבר טוב יותר מכך שהמרא דאתרא באמת חולש על המקום, ולא יעבור שום אדם לסדר קידושין בלי רשותו. אני יודע שלא כל הרבנים בעלי היכולת והסמכות יכולים בצורה מעשית לחלוש על העניינים האלו, והם לא פעם מודים לנו על העזרה שלנו במיון, כי הלחצים החיצוניים קשים מנשוא. ללמדנו מהו מרא דאתרא.

דיינים רבנים ורבנים דיינים

יתרה מזו, במובן ההלכתי הרב המקומי הוא אב בית הדין וראש אבות בתי הדין, הוא איש אשכולות. בטרם אתייחס למציאות של ימינו שבה קיימת חלוקה בין דין לרב, אומר לכם איזה הבדל עצום יש בין היותו של רב רק רב, ובין היותו של רב גם דין. עד שעה שייסדתי את בית הדין לדיני ממונות בקרית אונו, כשהיו באים אליי אנשים ומבקשים שאשתדל עבור פלוני וכו', הייתי משתדל למענם. ואילו, משעה שהקמתי את בית הדין, כשניגשים אליי אני מבקש את סליחתו של היהודי, ומודיע לו שאסור לי לשמוע את אחד מהצדדים שלא בנוכחות הצד הנגדי, ואני מפנה אותם למזכירות בית הדין. פתאום הרב שלהם צריך להיזהר ולשפוט משפט צדק, הרב שהוא גם דין

מקבל מעמד חיובי אחר לגמרי, ולכן יש ברכה גדולה מאוד בזה שהרב הוא גם הדין.

נכון אמנם, נוצרה מציאות שיש לנו, ברוך ה', דיינים ששולטים גם בתחום ההוראה, באיסור והיתר ובכל תחומי ההלכה, גם בתחום הרבנות וגם בתחום הדיינות, כשם שיש לנו רבנים, ברוך ה', ששולטים בזה ובזה. אבל אל לנו לכחד - יש לנו דיינים שיודעים בעיקר את חלקי חושן משפט ואבן העזר, ולא כל כך שולטים בעולם ההוראה וברבנות. ויש גם רבנים שאין להם ידע בתחומי הדיינות. הדרך הטובה ביותר היא לא להנציח את המציאות הזו. הדרך היא ליצור מסלולי השתלמויות, שבתוך מסלול במסגרת הרבנות ימצא מסלול השתלמות בדיינות חלקית, כשם שיש לעודד ולדחוף את הדיינים הצעירים להיכנס לאט לאט לעולם הרבנות, כי מבחינה הלכתית אין להפריד בין הדברים. דבר זה, יביא ברכה לא רק לדמותנו אלא גם למעמדנו ולזכויותינו.

יהי רצון שיפעלו הדברים פעולתם, ונזכה לשמש מורי הוראה כראוי ונרים את קרן התורה.

דיבור הוא כמעשה

יישוב סתירה בדברי הרמב"ם בעניין מצוות צריכות כוונה ועיון בדברי רבינו יונה בנושא • ההשלכות לתפקידם של הרבנים

מצה, מפני שאת מעשה המצוה הוא עשה. לאידך, במצות שופר אין מעשה בפועל, כי לדעת הרמב"ם המצוה היא לשמוע את קול השופר ולא לתקוע בשופר, לכן המצוה היא בכוונה, ואם לא התכוון לא יצא ידי חובת המצוה. בעצם חילוק זה מובא בפירוש בדברי רבנו יונה. הגמרא במסכת ברכות (י"ב ע"א) אומרת שאם אדם לקח כוס של

מורי ורבותי, ברשות חבריי וידידיי היושבים בבימת הנשיאות, קהל הרבנים. אנשים מסתכלים עלינו ובוחנים איך אנו מתנהגים ואיך אנחנו מדברים, ואנו צריכים להקדין עליהם. רציתי להגיד בנושא הזה של דיבור ומחשבה דבר הלכה ולקשרו לחובתינו כרבנים.

הגמרא במסכת ראש השנה (כ"ח ע"א) אומרת בשם אבוה דשמואל, שאדם שאכל מצה בכפייה של שד, בשיגעון, לא יצא ידי חובת אכילת מצה. ואם כפו אותו לסטים בליל פסח לאכול מצה, יצא ידי חובה. רבא למד מזה הלכה שנוגעת לנו: "שמעת מינה: תוקע לשיר יצא". כיוון שאנו לומדים מאבוה דשמואל שמצוות לא צריכות כוונה, אז גם בתקיעת שופר לא צריך כוונה. ובדין אחר, אומר רבי זירא שבתקיעת שופר צריך התוקע והשומע לכוון לצאת, ואם לא מכוונים לא יוצאים ידי חובת מצות שופר, כי מצוות צריכות כוונה.

ויש לומר שמצוות הדיבור של קריאת שמע "ודברת בם" היא דיבור מיוחד הנחשב למעשה ולכן ממנו אפשר להביא הוכחה לעניין האם מעשה המצוות צריך כוונה

סתירה בין הלכות שופר ללולב

הרמב"ם פסק להלכה את שני הדינים האלה. בהלכות חמץ ומצה (פ"ו ה"ג) הוא פוסק שאם כפו אותו ואכל מצה בליל פסח, יצא. היינו, מצוות אינן צריכות כוונה. ואילו בהלכות שופר (פ"ב ה"ד) כותב הרמב"ם: "אין אדם יוצא ידי חובתו, עד שיתכוון שומע ומשמיע; התכוון שומע ולא התכוון משמיע, לא יצא". מקשה הרב המגיד, שלכאורה הרמב"ם סותרים! מצד אחד הרמב"ם פוסק לעניין תקיעת שופר כמו רבי זירא שמצוות צריכות כוונה, ומצד שני הוא סובר שמצוות אינן צריכות כוונה, כמו שראינו באכילת מצה! הרב המגיד גם מיישב את הקושיה ומסביר שבאכילת מצה עשה האדם את מעשה המצווה בפועל, ולכן גם אם זה היה בכפייה, הוא יצא ידי חובת אכילת

יין וחשב שהיא כוס של משקה אחר שברכתו היא שהכל, והתחיל לברך על דעת זה ובירך שהכל, יצא, כי על הכל יוצאים בברכת שהכל. ובמקרה הפוך, אם בירך על דעת שזה יין ובירך ברכת הגפן על משקה שברכתו שהכל, הגמרא מסתפקת. רבנו יונה מתקשה מדוע הגמרא נותרת בספק, והרי הדבר תלוי בשאלה האם מצוות צריכות כוונה או לא? ומתריך רבנו יונה שבמצוות שאין בהם מעשה, לכולי עלמא צריכות כוונה. מצוות שהם בפועל במעשה, כמו נטילת לולב, גם בלי כוונה יצא ידי חובת המצוה. אבל

**באכילת מצה עשה האדם את
מעשה המצווה בפועל, ולכן גם אם
זה היה בכפייה, הוא יצא ידי חובת
אכילת מצה, מפני שאת מעשה
המצווה הוא עשה. לאידך, במצות
שופר המצווה היא לשמוע את קול
השופר ואם לא התכוון לא יצא ידי
חובת המצווה**

הרה"ג הרב שלמה שלוש
ראב"ד חיפה וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

שמע חייב להשמיע לאוזנו, ואם לא השמיע לאוזנו, יצא". משמע, שאם רק הרהר לא יצא ידי חובת קריאת שמע, כי הרהור לאו כדיבור דמי. המפרשים כולם עומדים על הסתירה הזו. ה'שאגת אריה' על אתר מבאר בדברי הרמב"ם שודאי סובר הרמב"ם שהרהור כדיבור דמי, אלא שבקריאת שמע יש פסוק מיוחד שנאמר "ודברת בס", וממנו לומדים שבקריאת שמע הרהור איננו מועיל, וצריך להיות קריאה דווקא כדיבור. ודיבור הוי מעשה. ולפי זה יש לומר שמצוות הדיבור של קריאת שמע היא דיבור מיוחד הנחשב למעשה ולכן ממנו אפשר להביא הוכחה לעניין האם מעשה המצוות צריך כוונה, ודוק. ומכאן לעניינינו - התפקיד של רב הוא לשמור על ההתנהגות שלו ועד להחשיב את דיבורו כמעשה, כסוג הדיבור החמור של קריאת שמע הנחשב כמעשה. אנחנו צריכים לתת הודאה לבורא עולם, שגם בורא עולם מוקיר לנו טובה, כפי שהנביא אומר: "זכרתי לך חסד נעוריך, אהבת כלולותיך". הקדוש ברוך הוא יכיר לנו טובה, כשאנו נביא לו את העדרים שלו, כשנחזיר את האבידות שלו ונקרב אותם לצור מחצבתם, ועל ידי זה נזכה בעזרת ה' לכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

במצוות שתלויות בדיבור או בהרהור הלב, הרי מי יכול להוכיח שהוא עושה מצוה בדיבור.

דין מיוחד בקריאת שמע

והנה הגהות הב"ח שם במקום מביא גמרא מפורשת בפרק ב' במסכת ברכות: "היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא, אם כיוון לבו - יצא; ואם לאו - לא יצא. שמעת מינה: מצוות צריכות כוונה". ומהגמרא הזו הוא מקשה על מי שאומר שמצוות אינן צריכות כוונה. ולכאורה לפי דברי רבנו יונה הנ"ל, לא קשה מעיקרא שהרי מצוה שהיא בדיבור, לכולי עלמא מצוות צריכות כוונה, ואם כן, מה מחדשת הגמרא לעניין מצוות צריכות כוונה שזו מחלוקת בקשר למצוות שבמעשה!?

יש בזה אריכות דברים, אבל נביא אותם בקיצור. הרמב"ם בפרק א' מהלכות ברכות אומר: "כל הברכות שאדם מברך, צריך להשמיע לאוזניו; ואם לא השמיע לאוזניו, אפילו הרהר בלבו, יצא". זאת אומרת, שאדם יוצא ידי חובתו בכל הברכות כולם בהרהור, כי הרהור כדיבור. אבל בהלכות קריאת שמע הרמב"ם לא פוסק שהרהור כדיבור, וכך הוא כתב שם: "הקורא קריאת

דרך הבעש"ט

- < דור של צימאון לפנימיות >
- < המהפכה התורנית במרוקו ובצרפת >
- < חינוך ומנהיגות על פי דרך הבעש"ט >
- < רב ומנהיג אמיתי על פי החסידות >

דורך של צימאון לפנימיות

פעם שפת הקירוב הייתה בהוכחות והסברות. היום אנשים מחפשים את הנשמה, את הדבקות, את השמחה ואת הפנימיות • אם אנחנו לא נלמד את החכמה הפנימית, אז אחרים ילמדו אותה ומזה בא בלבול

למה את לא הולכת ומשתתפת בשיעורי תורה ויהדות?! והיא עונה לי כך: אני מפחדת שיחזירו אותי בתשובה. אני יודעת שאחרי שיעור אחד או שניים אני כבר חוזרת בתשובה, וזה לא לגיל שלי.

לכשיפוצו מעיינותיך חוצה

הסתובבתי ברחבי הארץ, מורגש ממש רעב וצמא, לא רעב ללחם ולא צמא למים, כי אם לשמוע את דברי ה'. זה קורה ממש בדורנו. סיפרו לי כמה אנשים שעוסקים בהחזרה בתשובה, שבדורנו - אנשים שמחפשים תשובה לא מחפשים הוכחות. פעם שפת הקירוב הייתה בהוכחות והסברות. היום אנשים מחפשים את הנשמה, את הדבקות, את השמחה ואת הפנימיות.

פעם יצא לי להעביר שיעורים בצפת לקצינים בכירים. שאלתי אותם מה הם רוצים לשמוע, והם התעניינו בקבלה, בפנימיות. הם רצו לשמוע מי הוא האריז"ל, מה הוא חידש בעולם וכדומה. אלו הם ממש דברי הבעל שם טוב "לכשיפוצו מעיינותיך חוצה", וכפי שכתוב בזוהר הקדוש: "בדא יפקון מן גלותא ברחמי". כלומר: בזה, בלימוד הקבלה והפנימיות, ייצאו מן הגלות ברחמים. דווקא כך ייצאו מהגלות, כי הדרך הזו היא הדרך שמצליחה לגעת בליבו של כל יהודי.

הזכירו כאן בכנס את הקשר שבין חכמי המזרח לתורת החסידות. סיפר לי בחור צעיר תושב צפת, את הסיפור המפורסם שמסופר על הקשר המופלא שנקשר בין האור

מורי ורבותי, קהל קדוש. דיברו קודם על הכוח להתעוררות שיש בדורנו, בהקשר לזה אספר לכם איזה שהוא מעשה. אני עומד בראש כמה ארגוני תשובה שעוסקים בקירוב לבבות. פנינו למשרד של ד"ר מינה צמח המומחית בסקרים בבקשה לערוך בדיקה עד כמה באמת גדול הצימאון ליהדות בקרב הציבור. ביקשתי ממנה מחקר עומק בנושא, בעיקר בציבור החילוני. השקענו הרבה כסף במחקר ואחרי כמה חודשים הגיעו התוצאות המפתיעות. לא שיערנו עד כמה גדולה ההתעוררות והכמיהה בקרב הציבור. לפי התוצאות, למעלה משלושים אחוז מהציבור החילוני הגמור, שלא ספג חינוך דתי או מסורתי, מעוניינים לשמוע שיעורי יהדות ומוכנים אף לשלם על כך כסף, וכסף רב. הם פשוט מחכים שמישהו ילמד אותם. שאלתי אותה: נו, מה את אומרת? והיא אומרת: דע לך, כבוד הרב, שאני משתוקקת ללמוד יהדות! נו! - אני אומר לה - אז

כתוב בזוהר הקדוש: "בדא יפקון מן גלותא ברחמי". כלומר: בזה, בלימוד הקבלה והפנימיות, ייצאו מן הגלות ברחמים. דווקא כך ייצאו מהגלות, כי הדרך הזו היא הדרך שמצליחה לגעת בליבו של כל יהודי.

**העברתי שיעורים בצפת לקצינים
בכירים. שאלתי אותם מה הם
רוצים לשמוע, והם התעניינו
בקבלה, בפנימיות. הם רצו לשמוע
מי הוא האריז"ל, מה הוא חידש
בעולם וכדומה. אלו הם ממש
הדברים שנאמרו לבעל שם טוב
"לכשיפוצו מעיינותיך חוצה"**

הרה"ג הרב שמואל אליהו

רב העיר צפת וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

לא נלמד את זה? ברוך ה', יש היום התחזקות גדולה בכל הישיבות, גם ללמוד וגם ללמד.

אסיים בסיפור קצר, סיפור מבהיל שראיתי במו עיניי. אנחנו מקיימים בצפת כמה ישיבות לבעלי תשובה. בשבוע שעבר הגיע בחור אחד מהודו, עם כל הטומאה והלבוש של הודו וכו', והוא התקשה מאד להחליט אם מקומו בקדושה או לא, הוא התחבט מאד. לבסוף הרגיש הבחור שאלול הוא זמן קדוש והכריע את הספק. ירד עם חבר מהישיבה לטבול בנחל, כשיצא גילח את רעמות השיער לגמרי, התפלל לה' וביקש ממנו שימשח עליו אור של חסד ורחמים, ושוב ירד לטבול ולהתפלל לקדוש ברוך הוא. וכל אותו זמן המצלמה בידיו של אותו חבר, שמשמש רב בצוות הישיבה, מצלמת את כל הנעשה. למחרת הגיע אליי אותו רב ואמר לי שהוא רוצה להראות לי משהו מופלא שלא ראיתי בחיי, והוא מראה לי את צילום הוידאו מיום האתמול. אני רואה את הצעיר משתפך בתפילה לפני ה', אינני יודע אם מותר לספר, אך פתאום אני שם לב להילה של אור שמקיפה אותו, מין עמוד של אור מתנשא לגובה השמים! בעיניי ראיתי!

"יאר ה' פניו אליך" זה בדור שלנו! רק תפתח את השער כפתחו של מחט ותראה פתח של אולם! לא יאומן! רואים את זה מול העיניים - זה הדור של הקדוש ברוך הוא! הוא מנקה אותנו, "כי רחץ ה' צואת בת ציון". זה הדור שיש בו צימאון לשמוע את דברי ה'. הלוואי ונהיה אנחנו אלה שמצליחים להשקות את האנשים מהפנימיות ומהמתיקות של התורה, כי האור שבה מחזירה למוטב, אמן ואמן.

החיים והבעל שם טוב. השמועה אומרת שהבעל שם טוב אמר על עצמו שדרגת נשמתו היא בחינת נפש דמשיח, ודרגת נשמתו של האור החיים היא רוח דמשיח, ואם היו שני קדושי עליון אלו נפגשים ביניהם, היו מצליחים להביא את נשמת המשיח לעולם.

השאלה היא האם זהו סיפור היסטורי בלבד או שיש לו משמעות בחיי היום יום שלנו. השאלה היא האם זה סיפור שהתרחש פעם או שיש לו קשר גם לימינו. המשמעות והלקח לימינו ולתקופתנו שטמונים בסיפור הזה הם שצריכים לחבר את ענייני הפנימיות, תורת החסידות של הבעל שם טוב, עם הפנימיות של האור החיים הקדוש, ודווקא החיבור הזה הוא שיביא את הפנים של הפנים, הוא זה שיביא את המשיח.

אני זוכר שלפני כמה שנים זכיתי להתלוות למו"ר אבא שליט"א בביקורו אצל הרבי מליובאוויטש. ישבו שם הגאון ר' אברהם שפירא זצ"ל ואבא, ייבדל לחיים טובים, יחד עם הרבי, והוא דיבר עד כמה חשוב בדורנו לדבר על החכמה הפנימית, כי הצימאון הוא ענק, הצימאון אדיר.

שלא ילכו לבורות נשברים

אם אנחנו לא נלמד את החכמה הפנימית, אז אחרים ילמדו אותה, ויכול לבוא מזה בלבול וחילול ה', חס ושלוש, ודי לחכימא ברמיזא. אבל אם אנחנו ניתן מים חיים לצמאים - הוי, כל צמא לכו למים! - אז לא ירצו למקומות האחרים. אבל היום, לצערנו, בראש פינה ובכל הקיבוצים בסביבה, בטבריה ובגליל, אנשים רוצים ללמוד פנימיות, צמאים לפנימיות, והולכים לבארות נשברים. למה שאנחנו

המהפכה התורנית במרוקו ובצרפת

על המהפך הרוחני האדיר שחוללו שלוחי הרבי במרוקו ובצרפת ועל
הסיפור שמאחורי תרגום התניא לערבית

מורי ורבותי, רבנים נכבדים, קהל קדוש.

הערב הוא ח"י באלול, שהוא יום ההולדת של שני
המאורות הגדולים של החסידות - רבי ישראל בעל שם
טוב, ורבי שניאור זלמן מליאדי, בעל התניא. יש לציין
ששני השמות של קדושי עליון אלו רמוזים בפסוק:

**הרב יהודה רסקין היה מביא כל
תקופה הצעות של "מבצעים"
מן האדמו"ר, ותמיד היה מבקש
שיעזרו לו אנשי המקום,
כל הזמן שיתפנו פעולה
ב"מבצעים" של האדמו"ר**

היו חסידים וקדושים עצומים.

בזמנו, האדמו"ר מליובאוויטש שלח שני שליחים
למרוקו, הרב בנימין גורדצקי והרב מיכאל ליפסקר. כשהם
באו למרוקו, הם פתחו בתי ספר שחוללו מהפכה גדולה
במרוקו, וקרבו הרבה אנשים. בין השלוחים והמקורבים
צריך להזכיר את הרב שמעון מטוסוב, שהיה ראש ישיבה
והעמיד תלמידים רבים, שעכשיו נהיו דיינים גדולים
בישראל. הוא היה עושה חוגים של תורה וחסידות בקרב
רבים, לקרב אותם לאבינו שבשמים. הרב יהודה רסקין
היה מביא כל תקופה הצעות של "מבצעים" מן האדמו"ר,
ותמיד היה מבקש שיעזרו לו אנשי המקום, כל הזמן
שיתפנו פעולה ב"מבצעים" של האדמו"ר.

פעם בא ר' יהודה זכרו לברכה, ואמר לי: בוא, רבי דוד,
נשב ונלמד תניא. אנחנו לא היינו רגילים ללמוד תניא, לא
הכרנו את ספר התניא, אבל התחלנו לקבוע זמן ללימוד
תניא ביחד מספר פעמים בשבוע. אחרי כמה שבועות,
אמר לי: יש לי עכשיו פקודה מהאדמו"ר, שצריך למצוא
מישהו שייגש לעבודת הקודש ויתרגם את התניא לשפת
ישמעאל. הוא הטיל עליי את המשימה, ואני מסביר
לו שזו משימה קשה, כי איך בכלל אפשר לתרגם את
המושגים המופשטים של התניא? איך אני אתרגם את
המושג "עולם האצילות"? איך אני אתרגם את העניין של
"עשר הספירות"?! קשה מאוד למצוא מילה שתתאים
לתרגום. אבל הוא לא השתכנע, ואמר לי: אביא לך תניא
מתורגם לצרפתית, וזה יעזור לך בתרגום לערבית. בסופו
של דבר, התרגום לצרפתית אכן עזר לי ותרגמתי בעזרת
ה' את שער הייחוד והאמונה בתניא.

"להנחיל אוהבי יש". המילה "יש" היא ראשי תיבות של
השמות ישראל ושניאור. הקדוש ברוך הוא, מאהבתו לעם
ישראל, שלח לנו את שני המאורות הגדולים הללו שיסדו
את החסידות, ולאורם אנחנו הולכים לעולם.
כמו ששמענו, החסידות לא הייתה קשורה רק לרוסיה
או מפולניה, אלא באותה מידה לארצות המזרח, ששם

**אמר לי הרבי: אתה יודע מה עשית
בתרגום הזה!? איזו תועלת יש
בתרגום הזה! ואני עניתי: התועלת
היא בזה שאנשים שהם דוברי
ערבית יוכלו מעכשיו לקרוא את
הספר. והוא אמר לי: לא! התועלת
בזה שתרגמת את התניא לשפת
ישמעאל היא שבזה אנחנו שוברים
את הקליפה של ישמעאל.**

הרה"ג הרב דוד בוסקילה
מראשי 'אוצרות החכמה' בצרפת ומתרגם התניא קדישא לערבית

שוברים את קליפת ישמעאל

בשנת תשל"ט כשסיימתי את התרגום לערבית, אמר לי ר' יהודה: בוא, ניקח את הספר, ניסע לניו יורק ונראה אותו לאדמו"ר. נסענו לניו יורק ונכנסנו אצל הרבי. הרבי קיבל אותי אז ביחידות, וכשהיה מדבר איתי דמעות היו זולגות מעיניו. אי אפשר לתאר. מי שלא הכיר אותו לא יכול להבין את זה. כשעמדתי לפניו, "מלאך ה' לפני", הוא היה מדבר והדמעות היו זולגות מעיניו. אחר כך אמר לי הרבי: אתה יודע מה עשית בתרגום הזה!? איזו תועלת יש בתרגום הזה! ואני עניתי: התועלת היא בזה שאנשים שהם דוברי ערבית יוכלו מעכשיו לקרוא את הספר. והוא אמר לי: לא! התועלת בזה שתרגמת את התניא לשפת ישמעאל היא שבזה אנחנו שוברים את הקליפה של ישמעאל. ככה אמר לי, במילים אלה. והרבי הרעיף עלי ברכות, בשביל הילדים שלי וכל המשפחה, ברכות שהתקיימו כולן.

אני תמיד משבח את העבודה של חב"ד במרוקו. ברוך השם שבאו למרוקו. הם חוללו מהפכה גדולה, מהפכה דתית חרדית. הכניסו ממש חיות בעולם, קידוש שם שמים. הרבה אנשים גידלו זקן במרוקו. הייתה תקופה ארוכה שכולם השאירו את זקנם, עד כדי כך שמי שהסיר את הזקן התבייש להיכנס לבית הכנסת. אבל כשבאו הצרפתים, התחילו להכניס קצת את הרוח המודרנית, ואנשים התחילו לגלח את הזקן. אבל כשבאו החב"דניקים, התחילו לראות במרוקו גברים יהודים מגדלים זקן, נשים יהודיות מכסות את הראש.

גם בצרפת חוללו מהפכה גדולה. כל שנה מזמינים

אותי לסיום הרמב"ם שעורכים שם בצרפת, בהשתתפות ארבעת אלפים יהודים. ואני רואה באמת איזה קידוש ה' גדול שם בצרפת.

אני רוצה לסיים באיזה דבר על עניין אלול. ידוע שיש כמה ראשי תיבות שרמוזים באלול: אני לדודי ודודי לי, ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך, איש לרעהו ומתנות לאביונים. שלושת העניינים האלו מתאימים לשלושת הדברים שבפסוק: "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה". אני לדודי ודודי לי זה כנגד עניין התפילה, כי בשעת התפילה צריך להיות כולו שקוע ומרוכז ממש בתוך התפילה. אחר כך כתוב: "ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך", זה כנגד התשובה. הרמב"ם אומר שהתשובה היא לא רק ממעשים רעים, אלא גם ממידות רעות כמו כעס, קנאה, שנאה ורדיפת כבוד. זו עבודה קשה מאוד. צריכים למול את ערלת הלב. שה' יעזור לנו למול את הלב ולחזור בתשובה. והדבר השלישי 'איש לרעהו ומתנות לאביונים' זה מרמז על צדקה.

יהי רצון שכל הרבנים שהיו פה יקבלו חיזוק, ויתחזקו יותר לקרב את הלבבות של הצעירים, ותהיה לכם ולנו שנה טובה.

חינוך ומנהיגות על פי דרך הבעש"ט

מהיסודות החשובים ביותר בשיטת הבעל שם טוב הוא לדעת ולחוש שכל יהודי הוא חלק אלוקה ממעל ממש, שכל יהודי הוא חלק מאיתנו • חובת דורנו לקרב באהבה ובחום

שזוכה להנהיג את עם ישראל, צריך לזכור שתפקידו לשאת את הקהל "כאשר יישא האומן את היונק". בא הבעל שם טוב ואומר לנו שאין יהודי שהוא בדרגה פחותה יותר. כל היסוד של שיטת הבעל שם טוב הוא שכל יהודי הוא חלק אלוקה ממעל ממש. החלק אלוקה ממעל שנמצא אצלך והחלק אלוקה ממעל שנמצא אצל השני, הם אותו חלק, שניהם חלק מהקדוש ברוך הוא, אתה והוא בעצם אחד. זהו היסוד של שיטת הבעל שם טוב, זהו היסוד של משה רבינו – "שאהו בחיקך כאשר יישא האומן את היונק", שא את העם כי הוא חלק ממך, לא משהו זר.

אחד מהיסודות של הכינוס הזה, זה הקשר עם הבעל שם טוב. הלילה הוא יום ח"י באלול, יום ההולדת של הבעל שם טוב. ח"י אלול הוא לא רק יום ההולדת הגשמי שלו, אלא גם יום ההולדת הרוחני של הבעל שם טוב. ביום זה אחיה השילוני, שלמד עם הבעל שם טוב, ציווה עליו להתגלות. עד ח"י אלול, הבעל שם טוב היה נסתר, הוא שימש כמלמד תינוקות. בח"י אלול התגלה הבעל שם טוב בכל עוצמתו, כדי לפרסם את דרך החסידות. היום הזה הוא יום מסוגל מאד לכל אחד ואחד שרוצה להתקרב לדרכו של הבעל שם טוב.

כאשר יישא האומן את היונק

אומר משהו בשם מו"ר אבי זצ"ל. משה רבינו אומר לקדוש ברוך הוא: "האנכי ילדתיהו, כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר יישא האומן את היונק?!". שאל אבא: איפה רואים בתורה שה' אומר למשה רבינו שישא את עם ישראל בחיקו כאשר יישא האומן את היונק?! הסביר אבא: בזה שהקדוש ברוך הוא אמר למשה רבינו: "לך נחה את העם הזה", בזה הבין משה רבינו את תפקידו לשאת את עם ישראל כאשר יישא האומן את היונק. ה' אמר למשה שהתפקיד שלו הוא להיות המנהיג, ומשה רבינו הבין את הציווי בפנימיות, הוא הבין שהוא צריך להקריב את עצמו, "כאשר יישא האומן את היונק", כי זהו תפקידו של רב ומנהיג בישראל. את העניין הזה אנחנו, רבני ישראל, צריכים לחזק. מי

הנבא סאלי עוזב את יבנה

חכמי ספרד, חכמי המזרח היו קשורים עם דרך הבעל שם טוב מתחילתה. ה"אור החיים" הקדוש רצה להיפגש עם הבעל שם טוב. הבעל שם טוב אמר שהוא הנפש והוא הרוח, ואם הם ייפגשו הם יביאו את הגאולה. כשנפטר ה"אור החיים" הקדוש, הסתובב הבעל שם טוב ואמר: "כבה נר המערב". בכל הדורות למדו קבלה וזוהר, היו קשורים עם פנימיות התורה. זה היה יסוד. אני חושב שהסיפור הבא הוא מפורסם, אבל חשוב לי לספרו כי חוויתי אותו כשקרה. הקדוש ברוך הוא גילגל, וכבר מגיל שש עשרה זכיתי להיות קרוב לבבא סאלי זי"ע, כשעוד היה גר ביבנה. הבבא סאלי נכנס לראש הכולל ביבנה ושאל אותנו האם במקום

הקדוש ברוך הוא גילגל, וכבר
 מגיל שש עשרה זכיתי להיות
 קרוב לבנא סאלי, כשעוד היה
 גר ביבנה. הבנא סאלי נכנס
 לראש הכולל ביבנה ושאל אותי.
 האם במקום לומדים חסידות.
 ראש הכולל ענה לו בזלזול
 שאצלו לא לומדים את הדברים
 האלה. הבנא סאלי לא נסע
 הביתה, אלא לאחיו, הבנא האקי
 ברמלה. הוא הודיע למשפחה
 שלו שהוא לא חוזר ליבנה, לעיר
 שבה ביזו את הבעל שם טוב!
 ויותר הוא לא חזר ליבנה.

הרה"ג הרב יצחק דוד גרוסמן
 רב העיר מגדל העמק וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

לומדים חסידות. ראש הכולל ענה לו בזלזול שאצלו לא
 לומדים את הדברים האלה. הבנא סאלי לא נסע הביתה,
 אלא לאחיו, הבנא האקי ברמלה. הוא הודיע למשפחה
 שלו שהוא לא חוזר ליבנה, לעיר שבה ביזו את הבעל שם
 טוב! ויותר הוא לא חזר ליבנה.

סיפור מצמרד

אני מרגיש חובה לספר לכם דבר מצמרד שקרה
 לאחרונה. מוטי דותן, ראש המועצה בגליל תחתון, מספר
 לי שהוא עמד בראש משלחת ראשי ערים לגרמניה. אחרי
 שנתנו לו את הכבוד לדבר בפרלמנט הגרמני, ניגש אליו
 חבר פרלמנט גרמני, לקח אותו הצידה וסיפר לו: אבי מת
 לאחרונה. זמן מה לפני שמת, הוא קרא לי ואמר לי: אני
 רוצה להתוודות. הייתי קצין בכיר בצבא של היטלר י"מ"ש,
 עשינו את כל הפשעים. הוא מוציא את התעודה הצבאית
 ומושיט לבן, ואומר לו: תראה, זו התעודה עם כל הסמלים,
 כאן כתוב מה עשיתי ומה שקרה איתי. והוא ממשיך
 ומספר לבן שלו: איך שמרתי על התעודה הזו שישים שנה
 כמו חדשה? יום אחד נכנסתי לבית כנסת של היהודים
 שהרסנו. ראיתי שליהודים יש משהו קדוש, ספר תורה.
 ניגשתי לדבר העגול הזה, והחלטתי שהקלף מתאים
 לשמש כנרתיק לתעודה הצבאית שלי. חתכתי מהקלף
 לפי המידה ושישים שנה אני מחזיק את זה בכיס. עכשיו
 אני רוצה שזה יגיע לארץ ישראל. הבן, חבר הפרלמנט,
 אומר למוטי דותן: אני רוצה לקיים את השליחות של
 אבא, תביא את זה לארץ. מוטי דותן לקח את זה, וכשהוא

הגיע לארץ הוא קרא לי לראות את היריעה.
 איזה קטע מספר התורה הוא לקח? רבותי! קטע
 שקראנו אתמול בתורה: "ובמצוק אשר יציק לך אויבך
 בשערך, אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה
 הזאת, הכתובים בספר הזה, ליראה את ה' הנכבד והנורא
 הזה, את ה' אלוקיך; והפלא ה' את מכותיך, מכות גדולות
 ונאמנות עד השמידך; ונשאתם מתי מעט" ... רבותי! גוי
 גרמני, שלא יודע לשון הקודש מחליט לחתוך דווקא את
 הקטע הזה, מתוך שש מאות אלף אותיות, ואחרי שישים
 שנה לשלוח אותו לארץ ישראל! אין לי ספק שהמסר
 שהעבירו לנו בזה הוא שאנחנו צריכים להתחזק, ולקיים
 את התורה והמצוות דווקא מתוך שמחה, להכניס רוח
 בילדים שלנו, ולעסוק בקירוב הלבבות.
 הלילה הוא ח"י באלול, בואו ונכניס חיות באלול, בדרך
 הבעל שם טוב, נקרב עוד יהודי, עוד ילד ועוד משפחה,
 ובזה נקרב את הגאולה במהרה בימינו אמן.

"המשפילי לראות בשמים ובארץ" רב ומנהיג אמיתי על פי החסידות

למנהיג אמיתי אסור לחוש עצמו גבוה ונעלה יותר מצאן מרעיתו, הוא אמור להרגיש עצמו ברמה שווה מול אותו יהודי. כך למדנו מדרכו של הבעל שם טוב הקדוש

הקדוש לעולם, הוא הביא דרך שונה. הדרך הזו הביאה את קהל השומעים לדברי הרב להרגשה שהרב חש את עצמו רחוק (וגם קרוב..). מהקדוש ברוך הוא לא פחות מאשר בני הקהילה. הוא הוביל דרך שאמרה שהרב למעשה מייצג את בני הקהילה ולא מתנשא עליהם, לא מוכיח אותם ומוביל אותם לרגשות אשמה.

הבעל שם טוב הקדוש, הוא ותלמידיו ותלמידי תלמידיו, הביאו להרגשה ולאמונה שלייהודי, בכל מצב שהוא, יש איזו שהיא נקודה של יוקר, איזו שהיא נקודה של מציאת חן בעיני הקדוש ברוך הוא, שאין אף אחד בעולם כמוהו. הם ידעו לייקר באמת ובתמים את כל אחד מבני הקהילה, וכיון שהם התכוונו ברצינות, הם הצליחו לעורר אצל כל אחד ואחד מבני העם את האמונה בעצמו. כאשר יהודי למד שיש לו במה להאמין ובמי להאמין ושהוא "שווה", ושהוא לא נידח ועדיין אלוקים אוהב אותו ומצפה ממנו, יש בכך יכולת לגרום למהפך בכיוון החיובי.

אביא לכם דוגמא מאד קיצונית, מספרו הקדוש של אחד מקדושי תלמידי תלמידיו של הבעל שם טוב. ר' משה מקוז'ניץ - שהיה בנו של המגיד מקוז'ניץ שזכה להסתופף בצל המגיד ממעזריטש - היה תלמידו של ר' אלימלך מליזנסק, והנהיג עדה קדושה של עשרות אלפי איש בפולניה. המגיד מקוז'ניץ, מלבד היותו גדול תלמידי ר' אלימלך, היה גם גאון הגאונים בנגלות התורה. הוא שימש כרב הרשמי של פוז'ניץ שהייתה עיר גדולה מאד

אני רוצה להתייחס לאיזו שהיא נקודת מבט, לגישה שיש בה את ה"אב מלאכה" - את המדריך שהוא כללות תורת החסידות. אם אפשר להגדיר בקצרה את המאפיין של תורת החסידות, היא הורתה דרך שיש בה מן השוני, שוני מן הדרך שהייתה מקובלת הרבה דורות.

כשאנחנו נפגשים עם ציבור של רבנים, מורי דרך והוגי דעות שאמורים להשפיע על הציבור, אנחנו יכולים להתמקד בנקודה כלשהי. בפני הרב עומדות שתי אפשרויות, האחת היא לקיים מה שנאמר "הוכח תוכיח את עמיתך" - להשתמש ברבנות ככלי כדי להעמיד אנשים על טעויות, להזהיר אותם מפני פורענות. זה אחד התפקידים המאד חשובים של מדריך ורב. אך יש גם דרך אחרת, הדרך הזו אומרת שהרב ומנהיג הקהילה אמור להאיר לבני הקהילה את היכולות החיוביות שלהם, לתת להם את ההרגשה שללא הבט על מצבו מהבחינה הרוחנית של כל אחד ואחד, הוא עדיין בן חביב על הקדוש ברוך הוא, ויש לו את היכולות להיות קרוב ומחובר לה' בדיוק כמו היכולות של הרב.

לגרום ליהודי הרגשה שהוא "שווה"

במשך הרבה דורות, הנוסח והסגנון של הרבה רבנים גאונים וצדיקים גדולי עולם, היו באמת בכיוון של הוכחת היכולת של הרב מול בני הקהילה. כשהגיע הבעל שם טוב

הרה"ג הרב יצחק מנחם וינברג
האדמו"ר מטולנא שליט"א

ה"חידושי הרי"ם" שהיה גדול
גאוני פולניה, היה גר בוורשה. שם
בוורשה, הוא לימד תורה בביתו
לציבור מאוד איכותי של עילויים.
יום אחד, הגיע יהודי מכפר קטן
ליד וורשה, דפק בדלת, נכנס אל
ה"חידושי הרי"ם" ואמר לו: רבי! אני
גר בכפר פלוני, יש לי בן והוא כבר
בן שלושים וחמש, ולא מצליחים
ללמד אותו אל"ף בי"ת. הבאתי כבר
מלמדים, שילמתי הרבה כסף, ולבן
שלי יש בעיה בראש. עכשיו הגעתי
העירה כדי למכור כמה שוורים,
ואמרו לי שיש פה יהודי שהוא
תלמיד חכם גדול. אז אולי אתה
תוכל ללמד את הבן שלי אל"ף בי"ת

ולו עצמו יש "מהלך" אחר בהבנת העניין. זה לא נאמר
בפורים, זה לא נכתב באיזו שהיא חוברת ליצנות, זה כתוב
בספר קדוש! למה בכלל הם עשו עסק מיהודי פתי שלא
למד בחייו, ולקח מילה בתורה והפך אותה ועיוות אותה?
אני חושב שיש במשפט הקצר הזה איזה שהוא מסר
עמוק. יהודי בא לשאול שאלה, אתה לא דוחה אותו, אתה
הולך איתו. אנחנו בטוחים שהחידוש של הרב מקוז'ניץ
והחידוש של הבן שלו הם תורת אמת. לפי איך שהוא
מסביר, שיש עניין של ארבעה רגליים וצריכים להעלות
מארבעת הרגליים עד ללמעלה, יש כאן איזה שהוא הסבר

בפולניה. קיימים חיבורים שחיבר על הש"ס, חיבור על
מסכת קידושין – דף על דף. יש תשובות שכתב בספרי
השו"ת. מספר בנו ר' משה מקוז'ניץ, בספרו "אמונת
משה" בפרשת כי תצא, כי פעם אחת בא עם הארץ
אל אביו זכרו לברכה לחיי העולם הבא, ושאל אותו על
הפסוק: "גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר
תכסה בה". בכדי להבין את הרקע לשאלה של אותו יהודי
עם הארץ, צריכים לדעת שהיהודים האשכנזים מבטאים
את המילה "כסותך" שלא כמו אחינו הספרדים. היהודים
האשכנזים, שלא כמו הספרדים, לא יודעים לדייק בין ת'
עם דגש לבין ת' בלי דגש. לכן, בהברה אשכנזית, המילה
"כסותך" נשמעת כמו "כסוסך". שואל אותו יהודי את
הרבי: למה התורה אומרת "גדילים תעשה לך" על ארבעת
הרגליים של הסוס?! לאותו יהודי היה סוס, הוא הכיר
סוסים מהמשק, וכשהוא קורא ולומד בתורה "גדילים
תעשה לך על ארבע כנפות כסותך" הוא הבין שיש לעשות
גדילים על ארבע הרגליים של הסוס.

כיצד היה נוהג כל רב שאנחנו מכירים, אם היה מגיע
אליו יהודי ושואל אותו את השאלה הזו? תלוי במצב רוחו
של הרב באותו רגע. אם יש לו את מצב רוח טוב והוא לא
עסוק, יש להניח שהוא יסביר בנועם ובמתק שפתיים לעם
הארץ שהוא טועה. אם הוא קצת פחות נינוח, הוא יכול
לדחות באמת הבניין את השואל עם הארץ הזה, ולומר
לו: קודם כל תלמד לשון הקודש ואחר כך תבוא לשאול
שאלות את הרב! מה עולה בדעתך שסוס צריך ארבע
כנפות?! אבל הרב הקדוש מקוז'ניץ, כך כותב בנו, אהב
מאד את אותו כפרי והסביר לו בדרך נפלאה מדוע באמת
צריכים לשים גדילים על "ארבע כנפות כסותך". ור' משה
מקוז'ניץ כותב שלאביו היה "מהלך" מסוים בקשר לסוס,

רבי פונה אל קהל מעריציו וחסידיו והוא באמת משוכנע שהוא כל כך רחוק כי הוא צריך כל כך הרבה ללמוד, הוא מוצא מהר מאוד שפה משותפת עם כל אחד ואחד מבני הקהילה.

אספר עוד עובדה אחת קצרה. ה"חידושי הרי"ם" שהיה גדול גאוני פולניה, היה גר בוורשה. שם בוורשה, הוא לימד תורה בביתו לציבור מאוד איכותי של עילויים. בפולניה מאוד חיבבו את העילויים. לאט לאט התפרסם שמו. יום אחד, הגיע יהודי מכפר קטן ליד וורשה, דפק בדלת, נכנס אל ה"חידושי הרי"ם" ואמר לו: רבי! אני גר בכפר פלוני, יש לי בן והוא כבר בן שלושים וחמש, ולא מצליחים ללמד אותו אל"ף בי"ת. הבאתי כבר מלמדים, שילמתי הרבה כסף, ולבן שלי יש בעיה בראש - הוא לא לומד אל"ף בי"ת. עכשיו הגעתי העירה כדי למכור כמה שוורים, ואמרו לי שיש פה יהודי שהוא תלמיד חכם גדול. אז אולי אתה תוכל ללמד את הבן שלי אל"ף בי"ת. ה"חידושי הרי"ם" ראה את התמימות ואמר: אתה יודע מה? תשאיר אותו כאן כמה ימים ואני אנסה. לא עברו ימים מועטים והוא

מאד עמוק וגבוה, שאילו אותו יהודי לא היה שואל את השאלה הזו, הם לא היו מגיעים לעומק הזה. היהודי הכפרי הזה זכה וזיכה את הרב הקדוש מקו'ניץ לומר פשט שאף פעם לא היה עולה בדעתו, והזיכוי הזה ודאי עידן וגידל אותו. נמצאנו למדים מתוך הקטע המדהים הזה עניין אחד. כל יהודי שיש לו איזה שהיא יכולת התבטאות, כזו או אחרת, תן לו להתבטא בלשונו, לפי הבנתו במעמדו, ומתוך המעמד הזה תקרב אותו ותחבב אותו על עצמו, וכך תוכל להוביל אותו.

אתם נצבים

מחברו של הספר הקדוש "תולדות יעקב יוסף" היה גדול תלמידי הבעל שם טוב, בן גילו ובן דורו. הוא היה בתחילת דרכו "מתנגד" חריף, עד שהפך להיות החסיד הכי גדול. הוא כותב בספרו, בפרשת פינחס, שעל פי מה שנאמר שבכל מקום בו כתוב "נצבים" הכוונה היא לדתן ואבירם, שנאמר: "ודתן ואבירם יצאו נצבים פתח אהליהם, הם ונשיהם וטפם", נמצא רמז נפלא בפסוק "אתם נצבים": כשמשה רבינו, לקראת סוף ימיו, מסכם את התורה ואת העבודה שלו, הוא כותב: "אתם נצבים היום כולכם". יש כאן רמז לכך שמשה רבינו לא הסכים להיפטר מן העולם עד שהקדוש ברוך הוא יסלח לדתן ואבירם, ויעמיד אותם "לפני ה' אלוהיכם". אלו הם השניים עליהם נאמר: "תפתח ארץ ותבלע דתן ותכס על עדת אבירם!" הם אלו שמשה רבינו בעצמו אמר: "אם בריאה יברא ה'" - מגיע לאותם האנשים העונש הכי גדול! אבל הוא לא עזב את העולם עד שהוא דאג שהעבריינים האלה יהפכו להיות "אתם נצבים היום כולכם"! אולי יש מקום למצוא את המקום למהלך הזה בספר קטן בשם "שארית ישראל", שאותו כתב תלמידו של ר' מרדכי מצ'רנוביל. והוא כותב בספרו ששמע ממורו ורבו הקדוש שלמילה "רבי" יש שני ראשי תיבות. האחד הוא "ראש בני ישראל". אך יש עוד ראשי תיבות: "רע בעיני ה'". מי שהתפנה להיות רבי על יהודים והוא לא חושב על עצמו שהוא רע בעיני ה', הוא לא יכול להיות ראש בני ישראל. יש כאן איזה ביטוי עוצמתי למשהו כל כך מדהים! המגיד מצ'רנוביל זכה להסתופף אצל המגיד ממעזריטש, ורבי כזה שמתאים לראשי תיבות של ראש בני ישראל, ואותו ראש בני ישראל אין לו יכולת להשפיע, על פי תורתו של המגיד, אלא אם כן הוא משוכנע שהוא עצמו בגדר של "רע בעיני ה'". וכאשר

**האדמו"ר מחב"ד, שלא היה שקדן
כמוהו בדורו, לא היה למדן כמוהו
ולא ידען כמוהו בדורו, זכה מדי יום
ראשון לעמוד שעות על גבי שעות,
בגיל תשעים ואחת, ולחלק דולרים
ליהודים. והוא אומר: כשסופרים
יהודים לא מתעייפים**

למד אל"ף בי"ת. שאלו את ה"חידושי הרי"ם": איך הצלחת? הרי כל כך הרבה אנשים ניסו ולא הצליחו! והוא ענה: אני מניח שכל מי שישב ללמוד איתו שידר לתלמיד את המרחק שביניהם - אני המלמד ואתה התלמיד. אתה אפילו לא יודע אל"ף בי"ת, ואני מלמד שמקבל הרבה כסף כדי ללמד אותך, ואני מוכן להשפיל את עצמי כדי ללמד

רציתי למעט בנס, להיות קצת יותר קרוב אל הירח. אם אני אשאר על האדמה אהיה רחוק יותר.

"רם על כל גוים ה', על השמים כבודו". הגוי אומר: עס פאסט נישט, לא מתאים שהוא ירד למטה לארץ, הוא למעלה, על השמים. אנחנו, עם ישראל אומרים: "מי כה" אלקינו? המגביה לשבת המשפילי לראות" – הקדוש ברוך הוא כל כך גבוה, עד שכדי להיות בשמים זו גם השפלה בשבילו. זה דומה לסיפור שסיפרנו על ה"חידושי הרי"ם". כשאתה יודע לאן אתה צריך להגיע, מה זה משנה אם אתה יודע סדרי נשים ונזיקין בעל פה? אז מה אם אתה יודע חושן משפט עם כל הש"ך? אבל אתה הרי יודע שאתה צריך להגיע הרבה יותר רחוק. אז מה זה משנה אם אתה יודע את כל הש"ך ולא יודע את הט"ז והוא לא יודע אל"ף בי"ת? נכון, זו קומה אחת וזה בניין של שלושים קומות, אבל בשביל ההסתכלות מלמעלה אתה והוא שווים.

אסיים מענייניו של מקום שגורם. פגשתי פה הרבה מידידי אחיי ורעיי ששייכים לחסידות חב"ד. האדמו"ר מחב"ד, שלא היה שקדן כמוהו בדורו, לא היה למדן כמוהו ולא ידען כמוהו בדורו, זכה מדי יום ראשון לעמוד שעות על גבי שעות, בגיל תשעים ואחת, ולחלק דולרים ליהודים. והוא אומר: כשסופרים יהלומים לא מתעייפים. מי עבר שם? עברה שם הפזורה של העם הזה, בכל תלבושת שהיא, בכל מעמד שהוא. הרבי מחב"ד נתן לכולם את אותו חיוך, אותה הזדהות והתחברות. אנחנו הרי יודעים שזמנו היה כל כך יקר, הרבה דברים הוא לא עשה מפני קוצר הזמן. אבל לזה היה זמן, כל יום ראשון, שעות ארוכות ורבות. אלוקים נותן מתנות לעם הזה כדי שנלמד מהמתנה. אני חושב שהלימוד הכי גדול הוא מהגישה הזו, שקטן וגדול, "כולנו בני איש אחד נחנו" וכולנו רחוקים מאלופו של עולם. כולנו, פחות או יותר, בני אותו מעמד כלפי מה שאנחנו צריכים להגיע.

תצא מכאן הקריאה, שציבור הרבנים, אלה שאלקים זיכה את נשמותיהם להיות אחראים לבני הקהילות, להיות אחראים לאותם אנשים ונשמות שתולים ומשליכים עליהם את יהבם כדי לעזור להם – שיוכלו להידבק בדרך ובגישה המיוחדת הזו, שיוכלו לייקר את אותו עם הארץ שמוצא ב"כסות" את הסוס, שיוכלו להעלות את הנפש הבהמית של אחינו בני ישראל, ואף אני בכלל.

אמן כן יהי רצון, כתיבה וחתימה טובה.

אותך. הילד הגדול הזה היה מאוד רגיש, הוא הרגיש את המערכת הזו והיה קשה לו להתחבר אליה. כשהילד הזה בא אליי, חשבתי לעצמי: נכון שאני בא ללמד, נכון שאני תפסתי אל"ף בי"ת בגיל צעיר, אבל ביחס למה שיהודי באמת צריך לדעת ללמוד, גם אני מאוד רחוק. הרי יהודי צריך לדעת את כל התורה כולה, הכתובה והמסורה בעל פה, כל הש"ס והראשונים, אז גם אני רחוק. ואם אני רחוק, מה זה כבר משנה המרחק הנוסף הזה שהילד נמצא בו? את המחשבה הזו נתתי בליבי לפני הלימוד וכך הצלחתי. נמצאנו למדים שהמהלך כולו, מתחילתו עד סופו, בנוי עם יכולת לשינוי הגישה ואבחון של יוקר נשמתם של בני ישראל. כשאין פער אז התקשורת ביניהם היא נהדרת.

מלמעלה הכל שווה

בפסוק נאמר (תהילים קיג): "רם על כל גוים ה', על השמים כבודו. מי כה" אלקינו, המגביה לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ". אומר הרב החיד"א בספרו "יוסף תהילות" משהו יוצא מגדר הרגיל: "רם על כל גוים ה' – על השמים כבודו". אנחנו היהודים אומרים אחרת, אנחנו אומרים: "מי כה" אלקינו? המגביה לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ". כלומר, שגם בשביל להיות בשמים הוא צריך להשפיל את עצמו. השמים גם הם מאוד רחוקים. משל למה הדבר דומה? אדם הולך על הכביש ורואה בניין של קומה אחת ועל ידו בניין של שלושים קומות, והוא אומר: איזה הבדל! הבית הזה נמוך והבית הזה גבוה! והוא צודק. מה קורה למי שטס במטוס מעל אותם שני בנינים ומסתכל דרך החלון למטה? הוא לא רואה שום הבדל בין הבניין של הקומה האחת לבין הבניין של השלושים קומות, מכיוון שזה תלוי בטווח. ככל שאתה גבוה יותר, ההבדל מצטמצם.

מספרים על צדיקים שכשהיה מאד מעונן ולא יכלו לקדש את הלבנה, הם היו מוציאים מטפחת ומנפנפים בה, העננים היו זזים והלבנה הייתה מתגלה. סיפרו בבדיחה על רבי אחד, תמים מאוד, שיצא לקידוש לבנה והלבנה הייתה מכוסה בעבים. אמרו לו החסידים: רבי! אנחנו מאמינים שיש בכוחך. קח מטפחת ותנופף בה. בסדר, אמר הרבי, אבל תביאו לי כסא. הביאו לרבי כסא, הרבי נעמד על הכסא והתחיל לנופף במטפחת. שאלו את הרבי: בשביל מה יש צורך בכסא? רציתי, אמר הרבי,

יום ליום

העורשת הפוארה

רבני ישראל התאספו לכנס לחיזוק מורשת יהדות ספרד ותורת החסידות במהלך הערב הוקרנו דברי קודשו של מרן מאורי ישראל שליט"א

ועידת הרבנים השבוע

רון הלוי

ביום ראשון האחרון, במלון רמה אשר בירושלים, התאספו ובאו מאות רבנים לכנס לחיזוק מורשת יהדות ספרד ותורת החסידות. השילוב ייחודי זה אולי היה ההסבר לתופעה המיוחדת של הענתת הסרת הקדים, תוך פרסום במועד קצר במיוחד, שהביאו למקום רבנים, רבני ערים, ראשי ישיבות, רבני שכונות, רבני קהילות שהתקבצו ובאו ליום אחד ועודו בחינם.

למושב הראשון הוצבו כמות גדולה של סכאות שנתמספו עד מחרה, מה שהצריך להספת שערות כסאות. המושב התאפיין במצעים ורבנים מהשורה הראשונה. הדבר הראשון היה הגר"א יוסף שליט"א, רב העיר חולון והבית המדרש הגדול. רב העיר חולון חשבוית הכשרות המהודרת, אך במקביל עורר כי יש להתאים את כשרות הבר"צ כן שיטתם לכל "לא ייתכן שכלם יימרו בחומות הממ"א בלבד".

הדובר הבא, הגר"מ לנדא אב"ד בני ברק, דיבר על התיקון הרוחני וההשפעת השלילית ובעיות החינוך שדורש ניצב בפניהם. הוא האריך בחשיבות נתינת המכשיר כאשר יש צורך בשיקום שהרב המכשיר לא יתעסק עם הרבנים הכפסי.

לקשטו של הראשון לציון, הקדיש הדובר הבא, הגר"ש רוח, ראש המכון למצוות התלויות בארץ, לנשוא מכירת הציבור הגר"ש לא מוכשרים ללא ידיעת הציבור הגר"ש גילה עד כמה חשוב פרץ בתחום זה והדגיש את חשיבות פעילות הרבנים. הדובר האחרון היה הגר"י אהרן מילנו, שהקדיש את דבריו לנשוא היעד דמוני של רבנות כשרות, אך בתאום לכך צריך להיות "הפך בה והפך בה ודכולא בה" כדבר הגאון המקור הבעיות. לאחר ארוחת צהרים כיד המלך נתנו הרבנים מיריד תגים עמוס בשורה ארוכה של פריטי קודש, שמהם יכלו הרבנים להתשרם באופן בלתי אמצעי.

האתגרים של ימינו

ללא שהות מתחיל המושב השני תחת המותרת "האתגרים של ימינו בראי החסידות", אותו ערך הגר"מ גרוסמן, רב העיר מגדל העמק וחבר מועצת הרבנות הראשית, שהסביר את היות חודש אילול על פי תורת החסידות ואת היותו השתמשה שהחסידות הכניסה בעולם. משא חשוב ומיוחד במינו נשוא מפי מ"ק האדמו"ר מטאלא שליט"א, ששקם בקדושה של העיר להיות מעורב בקהילה ליצור הרגשה הדדית עם קהילתו. הוא ביאר על פי תורת החסידות וגיטיטת מספרותם של גדולי תלמידי הבעש"ט והרב המגיד את התעבה שהרב צריך לקרוב כל אחד.

כותרתו של המושב השלישי שאותו נהל הר"ה רבי שמעון אלמליח רבה של עתלית, היתה "עולם הלכה - דיוקנו של הוב", המושב נפתח בדבריו של הרב אלמליח על מיוחדתו של המרא דאתרא אשר סוד קיומנו על הקהילות

ישמרה

גשר חסידי-ספרדי

מאות רבנים השתתפו השבוע בירושלים בכנס לחיזוק מורשת יהדות ספרד ותורת החסידות. שלמה צור מדווח

מאת שלמה צור

צילום: עזרא לנדא

חשיבות מעלת הרבנים, לרקטת הגר"ש עמאר

שילוב ייחודי יהדות ספרד ותורת החסידות

לוקר לב אהרן האדמו"ר ממילנו

מאות רבנים נאספו השבוע בירושלים, ליכנס לחיזוק מורשת יהדות ספרד ותורת החסידות. השילוב ייחודי זה אולי היה ההסבר לתופעה המיוחדת של הענתת הסרת הקדים, תוך פרסום במועד קצר במיוחד, שהביאו למקום רבנים, רבני ערים, ראשי ישיבות, רבני שכונות, רבני קהילות שהתקבצו ובאו ליום אחד ועודו בחינם.

למושב הראשון הוצבו כמות גדולה של סכאות שנתמספו עד מחרה, מה שהצריך להספת שערות כסאות. המושב התאפיין במצעים ורבנים מהשורה הראשונה. הדבר הראשון היה הגר"א יוסף שליט"א, רב העיר חולון והבית המדרש הגדול. רב העיר חולון חשבוית הכשרות המהודרת, אך במקביל עורר כי יש להתאים את כשרות הבר"צ כן שיטתם לכל "לא ייתכן שכלם יימרו בחומות הממ"א בלבד".

הדובר הראשון היה הגר"מ לנדא אב"ד בני ברק, דיבר על התיקון הרוחני, על ההשפעת השלילית לוח על בעיות החינוך ובעיות החינוך שדורש ניצב בפניהם. הוא האריך בחשיבות נתינת המכשיר כאשר יש צורך בשיקום שהרב המכשיר לא יתעסק עם הרבנים הכפסי.

לקשטו של הראשון לציון, הקדיש הדובר הבא, הגר"ש רוח, ראש המכון למצוות התלויות בארץ, לנשוא מכירת הציבור הגר"ש לא מוכשרים ללא ידיעת הציבור הגר"ש גילה עד כמה חשוב פרץ בתחום זה והדגיש את חשיבות פעילות הרבנים. הדובר האחרון היה הגר"י אהרן מילנו, שהקדיש את דבריו לנשוא היעד דמוני של רבנות כשרות, אך בתאום לכך צריך להיות "הפך בה והפך בה ודכולא בה" כדבר הגאון המקור הבעיות.

לאחר ארוחת צהרים כיד המלך נתנו הרבנים מיריד תגים עמוס בשורה ארוכה של פריטי קודש, שמהם יכלו הרבנים להתשרם באופן בלתי אמצעי.

ללא שהות מתחיל המושב השני תחת המותרת "האתגרים של ימינו בראי החסידות", אותו ערך הגר"מ גרוסמן, רב העיר מגדל העמק וחבר מועצת הרבנות הראשית, שהסביר את היות חודש אילול על פי תורת החסידות ואת היותו השתמשה שהחסידות הכניסה בעולם.

ספר הב"ד

הכנס מוקדמים לועידה השנתית של רבני ישראל

חלוקה מסורת חכמי המזרח ומורשת תורת החסידות

הועידה התקיימה בצורתו ביום ראשון י"א באייל חש"ס שנת הקהל ע"כ י"א כ"ב אלול יום הולדת המאורות הגדולים רבי שלמה נביל-שלום-נחום ורבי שמואל וולנסקי מלאדי

במלון רמה וולנסקי ירושלים

מושב א' - כיצור חומת הכשרות מושב ב' - עלום ההוראה לאן מושב ג' - סוד לרוב: דיוקן זמות הרב מושב ד' - האתגרים של ימינו בראי החסידות

ערב הצדעה הגדולה לרבני ישראל

בהשתתפות גדולי תורה, הרבנים הראשיים וחברי מועצת הרבנות הראשית לישראל, רבני ערים, דינים, ראשי ישיבות, שרים, ח"כים ואישי ציבור

אורח כבוד: ר' לוי לביב

נשיא איגוד הקהילות היהודיות בחבר העמים וקונגרס יהדות בוכרה

בכירת התורה

חבי נשיא הועידה

רבי שלמה שלום וולנסקי ז"ל (הב"ד) ידוע בשל מעשה החסידות הגדולה לישראל + רבי יהודה דוד וולנסקי ז"ל שמועבד חסידות החסידות הגדולה לישראל + רבי יהודה יצחק אב"ד סוד מורשת הלכה ויהדות חסידות + רבי יצחק דוד וולנסקי ז"ל ש"ל מדינת העם ומעשה הר"ר לישראל + רבי שמואל אשכנזי ז"ל שהכניס את החסידות לרבות הש"ס בחבר העמים הראשי + רבי יצחק יהודה וולנסקי ז"ל שהיה החבר הראשי שייבת חסידות החסידות הגדולה לישראל

לפרטים הרשמה: 03-5774261

ישמרה, יום ליום, אב"א

"ידעו" שהבעל-שם סוכן התמרר במרוקו"

מאות רבנים, יוצאי עדות המזרח, ביכנסו ראשון מיוחד "חילוק מסורת יהדות ספרד ומורשת תורת החסידות"

הכנס מוקדמים לועידה השנתית של רבני ישראל

השעיה

יום ליום

הכנס מוקדמים לועידה השנתית של רבני ישראל

חלוקה מסורת חכמי המזרח ומורשת תורת החסידות

הועידה התקיימה בצורתו ביום ראשון י"א באייל חש"ס שנת הקהל ע"כ י"א כ"ב אלול יום הולדת המאורות הגדולים רבי שלמה נביל-שלום-נחום ורבי שמואל וולנסקי מלאדי

במלון רמה וולנסקי ירושלים

מושב א' - כיצור חומת הכשרות מושב ב' - עלום ההוראה לאן מושב ג' - סוד לרוב: דיוקן זמות הרב מושב ד' - האתגרים של ימינו בראי החסידות

ערב הצדעה הגדולה לרבני ישראל

בהשתתפות גדולי תורה, הרבנים הראשיים וחברי מועצת הרבנות הראשית לישראל, רבני ערים, דינים, ראשי ישיבות, שרים, ח"כים ואישי ציבור

אורח כבוד: ר' לוי לביב

נשיא איגוד הקהילות היהודיות בחבר העמים וקונגרס יהדות בוכרה

בכירת התורה

חבי נשיא הועידה

רבי שלמה שלום וולנסקי ז"ל (הב"ד) ידוע בשל מעשה החסידות הגדולה לישראל + רבי יהודה דוד וולנסקי ז"ל שמועבד חסידות החסידות הגדולה לישראל + רבי יהודה יצחק אב"ד סוד מורשת הלכה ויהדות חסידות + רבי יצחק דוד וולנסקי ז"ל ש"ל מדינת העם ומעשה הר"ר לישראל + רבי שמואל אשכנזי ז"ל שהכניס את החסידות לרבות הש"ס בחבר העמים הראשי + רבי יצחק יהודה וולנסקי ז"ל שהיה החבר הראשי שייבת חסידות החסידות הגדולה לישראל

לפרטים הרשמה: 03-5774261

ישמרה, יום ליום, אב"א

הכנס מוקדמים לועידה השנתית של רבני ישראל

הועידה השנתית של רבני ישראל לאורו של הבעש"ט

ארבע מאות רבנים, חברי מועצת הרבנות הראשית, רבני ערים, דיינים, רבני שכונות והתיישבות, רבני קהילות וראשי ישיבות, התאספו ליום עיון בענייני רבנות, כשרות והנהגת קהילות ועל תפקידו של הרב לאור תורת הבעל שם טוב - לכבוד יום הולדתו והולדת בעל התניא ביום י"ח אלול.

הקפדה מירבית בכשרות

את המושב הראשון בענייני כשרות הנחה הרב דוד ועקנין רבה של מנחמיה, פתח בקשר בין חכמי רבני ספרד לבין גדולי החסידות, מימות הבעש"ט והאר"י הקדוש ועד לימינו אנו, והדגיש את חשיבות קיום הכינוס בפרט ביום סגולה זה.

הדובר הראשון היה הגאון רבי אברהם יוסף שליט"א, שדיבר על ענייני כשרות ובעיות חדשות וישנות שישנם בתחום הדורשות תיקון.

הגאון החסיד רבי משה יהודה לייב לנדא שליט"א רבה של בני ברק שטרך ובא לכנס, הביא מובאות רבות מהגמרא והפוסקים על ההיזק וההשפעה השלילית שישנם על הילדים, כתוצאה מהסתמכות על כשרויות לא נאותות, והדגיש את החשיבות במתן כשרות ללא תמורה. בסיום דבריו דיבר הרב לנדא על מעלת היום, יום לידת הבעש"ט וכ"ק רבנו בעל התניא.

לקראת הנאום הבא מדגיש המנחה את בקשתו של הגר"ש עמאר לעורר על בעית מכירת בשרים מצוננים שאינם מוכשרים ללא ידיעת הציבור ובעקבות כך הנואם הבא, הרב שניאור זלמן רווח מאריך בזה ומביא עובדות להמחשת העניין.

הגרש"ז רווח, שהוא גם תלמידו של הראשון לציון, הרחיב את היריעה וגילה עד כמה השוק פרוץ בתחום הזה. הוא הדגיש את כורח המציאות שהרבנים נותני הכשרות ישלימו את העבודה בהשגחה על המוצר ולא לסמוך על הצרכן עד כמה שניתן.

בסיום דבריו גילה ציבור הרבנים עניין רב כיצד יש להתמודד בבעיות הנפוצות של חרקים ותולעים במזון.

הדובר האחרון במושב זה היה הגה"ח רבי ישועה חדאד שליט"א, רב לקהילה הספרדית במילנו איטליה, שדיבר על הסייעתא דשמיא של רב נותן כשרות ועל בעיות בכשרות הקשורות בהבנה בכימיה ובמדעים.

שבת אחים גם יחד

ארוחת הצהריים שהייתה כיד המלך רק קירבה והעצימה את האחוה בקרב הרבנים בבחינת "גדולה לגימה שמקרבת". ניתן היה לראות מפגש חברתי בין הרבנים שמעלים סיפורים וזכרונות.

העובדה המעניינת כי הרבה מהנוכחים אכן קשורים

לבעש"ט ותורת החסידות הייתה חוט מלכד ומקשר.

גם את זמן הארוחה הקדישו לדברי תורה ובמהלך הארוחה נשאו דברים הרב יחזקאל בצרי, רב ביהכנ"ס משכן אהרן בירושלים, שעסק בענייני דיומא חודש אלול, והרב מנחם מענדל עמאר, רב ביהכנ"ס אור מנחם באשדוד, שהציג את תכנית ימי העיון לרבנים שהוא מארגן מעת לעת.

במהלך יום העיון התקיים באחד האולמות "יריד חגים", שהציע מגוון רחב של מוצרי יודאיקה ודברים הנצרכים בעולם הרבנות.

מושב מיוחד על החסידות

עם סיום ארוחת הצהריים, החל המושב

השני שנשא את הכותרת "האתגרים של ימינו בראי החסידות".

מושב זה נפתח בנאומו של הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א, רב העיר מגדל העמק וחבר מועצת הרבנות הראשית.

הרב גרוסמן פתח את דבריו בתפילת רבים להחלמתו המהירה של הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו שליט"א. הרב גרוסמן דיבר על מעלת חודש אלול לאור תורת החסידות, ומיקד את דבריו בחיות ו בשמחה שתורת החסידות הכניסה בעולם.

הדובר הבא, הגאון רבי שמואל אליהו שליט"א, רב העיר צפת וחבר מועצת הרבנות הראשית, עורר את הרבנים על חובת לימוד פנימיות התורה.

בין הנאומים הגיע הראשון לציון הגאון רבי בקשי דורון שליט"א שבירך את באי הכינוס ואת מעלת האיחוד בימים אלו.

משא מיוחד במינו נישא מפי כ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א אשר עסק בנקודה שעל הרב להיות מעורב בקהילה וליצור הרגשה הדדית של הרב עם קהילתו, והתבסס על ספרי גדולי תלמידי הבעל שם טוב וראשי החסידות.

אחריו נשא דברים הרה"ג הרב דוד בוסקילה שליט"א בעל אוצרות החכמה בצרפת ומתרגם ספר התניא לערבית, אשר ביאר על מעלת לימוד ספר התניא. בדבריו, הרב בוסקילה העלה על נס את פועלם במרוקו, של הרב

על תפקיד מורה ההוראה שהוא לב התורה ועל פיו יישק כל דבר.

הדובר הבא היה הרה"ג שלמה שלוש ראב"ד חיפה וחבר מועצת הרבנות הראשית. במשאו התורני ביאר בעמקות הרב שלוש את גדרי כוונה במצוות תוך הבאת חידושים הנוגעים לנושא זה.

הגאון רבי יוסף גליקסברג שליט"א, רבה של גבעתיים וחבר מועצת הרבנות הראשית, נשא דברים בנושא 'תפקיד הרב בימינו'.

הרב גליקסברג ביאר בהרחבה כיצד לשלב את הרוחות בקהילה וכן על השימוש הדרוש אצל הרב בכדי להנהיג את הקהילה ביד רמה.

את המושב הזה חתם הרה"ג הרב אליהו אברג'ל אב"ד באר שבע ורבה של בקעה ירושלים, במשא עיוני בדיני ממונות בדין גזל הגוי, והוכיח ממקורות שונים על חומרת

רסקין והרב מטוסוב עליהם השלום.

דיוקנו של הרב

כותרתנו של המושב השלישי אותו ניהל הרב שמעון אלמליח רבה של עתלית – היתה "עולם ההלכה – דיוקנו של הרב".

המושב נפתח בדבריו של הרב אלמליח על תפקידו האחראי של המרא דאתרא אשר סוד קיומם של הקהילות מחורבן בית שני ועד היום – למרות הפיזור - הוא בזכות הישענותם על המרא דאתרא. רבני הקהילות התכתבו זה עם זה והעבירו הוראות זה לזה, בדרכים לניהול קהילה קדושה, ובכך שמרו על צביון ואחדות הקהילות בכל העולם.

הדובר הראשון הגאון רבי רצון ערוסי שליט"א, רבה של קריית אונו וחבר מועצת הרבנות הראשית, עמד בנאומו

כאשר דבר נע, הדבר יוצר חום, וחום הוא אהבה. ח"י אלול, יום הולדתם של שני המאורות הגדולים, מורנו הבעל שם טוב, וכ"ק האדמו"ר הזקן – בעל התניא, הכניסו חיות ונטעו אהבה בלבנות ישראל, אהבה זה לזה, ואהבה שלהם לאבינו שבשמים.

אהבה. אהבת ישראל, אהבת הזולת, זה היה תוכן הנאומים והקו המרכזי של הדוברים במעמד הערב המרכזי המפואר.

את הערב הנחה הרב ניסים אלמליח רב שדות התעופה נתב"ג, בחן ובנועם.

הרה"צ רבי יורם אברג'ל שליט"א הרחיב בדבריו על כך שהרבנים ומנהיגי הקהילות הם אלו שבכוחם לגאול ולהעיר את עם ישראל, מתוך אהבה עצומה וקרבה, ושזו היא דרך הבעל שם טוב הקדוש.

כעת הקרינו את ברכת הראשון לציון הגאון הגדול רבי

האיסור שהיא מדאורייתא, בסיום דבריו מחה על ההיתר שניתן כביכול לגניבת מסים מגוי.

מושב הנעילה

'הכל הולך אחר החיתום', את היום הגדול הזה, חתם מושב נעילה חגיגי מפואר ומרומם.

המושב המרכזי המסכם את יום ה'וועידה השנתית של רבני ישראל', לחיזוק מסורת חכמי המזרח ומורשת תורת החסידות, שהתקיים באור לח"י אלול באולמי רמדה רנסאנס, בהשתתפות של כארבע מאות רבנים ודיינים, ראשי ישיבות ורבני שכונות, ערב לכבודה של תורה, עמד תחת הכותרת: "לאורו של הבעש"ט", אור ליום הגדול ח"י אלול, היום שהכניס חיות בעבודת חודש אלול.

הרמב"ם בספרו 'מורה נבוכים' אומר כי כל דבר חי – הוא בתנועה. והוא אומר גם, כי כל תנועה – מולידה חום,

הבעש"ט בשפה הערבית

בדבריו החמים של הגאון רבי שמעון אליטוב שליט"א, חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל ורב המועצה האזורית מטה בנימין, סיפר על סיפורי הבעל שם טוב שנקראו בערי מרוקו כשהם מתורגמים לערבית. הסיפורים דיברו אל כולם, הם חיזקו את האמונה והלהיבו את הלבבות. סיפורי הבעל שם טוב החיו את העם, חיממו את ליבותיהם וגידלו דורות של יהודים יראים ושלמים. כולנו ידענו שהבעל שם טוב התגורר במרוקו.

עובדיה יוסף שליט"א שבירך את כל הנוכחים. "כינוס לצדיקים הנאה להם והנאה לעולם" פתח הגר"ע יוסף שליט"א בדבריו ואכן בירך, בשפע רב, כהרגלו בקודש, את הארגון העומד מאחורי הכינוס הזה, את מארגניו, ואת כל הרבנים המשתתפים בכינוס. לאחר מכן סיפר הגר"מ מאזוז שליט"א על מעלת החסידות וספר התניא ורמז לכך בתהילים. כמו כן, דיבר על מסירות נפשם של שלוחי הרבי מליובאוויטש בהודו הרב הולצברג ורעייתו אשר קידשו שם שמים ברבים בשנה זו הי"ד.

ברכת הראשון לציון מרן הגאון רבי עובדיה יוסף
בהקלטה מיוחדת למשתתפי הועידה

עשו כל יכולתכם להגדיל תורה ולהאדירה

נקבתם הביטו אל אברהם אביכם...כי אחד קראתיו
אברכהו וארבהו" עשו ככל יכולתכם ללכת בדרכיו
של אברהם אבינו לקרוא בשם השם א-ל-עולם.

אני מברך אתכם, שהקב"ה יאריך ימיכם בטוב
ושנותיכם בנעימים, תזכו לזכות את הרבים,
להגדיל תורה ולהאדירה, אשריכם בעולם הזה
וטוב לכם לעולם הבא, חזקו ואמצו אל תראו
ואל תחפזו, כי ה' אלוקינו הולך עמכם אל ירפכם
ואל יעזבכם, שנשמע מכם תמיד בשורות טובות
בקירוב אחינו בני ישראל לתורה וליראת שמים.
חזקו ואימצו.

אחי ורעי רבני ישראל, כינוס לצדיקים הנאה להם
והנאה לעולם אני רוצה לברך אתכם שתזכו להגדיל
תורה ולהאדירה לזכות את הרבים.

כעת ב"ה ישנה היענות רבה לאנשים לחזור
בתשובה. מצווה לקרבם, מצווה לחזקם. הקב"ה
רחום וחנון ומחכה שישובו בתשובה אין ישראל
נגאלין אלא בתשובה. עשו כל יכולתכם להגדיל תורה
ולהאדירה "כל החלש יאמר גבור אני", טוב שיאמר
האדם "מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי" - "ויקרא
שם בשם השם א-ל-עולם". "שמעו אלי רודפי צדק
מבקשי ה' הביטו אל צור מחצבתכם ואל מקבת בור

לקו אהבת הזולת.
 "על הרב להיות להיות "כמלאך ה' צבאות", ורק אז
 יבקשו תורה מפיהו. הוא צריך ללמד את הקהל לפי רמת
 הקהל, לא לפי מעמדו הוא. על הרב להיות נתון לצרכי
 הציבור, ורק אז הוא ראוי להיות רב."
 "זה תפקידו של רב בישראל, לחשוב על צרכי הזולת,
 על הקהילה, לאהוב אותם, ולהיות "איש על העדה, אשר
 יצא – לפניהם".

רק היה בינינו וויכוח האם הוא נולד ברבאט, בטנג'יר או
 במרקאש...
 "רק עם אהבת ישראל של הבעל שם טוב נוכל להחזיק
 את הקהילות בחוסן רוחני" – קרא הרב אליטוב.

'איש על העדה'

את המשא המרכזי נשא הראשון לציון והרב הראשי
 לישראל הרב שלמה עמאר שליט"א. הרב עמאר עמד על
 חובתו ויעודו של רב בישראל, וגם הוא ניתב את דבריו

"לכשיפוצו מעיינותיך חוצה"

לאחר דבריו נשא דברים האדמו"ר רבי רפאל אבוחצירא שליט"א, שעמד על מעלת התשובה מתוך אהבה.

את דברי הסיכום ודבר המארגנים נשא הרב יצחק יהודה ירוסלבסקי, שהעלה על נס את הרב יצחק משען העומד מאחורי כנס מיוחד זה המתקיים בסיימה של שנת "הקהל את העם", וביאר בהרחבה את דברי הבעש"ט בח"י אלול בשנת תרנ"ב, המובאים בספר "היום יום" של ח"י אלול.

• • •

קהל הרבנים הגדול התפזר כל אחד לעירו ולשכונתו, כל אחד לקהילתו ולתפקידו הרוחני, כשהיעד שלהם הוא "הפצת המעיינות חוצה", לקרב את לב ישראל לאביהם שבשמים, מתוך אהבת ישראל, לאור תורת הבעלשם טוב. בפתח האולם כל אחד מהם קיבל סט "חסידות מבוארת" מתנת הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א, כיאה ליום ח"י באלול.

"כשאתה רואה את מאות הרבנים יוצאים מערב זה, כל אחד בדרכו אל קהילתו, בדרכם אל כל רחבי הארץ, כשספרי מאמרי בעל התניא אחוזים בידם – אמר לי חבר שנקלע ללובי של מלון רמדה – אתה רואה את קיום היעוד של "ומלאה הארץ דעה אתה".

מאות הרבנים האלו יביאו לקהילתם את מעיינות תורת החסידות, הם יביאו אותם עד ל"חוצה", וכעת נותר לקוות לקיום היעוד של "קאתי מר - דא מלכא משיחא".

אורח הכבוד

על המסכים הוקרנו כעת קטעי ווידאו, שהביעו את האהבת ישראל של שלוחי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע – האדמו"ר מליובאוויטש הקודם, והשלוחים של הרבי מליובאוויטש למדינות מרוקו, תוניס, טורקיה, קזחסטן, לבני הקהילות שלהם, לאורך שנים רבות, ואת האהבה הקורנת מתלמידיהם בחזרה אל השלוחים.

לאחר מכן נשא דברים נרגשים אורח הכבוד, מוקיר תורה ורבנן ומקים עולה של תורה ר' לוי לבייב, נשיא איגוד הקהילות היהודיות בחבר העמים.

הוא שיתף את הקהל בזכרונות מבית אבא ושילב אותם עם חוויות הווה, על מסירות הנפש והגבורה הנפשית של יהודי בוכרה ושלוחי הרבי מליובאוויטש בהווה.

הראשון לציון והרב הראשי לישראל הגאון רבי שלמה משה עמאר

"ומלאך ה' צבאות הוא" רב ומנהיג בישראל

הרב צריך להיות דומה למלאך, לא לערב נגיעות ופניות אישיות בהנהגת עדתו. מנהיג לא שואף להתעלות ולהתקדם אלא מקדיש את כל כולו לתפקידו ולטובת צאן מרעיתו

"ואשר יוציאם ואשר יביאם" - מצד אחד כל מעשיו יהיו בשבילם ולא לעצמו, ומאידך הוא גם צריך להיות מנהיג. הוא המוליך והוא המביא, ולא משיל מעצמו את האחריות. ואז, "ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה" - אם המנהיג יהיה כזה, אזי הוא יהיה רועה להם ובשבילם, ולא רועה שרואה את טובתו האישית.

זהו המושג שהקדמנו, "אם דומה רבך למלאך ה' צבאות" - הוא לא מחפש את הנגיעות שלו, את המעלות

מורי ורבותי, רבני ישראל. כולם אהובים, כולם ברוכים לה', כל אחד לפי כבודו ומעלתו.

"שפתי כהן אשמרנו, דעת ותורה יבקשו מפיהו, ומלאך ה' צבאות הוא". אמרו רבותינו על הפסוק הזה: "אם דומה הרב למלאך ה' צבאות - תורה יבקשו מפיהו; ואם לאו - אל יבקשו מפיהו". נשאלת השאלה: הרי התורה נתונה לבני אדם, "ותורה לא בשמים היא", ומדוע צריך הרב להיות דומה למלאך ה' צבאות?! אלא שהרב צריך להיות כזה שאין בו נגיעות, כמו המלאך. היות ולמלאך אין עליות ואין ירידות, אין לו גם נגיעות. למלאך יש לב אחד לעשות רצון ה', "גיבורי כוח עושי דברו לשמוע בקול דברו". וזה מה שהתורה דורשת: אם דומה רבך למלאך ה' צבאות, כלומר, אם הוא עומד ולא מחפש עוד להתקדם, אלא הוא רואה את תפקידו ברבנות שזימנו לו מהשמים, וכל זמן שהוא קיים הוא נותן את עצמו לציבור, "תורה יבקשו מפיהו"; ואם לא - לא יבקשו.

על פי הכלל הזה, נוכל להבין מה שאמר משה רבינו עליו השלום לפני הסתלקותו לעולם העליון - "יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר, איש על העדה; אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו, אשר יוציאם ואשר יביאם, ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה".

אומר משה רבינו עליו השלום: "יפקוד ה' אלהי הרוחות" - אתה יודע רוחו של כל איש ואיש, אתה תפקוד אדם שיתאים לפי רוחו, שידע ויכיר את הצרכים של כל אחד. "אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו" - שיציאתו וביאתו תהיה לפניו ובשבילם ולטובתם, ולא בשבילו.

עם ישראל. משה היה רועה צאן וגדי ברח לו. משה רדף אחריו ורץ אחריו עד שהשיג אותו. כשהשיג אותו, לא כעס עליו ולא צעק עליו, אלא לקח אותו בין כפות ידיו באהבה וברחמים גדולים ואמר לו: בטח חסר לך משהו, אולי אתה צמא. והלך איתו למקום מים ונתן לו לשתות, והיה מלטף אותו, והביא אותו והחזיר אותו לאוהל. אמר הקדוש ברוך הוא: אם ככה אתה מרחם על גדי אחד, אתה ראוי לרעות את צאני, את עמי בני ישראל.

שואל הבעל שם טוב הקדוש קושיה עצומה. נכון שיש כאן התגלות של רחמים גדולים ומיוחדים, אבל לכאורה יש כאן בעיה בהנהגה. משה עוזב את כל הצאן בשביל גדי אחד. עם כל הכבוד והדאגה לגדי הזה, איך אתה מפקיר את כל העדר כולו במדבר בשביל להשיג גדי אחד? במדבר יש חיות טרף, זאבים נמרים ואריות! אלא, אומר הבעל שם טוב דבר נפלא, בזה שמשה הולך לגדי היחיד הוא מלמד אותנו יסוד גדול בהנהגה. כשכל העדר נמצא ביחד וגדי אחד פורש, צריך לדאוג לגדי היחיד. לעדר לא צריך לדאוג כל זמן שהם ביחד. לזה שפרש מן הרבים והלך בדרך לבדו, לו צריך לדאוג. וממנה נלמד מעלת הכנס הזה. הכנס הזה בא לכנס אותנו יחד, להיות כולם כאיש אחד בלב אחד, בעדר אחד, ולא לפרוש, לדאוג לכלל וגם לדאוג לפרט.

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שיחוננו חכמה בינה ודעת לעבוד אותו ולדבקה בו כל הימים, וייתן לנו החכמה להסיר את כל הפניות והנגיעות האישיות, ולשים כל מגמתנו לטובת עם ישראל, וישים ברכה במעשה ידינו, ונזכה לכתובה וחתימה טובה.

תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה. שבשנה הזו יתגלה משיח צדקנו, ויושיענו במהרה בימינו, אמן.

וההישגים שלו, הוא לא מבקש להתקדם ולהתעלות, אלא הוא דורש רק את עדתו וצאן מרעיתו ודואג לטובתם, ממנהיג כזה "תורה יבקשו מפיהו".

הכינוס הקדוש הזה של רבני ודייני ישראל, נעשה כדי לחזק ולהתחזק, ויש בו ברכה גדולה. במשך השנה כל אחד עסוק בעבודתו ובבעיות הנקרות בדרכו. בשגרה, כל אחד עסוק במה שה' מזמן לידו, ולפעמים מרוב טרדות, שגרת החיים שוחקת אותנו ואוכלת כל חלקה טובה, עד שאנו שוכחים את חובתנו בעולמנו. לפעמים נטרדים "על המחיה ועל הכלכלה", ועל ענייני השעה ועל ענייני הפרט, ואת ענייני הכלל שוכחים ומתעלמים מהם. ההתכנסות

והדיבור יחד, מעוררים אותנו ומביאים אותנו לרענן את הראש, את המח והלב. שעיינינו יהיו נתונות תמיד לציבור, וצופיות על טובתו. שהאוזניים שלנו יהיו ראויות להאזין ולשמוע את נאקת הדמים ואת שברון השבורים.

אין לך יום גדול מזה, יום ההולדת של הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל. כל מי שקורא עליו, בחידושים שלו ובסיפורים שלו, נוכח לדעת שכל כולו היה לציבור, שום דבר לא היה לו בשביל עצמו. הנשמה שלו הייתה בשביל כלל ישראל. מיום שהיה ילד ונתייתם מאביו, כל כולו

תמיד היה נתון על כלל ישראל. עיניו תמיד היו להביט ולחפש איך להיטיב, איך להנהיג ולהדריך, איך לרפאות ולהושיע, כל כולו היה לעם ישראל. יום ההולדת של הבעל שם טוב הקדוש זהו היום המתאים ביותר להתחזקות בעניין הזה.

אומר לכם אמרה משמו של הבעל שם טוב עליו השלום. במדרש מסופר איך נבחר משה רבינו להנהיג את

אין לך יום גדול מזה, יום ההולדת של הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל. כל מי שקורא עליו, בחידושים שלו ובסיפורים שלו, נוכח לדעת שכל כולו היה לציבור, שום דבר לא היה לו בשביל עצמו. עיניו תמיד היו להביט ולחפש איך להיטיב, איך להנהיג ולהדריך, איך לרפאות ולהושיע

הראשון לציון הגאון הגדול רבי אליהו בקשי דורון "להקים" את התורה

"אשר לא יקים את התורה, זה חזן הכנסת" - האחריות הגדולה של הרבנים

מוסיף הרמב"ן בהמשך לדברי הירושלמי ואומר, שהכוונה בזה "אשר לא יקים את דברי התורה" היא כפשוטו ממש, זאת אומרת שחזן הכנסת צריך להעלות את ספר התורה, להרים ולהגביה את התורה ולהראות אותה לציבור, לעשות "הגבהה". הוא מביא את התוספתא שמדברת על המנהג להגביה את ספר התורה ולסובב לאחור ולפנים ולהראות לכל הציבור את התורה. אומר הרמב"ן,

שמי שלא עושה כך, עליו נאמר "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת". והרי אין תורה נופלת? אלא פירוש הדבר: מי שיקים את התורה, אבל לא כמו שצריך, הוא כבר נקרא "ארור אשר לא יקים"!

פירוש הדבר הוא כך: נכון שכל אדם מצווה לקיים את התורה, אבל שליח ציבור, מי שהתפקיד שלו הוא להראות את התורה לעם, אם הוא לא עושה בסדר, הוא חס ושלום "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת"! וכי יש תורה נופלת?! הוא יכול היה להקים ולא הקים, יכול היה להראות לכולם איך צריך לנהוג ולעשות ולא עשה, הוא "ארור"! יש כאן אחריות גדולה ביותר!

צריכים לזכור דבר אחד: אנו כולנו חזני הכנסת, וכמה שכולנו רוצים ועושים לשם מצווה, אבל אנחנו צריכים לזכור שאנחנו גם "מקימים" את התורה, ואם חס ושלום, לא מקימים את התורה כמו שצריך, זה "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת"! הדבר הזה אומר לנו עד כמה הדבר מחייב אותנו, גם כשהולכים לשם שמים!

אין מצוה יותר גדולה מקידוש ה', ואין עבירה יותר גדולה מחילול ה', חס ושלום. אנחנו מייצגים, וככל שאנחנו מייצגים יותר גבוה, האחריות יותר גדולה! הכנס הזה בא לחזק את מנהיגי הציבור, ו"ברוך אשר יקים את התורה הזו", אמן ואמן.

מרנן ורבנן ורבותי! כינוס לצדיקים נאה להם ונאה לעולם, בפרט בימים אלו של חודש אלול, "ונשובה אל ה'".

השבת קראנו בפרשת כי תבוא, ולמדתי רמב"ן על הפרשה שלמעשה יש בו מוסר השכל לנו, כאנשי ציבור. לפני התוכחות שקראנו בפרשה, יש אחד עשר "ארורים", ובסיום כתוב: "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזו לעשות אותם". כל ה"ארורים" שמופיעים קודם מתייחסים למשהו

מסוים, אבל מה הכוונה ב"ארור" הזה? אם לדוגמה, אדם אכל נבילות וטריפות הרי הוא כבר ארור, בגלל ה"ארור" שעל כל לאו ולאוי!

הרמב"ן מפרש את הכוונה כך: "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת" – ארור מי שמקבל על עצמו לקיים את כל התורה חוץ מדבר אחד. מי שחושב שהוא יעשה את כל התורה כולה ורק מצוות עשה אחת הוא לא יקיים, על כך הוא ארור, "אשר לא יקים את דברי התורה הזאת".

אבל הרמב"ן מוסיף ומביא פירוש אחר. הוא מביא את הירושלמי שאומר כך: "ארור אשר לא יקים את התורה הזאת" – וכי יש תורה נופלת?! מה הפירוש "לא יקים"? את מה צריך להקים? אומר הירושלמי: "זה חזן הכנסת". חזן הכנסת הוא זה שצריך להקים את התורה והוא ארור אם לא יקים את התורה. מסביר הרמב"ן, שאמנם כל אדם ואדם מצווה לעשות, אבל חזן הכנסת הוא כלי הציבור ועליו יש חובה מיוחדת. כל אדם, אם הוא לא מקיים את התורה, אין תורה נופלת. אבל שליח הכנסת, מי שמצווה להראות ולהקים את התורה והוא לא מקים אותה, עליו נאמר "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת". כלומר: יש לנו תפקיד ללמוד תורה וללמד תורה, אבל יש גם הכוונה להחזיק תורה ולהקים תורה.

הרה"צ רבי רפאל אבוחצירא אהבת ישראל

גדולי ישראל הנחילו לנו את דרך האהבה והקירוב לכל יהודי בכל מצב

שהיהודי נמצא, הוא מבקש מהקדוש ברוך הוא שיציל אותו.

בתשובה יש עניין של רפואה ויש עניין של תשובה שלמה, יש רופא ויש מלך מוחל. כשהקדוש ברוך הוא אומר: "שובו אלי", זה מדין מלך. למלך יש חוק, יש לו דין וכלל. המלך יכול לקבוע שמי שלא שמר את החוקים ועבר על הדינים, צריך לשלם. אבל יכולה להתעורר בו חמלה גדולה ורצון להיות איש מוחל וסולח. זוהי דרכו של המלך. אבל כשאדם הולך לרופא

כבוד הרבנים החשובים והגאונים שנתאספו פה היום, כל הידידים היקרים ביושרם.

הערב הוא לזכרם ומעלתם של הבעל שם טוב ובעל התניא. הם הקימו מסילה ארוכה ורחבה של דרך של קיבוץ כלל ישראל באהבה ובידידות גדולה, לעורר בליבם את אותם אהבה שהייתה להם לקדוש ברוך הוא. הם נטעו בלבם ידידות בחפץ גדול ורצון עז לעשות רצון הבורא יתברך. הם גם הקימו שושלת

לבקש רפואה למכתו, הרופא אומר לו שאם ינהג כך וכך ויאכל מאכל כזה וכזה, לא יארע לו חולי. אבל הרופא לא יכול להכריח את האיש לאכול איזה מאכל שלא ערב לו או למנוע ממנו לאכול איזה מאכל. הרופא לא יכול לשלוט על החולה. אבל אם מדובר על רופא מומחה וכזה שיש לו אהבה גדולה לחולה, הוא נותן לו סממנים שגורמים לאותו

חולה התרחקות מאותם מאכלים שיכולים להזיק לו. כך הוא גם בעניין התשובה. עם ישראל מבקש מהקדוש ברוך הוא: "השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו כקדם", כאבותינו הקדושים שהם מקודשים וטהורים והייתה להם שייכות עם הקדוש ברוך הוא ועם התורה הקדושה. אנחנו, מצד עצמנו אין לנו כל כך ידיעה והיכרות להבין. והקדוש ברוך הוא יעזור לנו ויקרב אותנו מצד רפואה איתנה, שיתן לנו דעת ותבונה וכל מיני תכסיסים שימנעו מאיתנו להתקרב לטומאה ולקליפה, ויעזרו לנו להתקרב לקדוש ברוך הוא, בבחינת "ארפא משובתם".

מה שראינו אצל אבותינו הקדושים, הם דברים נפלאים. למו"ד אבי עליו השלום, ולסבא עליו השלום, הייתה אהבת ישראל גדולה כל כך, עד שאי אפשר לתאר. הם לא היו עצמם בכלל. אני זוכר שכשהיינו קטנים היינו הולכים אצל הסבא קדישא, והיה מנהיג את הקהילה ואת כל הקהילות סביב. כשהיה מגיע חג הפסח או חג הסוכות, היו כל יום

ארוכה של תלמידים שנתפזרו בין הערים וקרבו יהודים ממקומות הכי מרוחקים, יהודים אשר עדיין לא טעמו טעם של תורה, טעם של מצוה. הם אספו אותם וקבצו אותם והביאו אותם אל מקום טהור, שמשם ינקו אהבה ותורה וקדושה וטהרה ודביקות אמיתית ורדיפה אחר המצוות.

ישנם בתשובה כמה צדדים. יש מצבים שיהודי חייב לעשות תשובה כדי להיות קרוב לקדוש ברוך הוא, אבל לאחר שכל כך התגשם והתעטף בכל ענייני העולם ובטרדות העולם, לא יוכל להרגיש את התעוררות הלב ולהתקרב לקדוש ברוך הוא אם לא שתהיה לו את הטענה אלימתא וצעד איתן לבוא בטענה לקדוש ברוך הוא שיקרב אותו. אך, ישנה דרך של ידידות שמטעם אב לבן, שיש ליהודי סיבה מוצדקת לבוא ולהתקרב לה'.

פסוק אחד אומר: "שובו אלי ואשובה אליכם" – הקדוש ברוך הוא אומר לעם ישראל לשוב בתשובה. ופסוק אחר אומר: "השיבנו אליך ונשובה" – עם ישראל מבקש מה' שיחזיר אותו אליו. מה היא הנפקא מינה בין דרכי התשובה שרמוזים בפסוקים האלו? לפי דרך התשובה שבפסוק "שובו אלי", יהודי קודם כל צריך להכין את עצמו, שתהיה לו זכות כדי שיוכל להתקרב לקדוש ברוך הוא. אבל בפסוק השני נאמר: "השיבנו אליך", בכל מצב

הרה"צ

הולדתו של

הרבנים ומנהיגי הקהילות הם אלו שבכוחם וקרבה. זו היא

כבוד חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל, רבני קהילות נבחרים, מורי הוראה, כלל היושבים כאן בכינוס של מצוה, בסימן "חבר אני לכל אשר יראוך ולשומרי פיקודיך".

הערב הוא יום ההולדת של שני המאורות הגדולים, הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן. המסורת מספרת שר' אליעזר, אביו של הבעל שם טוב, זכה בזכייה עצומה של הבאת נשמתו של בנו לעולם בעקבות סיפור מעניין. לעת זקנתם, הפכו ר' אליעזר ושרה אשתו את ביתם לבית הכנסת אורחים. הם נהגו ממש כעין אברהם ושרה. זקנים ממש הם היו אז, וטרחרו רבות בעצמם למען האורחים. ביום שבת אחד, בעיצומו של יום, נכנס עני תימהוני מאוד ובידו הוא אוחז תיקים ודברי מוקצה. כל הסימנים מעידים שהאיש חילל את השבת והגיע מחוץ לתחום השבת. האורחים יושבים ומסתכלים בפליאה באיש התמוה שנכנס, ור' אליעזר לא מעיר שום הערה, ולא מעיר לאורח דבר וחצי דבר. הוא מתעסק באירוח שלו ובדאגה לנוחות של האורח. הוא נוהג בו כבוד כמו שנהג בכל האורחים הרבים שפקדו את ביתו. מנהג קבוע היה לו, והוא היה מבקש מהאורחים שהתאכסנו בביתו בשבת, להישאר בביתו עד יום ראשון בצהריים. ביום ראשון היה נפרד מהם ומלווה אותם בכבוד גדול. וכך הוא נהג גם באותו אורח מוזר. ר' אליעזר לא העיר, הוא לא רצה לבייש את האורח או לגרום לו להרגשה רעה. והנה, לפני שיצא האיש התמוה מהבית, הוא ניגש לר' אליעזר ואמר לו שברצונו לומר לו משהו ביחידות. כשפנו הצידה, התגלה אליו האורח ואמר לו שהוא אליהו הנביא. והוא מספר לו שבשמים הוחלט שר' אליעזר הוא איש ישר והגון והוא ראוי לזכות בזכות הגדולה של הבאת נשמתו של הבעל שם טוב לעולם. אבל, בגלל קטרוגים גדולים, שלחו אותו מהשמים בכדי לנסות את ר' אליעזר. אם יעמוד ר' אליעזר בניסיון, הוא יזכה להביא לעולם את הנשמה הקדושה של הבעל שם טוב. ר' אליעזר ואשתו עמדו בניסיון, הם לא העירו לאורח המוזר, קיבלו

מגיעים אורחים מכל מיני ערים והיו נכנסים אצלו בבית. ובאחד מן הימים היה אומר לגבאי: תגיד לרבנית שתכין סעודה חשובה מאוד, כי צריכים להגיע אלי אנשים חשובים לסעודה. והיו עורכים את השולחנות בכלים נאים ומאכלים מכובדים, ואז היה סבא שולח את הגבאי בשקט להזמין את כל עניי העיר. מגיעים עניי העיר, ויושבים כולם סביב השולחן, כשהסבא בעצמו עומד ודואג שיתנו לכל אחד ואחד ליטול ידיים, והיה מושיב אותם בידידות ובכבוד, וסועד אתם ושותה אתם ערק. תוך כדי, הוא היה מספר להם סיפורי חסידים וצדיקים, דברי תורה, דברי עידוד וחיזוק, מקרב אותם לקדוש ברוך הוא ונוטע בלב שמחה ואהבת ה'. אחר כך היה קם ורוקד אתם ואז נותן להם מתנות ומטבע של כסף ומלווה את כל אחד לדלת ביתו, כדי שיהיו שמחים בשמחת החג. זוהי אהבת ישראל כל כך גדולה, עד שאי אפשר לתאר!

כשאדם רוצה להתקרב לקדוש ברוך הוא בקשר אמיץ מצד קיום המצוות, הרי לא כל אחד יכול להגיע לשלמות המצוה, לא כל אחד יכול להגיע לכל הכוונות ותמימות המצוה. אבל כשאדם יודע לקחת יהודי ולהתקרב אליו, לקרב אותו ולאהוב אותו ולחבב אותו, אז הוא נכנס למעמד שנקרא: "ועמך כולם צדיקים". אלו הם הצדיקים הגמורים, אלו הם הצדיקים השמורים. כשאדם נכלל באותו עולם טהור, יש לו שלימות ודביקות, ומעלה שאין לה שיעור ואין לה מדרגה, שמשם אף פעם אדם לא יכול לירד. משם אדם יכול אך ורק לעלות ולהידבק בדביקות אמיצה ביחד עם הקדוש ברוך הוא. הקדוש ברוך הוא יעזור שבהתקלות הקדושה הזו, עם חכמים ותלמידי חכמים וגאונים ואנשי מעשה, אנשי צדקה וחסד, יאיר את השנה הבאה עלינו לטובה שתהיה שנה טובה ומבורכת ושמחה, מוצלחת ומושפעת בישועות והשפעות וברכות. תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים טובים ארוכים ולשלום בתוך כלל ישראל.

רבי יורם אברג'ל

הבעל שם טוב

לגאול ולהעיר את עם ישראל, מתוך אהבה עצומה
דרך הבעל שם טוב הקדוש

האכילה, אם צמא השקהו". כאשר אדם מצליח ללכת בדרכי החסידות האלו, בזה הוא ממחיש ומגשים את רצונו יתברך ממש, לעשות לו יתברך דירה בתחתונים. זהו המבוקש מכל אחד מאיתנו, רבנים יקרים, דיינים וראשי קהילות. אנו צריכים לגשת לעם שבשדות, ולהעניק מילים טובות. לקחת מהאורות היפים האלה, "ושמת בטנא" - להוריד אורות בכלים. לגעת בנקודה שאליה מצפה הקדוש ברוך הוא, "ושכנת בתוכם" - בתוכו של כל אחד ואחד. ומי יעשה זאת אם לא הרבנים היקרים שגדלה מעלתם? ובפרט רבותינו הספרדים, שהתכנסו כולם כאחד כאן, שכל מהותם היא האהבה לזולת! כל כולו של הרב היא לקרב את קהילתו, לכבד אותם ולהרים אותם מעלה מעלה בשמחה. את זה קיבלנו מהבעל שם טוב, שאהבת ה', אהבת התורה ואהבת הזולת הן דבר אחד.

ביום הזה הארה גדולה משפיעה לכל אחד מאיתנו. יהי רצון שבכנס הזה נקבל החלטות טובות, שכל אחד יקרב עוד כמה אנשים, שכל אחד מאיתנו יקבל על עצמו להקים עוד ועוד שיעורי תורה, והכול באותה הדרך שבה ייסד הבעל שם טוב, בדרכי נועם ובדרכי חכמה. "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", "תנו עוז לאלקים". אני מודה לה' ומחזק את ידי המארגנים. לרבנים ניתן הכוח להמשיך את כוח ה' בעולם, ובזה תהיה גאולתנו האמיתית והשלימה.

אותו באהבה רבה, וזכו להוריד את נשמתו של הבעל שם טוב הקדוש מלמעלה.

מהסיפור הזה למדנו שהנשמה של הבעל שם טוב באה לעולם במצב של ניסיון על אהבת ישראל. ולכן באמת, לפני פטירתו העביר ר' אליעזר לבנו הקטן שני מסרים ואמר לו: "ישראל בני! תדע שלא תירא מאף בריאה, רק מה'; ואהוב כל יהודי". כיון ששלוש אהבות הן: אהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל. יש גרסא הפוכה שמונה את האהבות בצורה כזו: אהבת ישראל, אהבת התורה ואהבת ה'. זאת, מפני שאהבת ישראל היא הגדולה מכולן. כל עניין החורבן שעם ישראל סבל בעבר, גם בחורבן המקדש, גם בחורבן של קהילות בכל דור ודור, בא בסיבת העדר אהבת הזולת. בביטול הזולת מפסידים הכול, כי אז חסר העיקר. הבעל שם טוב בא לעולם

**ר' אליעזר ואשתו עמדו בניסיון,
הם לא העירו לאורח המוזר,
קיבלו אותו באהבה רבה, וזכו
להוריד את נשמתו של הבעל
שם טוב הקדוש מלמעלה**

כדי לטעת את העמוד הזה, שיש לאהוב כל יהודי ויהודי, גם את אנשים הכי נמוכים ברוחניות. צריך לצאת אליהם ולרומם את נפשם מעלפונה, ולהשיבם אל צור אביהם שבשמים. ובזה זכה בעל התניא. כל מי שמבין את מהותו של ספר התניא, תיכף ומיד מתחזק בו העניין של עמוד האהבה לכל יהודי ויהודי, למגדול ביראת שמים ועד קטן ביראת שמים.

דרך החסידות שיסד לנו הבעל שם טוב, היא ההתחשבות בזולת. לקחת את הזולת בקרבה ולא בשבירה, "אם רעב

הרה"ג הרב שמעון אליטוב - חבר מועצת הרה"ר לישראל ורב מטה בנימין

חום ואהבה בדרך הבעש"ט

שלמה משה עמאר. היינו יחד לפני כחודש בקזחסטן. היו שם כחמישים ושמונה אנשי דת שהתאספו ובאו מכל העולם, מכל מיני דתות. הרב עמאר דיבר בפניהם את דברי הרמב"ם אודות שבע מצוות בני נח, והדברים ריגשו את הקהל מאד. כשסיים את הנאום, אמר הרב: נדמה לנו שאנשים בחרו בנו. לא כך! מהשמים בחרו בנו - לחזק את המשפחה, לחזק את החברה, לדעת

לוותר, לדעת להיות נאמן למשפחה לחברה ולקהילה. מבין כל הנואמים והמדברים, הרב היה היחיד שהתבקש על ידי כולם לחזור שוב על דבריו. הקהל ממש התחנן לשמוע את דבריו של הרב שוב! והרב חזר על הדברים שוב. אחר כך, שוחחתי עם אחד מהאישים שנכחו שם והוא אמר לי בהתפעלות: הרב דיבר כמו נביא! הוא תבע תביעה קשה, ואמר שבמקום שהפוליטיקה נכשלה, הדת תצליח, האמונה באלוקים תצליח.

ברצוני לסיים בסיפור. היה זה בשנת תשי"ג, יהודי מאילינוי שבארצות הברית, ביקר אצל הרבי מבעלז זיע"א, רבי אהרון רוקח. הרבי מבעלז פונה לאותו יהודי ואומר לו: בעירך מתגורר יהודי, בנו של חסיד בעלז שעבר את אימי השואה, והוא נמצא במשבר עמוק. הוא מחזיק חנות ל"דבר אחר" רחמנא ליצלן, אבל אנחנו לא מוכנים לוותר עליו. אנא, תן לו את המצה השמורה הזו ממני, ותגיד לו שאני אוהב אותו מאוד, מאוד מאוד אני אוהב אותו. כשניגש אל אותו יהודי ונתן לו את המצה, הוא התרגש מאד ופרץ בבכי, ולבסוף הוא שלח את בניו להתחנך בחינוך תורני. באהבה העצומה הזו, הבעל שם טוב בנה את שיטתו, וכולנו יחד ההולכים אחריו, צריכים ללכת בשיטתו על פי היסודות החזקים שהוא קבע. את האהבה הזו מספרים לנו סיפורי החסידות בדרך הבעל שם טוב במהלך הדורות. אותם ספרים שנותנים לנו חיזוק, עלינו לדאוג להפיץ אותם. תבורכו בכתובה וחתומה טובה. ימלא ה' משאלות לבנו לטובה, ייתן ה' ונוכל לשמוע קול שופרו של משיח במהרה בימינו אמן.

קהל קדוש, ראשי ישיבות. נמצאים אנו בליל הולדת הנשמה העצומה - הבעל שם טוב. סיפורי הבעל שם טוב תורגמו לערבית, ובארצות ערב היו היהודים קוראים את סיפורי הבעל שם טוב בשפתם. הסיפורים הללו חיממו לבבות. הסיפורים של הבעל שם טוב, שמלאים בחום ואהבה שהרעיפו לאותם דורות יקרים, מאות אלפים שהתחממו לאורו, הביאו לנו ברכה שראו אותה

במוחש, בכך שבארצות אלו 'הרפורמיסטים' לא קנו להם אחיזה. וזאת מפני שהרבנים השפיעו אהבה.

גם בזמן הצרפתים, שהיו נאלצים לעבוד ביום השבת בכדי שלא לאבד את מקור הפרנסה, הרבנים היו מורים להם לקום בהשכמה לתפילה ואחר כך לצאת לעבודה. המנהיגים והרבנים לא נתנו להם להתרחק ולהיפרד, הם קרבו אותם, ומהם יצאו לנו דורות של בני תורה ותלמידי חכמים. זו היא דרך הבעל שם טוב!

אחים יקרים! בבוסטון שבארצות הברית התגורר יהודי יקר, תלמיד חכם גדול יליד העיר חסלביץ', בשם רבי יוסף בער סולובייצ'יק. הוא היה בנו של הגאון ר' משה, נכדו של הגאון המפורסם ר' חיים מברסק. מידי חודש אלול הוא היה נושא דרשת מוסר ותשובה והמוני יהודים, אלפים, היו באים לשמוע את הדרשה, כי הרגישו את רוממות הרוח שלו, את השמחה ותחושת ה"גילו ברעדה". פעם שאלו אותו וביקשו ממנו לגלות את סודו, את סודה של השמחה שבתשובה. סיפר רבי יוסף דוב שבילדותו מלמד התינוקות שלימד אותו ואליו היה קשור מאד, היה חסיד חב"ד. בבוא חודש אלול היה המלמד מתמלא שמחה, וכששאלנו אותו מה לשמחה באלול? היה המלמד אומר: ראו! מכינים את הכתר הגדול, להמליך את מלך העולם! מי שותף בהכנת הכתר הגדול הזה להמליך את מלכו של עולם? כל עם ישראל שותפים בהכנת הכתר הזה, להמשיך מלכותו של ה' בעולם! וכך, ככל שהיה מתקרב ראש השנה, היה מתמלא בשמחה, שמחה מהמלכת הקב"ה בעולם.

אחים יקרים! נשיא הוועידה הוא הגאון הגדול הרב

הרה"ג הרב יצחק יהודה ירוסלבסקי – בי"ד רבני חב"ד תורות שאמר הבעל שם טוב בגן עדן

ושמת בטנא" – יש להלביש את האורות בכלים, "והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלוקיך" – זהו העניין של השגחה פרטית, כשיהודי הולך למקום אז זה רק שהקדוש ברוך הוא מעביר אותו לאותו מקום, והכוונה בזה היא "לשכן שמו שם" – לפרסם אלקות בעולם. תורה זו אמר הבעל שם טוב לפני קבלת שבת.

אחרי תפילת ערבית אמר הבעל שם טוב עוד פעם את אותה תורה, והוסיף: "כי תבוא" – בכדי להגיע לרצון שאצל כל אחד ואחד, הוא על ידי "לשכן שמו שם". זאת אומרת, יהודי צריך למסור את נפשו, לפרסם אלקות בעולם. ומהי מסירות נפש? על ידי אמירת ברכה ופרק תהילים. הרבי מסביר שבעולם התחתון העיקר הוא השכלה, ובעולם העליון ברכה ופסוק תהילים הם מאוד חשובים.

התאספנו כאן ביום ח"י אלול. יום הולדת הבעל שם טוב בח"י אלול היה ביום רביעי בשבוע בשנת נח"ת, ואדמו"ר הזקן נולד בח"י אלול בשנת קה"ת. תכלית הכוונה בירידה של נשמותיהם למטה הייתה לפרסם אלקות בעולם. הרבי אומר שהבעל שם טוב נולד בגופו בנפשו ובנשמתו בח"י אלול. בגופו – כפשוטו, ח"י אלול הוא היום שבו הוא נולד. בנפשו – באותו יום גם התגלה אליו אחיה השילוני, בשנת תקפ"ד. עשר שנים אחר כך, בשנת תקצ"ד, אחרי שלמד איתו אחיה השילוני את כל התורה כולה, הוא חייב אותו להתגלות לעולם. וזהו יום ההולדת של הבעל שם טוב בנפשו, שגם כן אירע בח"י אלול.

תפקידו של כל אחד ואחד בישראל, ובפרט של הרבנים הוא להפיץ את התורה, ואת המאור שבה, פנמיות התורה כמו שהתגלתה בדורות האחרונים בתורת החסידות, מתוך אהבת ישראל. הכינוס הזה בוודאי יישא פירות ופירי פירות. שהקדוש ברוך הוא ייתן לכל אחד ואחד זכות ביום גדול וקדוש זה, שלכל אחד ואחד תהיה שנה טובה ומבורכת, ללכת מחיל אל חיל עד שיקויים הפסוק: "יראה אל אלוקים בציון", בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, אמן כן יהי רצון.

ברשות מרנן ורבנן שהשתתפו ומשתתפים בכנס החשוב הזה, ובראשם מורינו ורבינו הגאון הראשון לציון שליט"א. הרעיון לייסוד הכינוס הזה נולד לפני עשרים ושמונה שנה בערך. אני הייתי נוסע לרבי פעמיים בשנה, לשמחת תורה ול' שבט – יום קבלת הנשיאות של הרבי ויום ההילולא של הרבי הריי"צ. לפני צאתי לביקור הזה שעליו אני מספר, בערב ראש חודש אדר, כתב לי הרבי שיש לשמור על קשר עם רבנים שלמדו במוסדות חב"ד, ובפרט עם אלו שהם יוצאי צפון אפריקה. כשפנה אליי הרב יצחק משען מברזיל וסיפר לי שהוא רוצה לסייע בעריכת כינוס רבנים גדול, אמרתי לו שאני חושב שזה דבר נכון ביותר ומתאים להוראה של הרבי בזמנו. אני רואה שברוך ה', יצא מזה דבר גדול מאד, "כינוסם של צדיקים הנאה להם והנאה לעולם".

בט"ו באלול נוסדה ישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש על ידי הרבי הרש"ב, לפני מאה ושתיים שנה. בשנת תרנ"ב התקיימה חתונה של אחותו של הרבי הרש"ב, ובאותם ימים הוא נסע כמה וכמה פעמים רצופות, יום אחר יום, למקום מנוחת אביו, הרבי המהר"ש. נסיעה בימים רצופים הייתה דבר מאד נדיר ולא רגיל אצלו, ובכלל הוא היה מאוד טרוד אז. כעבור שנים, סיפר הרבי לבנו, הרבי הריי"צ, את פשר העניין. באותה תקופה, אמר הרבי הרש"ב לבנו, התייגעתי בהבנת מאמריו של אבא, הרבי המהר"ש. בליל שבת, ח"י באלול, אבא בא אליי מעולם העליון ואמר שהוא לוקח אותי לשמוע תורה מפי הבעל שם טוב בעולם העליון. באותה עלייה לעולמות עליונים ראה הרבי הרש"ב את הבעל שם טוב יושב עם תלמידיו, ושמע שבע תורות מפי הבעל שם טוב, נחזור כאן על שתיים מתוכן.

וכך אמר הבעל שם טוב: אומרת התורה: "והיה כי תבואו אל הארץ" – כאשר תגיע אל הרצון, כי ארץ היא מלשון רצון ומרוצה, "אשר ה' אלוקיך נותן לך נחלה וירשתה" – הרצון והמרוצה הם מתנה מלמעלה שהקדוש ברוך נותן בירושה לכל אחד ואחד מישראל, אמנם צריכה להיות עבודת האדם בזה ולא די בירושה מלמעלה, ועל זה ממשך הפסוק "וישבת בה" – זה צריך להיות בהתיישבות, "ולקחת

המנחה הרב ניסים אלמליח - רב נתב"ג

דברי פתיחה

ח"י באלול הוא יום ההולדת של שני המאורות הגדולים, הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן. י"ג באלול השנה הוא יום ההילולא ה-100 של ה"בן איש חי"

"שולחן ערוך הרב" וספרו הקדוש ספר התניא.

לאורך כל הדורות, ליהדות המזרח היה קשר טבעי עם תנועת החסידות ותורת החסידות. הרעיון באמונת חכמים וצדיקים ולימוד מעמיק בזהור ובצפונותיו, היה לחם חוקם של יהודי המזרח. כבוד והערכה רכשו כל חכמי המזרח לגדולי החסידות. נזכיר את הגאון האדיר, ראש חכמי עיראק, הגאון רבי יוסף חיים זכר צדיק וקדוש לברכה, שבספרו המפורסם ה"בן איש חי", כאשר מביא דעות בשם פוסקים אחרונים הוא מציין - על פי רוב - שהדברים הם מהאחרונים. אבל כאשר מביא את דעת שולחן ערוך הרב, הוא כותב: "וכמו שכתב הגאון רבי זלמן בשולחן ערוך".

הכינוס היום הוא בסימן מאה שנים להילולת הבן איש חי שנסתלק ביום י"ג באלול תרס"ט. הסתלקותו אירעה חמישים שנה בדיוק לאחר דרשתו הראשונה כממלא מקום אביו ברבנות, שאף היא הייתה ביום י"ג באלול. ידועים דברי המשנה באבות: "בן חמש למקרא, בן עשר למשנה... בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם". שואל הרבי מליובאוויטש: הלא בכל גיל שמזכיר התנא יש פועל יוצא, בן חמש למקרא בן שמונה עשרה לחופה. אולם, מה תועלת יש בהזכרת בן המאה אם הוא כאילו מת? אלא שהנשמה היהודית כלולה מעשר כוחות, חב"ד (חכמה, בינה ודעת) חג"ת (חסד, גבורה ותפארת) נה"ם (נצח, הוד, יסוד ומלכות), שכל אחד מהם כלול מעשרה כוחות. לנשמה אם כן, מאה כוחות. יהודי שהתעלה במעלות הקדושה וביירר את כל מאה כוחותיו - "בן מאה", אזי כאילו מת ובטל מן העולם, כלומר, העולם בטל אצלו. לכן, היום, כעבור מאה שנה מפטירתו של הצדיק - שבשנים אלו הוא לא נח מעבודת הקודש שלו, אלא התעלה בעילוי אחר עילוי - המורה על שלמות עבודת הצדיק, בודאי אשר ימליץ טוב עלינו כולנו, כל משתתפי הכנס אשר מזכירים משמו ומשם הצדיקים הקדושים שהיום הוא יום הולדתם, ויבקשו עלינו לפני שוכן מעונים לכתובה וחתימה טובה, לאלתר לחיים לטובים ולשלום.

נקדם בברכת ברוכים הבאים בשם ה' את הרבנים הגאונים חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל, דייני ואבות בתי הדין, ראשי ישיבות ורבני ערים, רבני השכונות ורבני הקהילות, אשר הגיעו מרחוק ומקרוב אל הועידה השנתית של רבני ישראל לחיזוק מסורת חכמי המזרח ומורשת תורת החסידות, בראשות הראשון לציון, הגאון הגדול רבי שלמה משה עמאר שליט"א.

מורי ורבותי! מגלגלים זכות ליום זכאי, יום לידת שני המאורות הגדולים, רבי ישראל בעל שם טוב ורבי שניאור זלמן מליאדי. שני המאורות הגדולים הללו, האירו את נפשות עם ישראל אשר היו דוויים וסחופים בצרות. היו אלו שנים מעטות לאחר גזרות ת"ח ות"ט, וגם לאחר התעוררות השווא של שבתאי צבי ותלמידיו. או אז, זרח

אור שבעת הימים - הבעל שם טוב הקדוש, והעניק אור וחיות לכל היהודים, מקטן שבקטנים ועד לגדול שבגדולים.

מורי ורבותי! הבעל שם טוב לא הוסיף תורה חדשה על תורתנו הקדושה, "זאת התורה לא תהא מוחלפת". ביאר זאת כבוד קדושת האדמו"ר מליובאוויטש זיע"א במשל. הדבר דומה לחדר חשוך שמדליקים בו אור. האור לא מוסיף שום חפץ לחדר, אלא רק גורם שכל החפצים יהיו מוארים. הבעל שם טוב לא הוסיף דבר בתורה שלא משתנית, אלא רק האיר והעניק חיות מחודשת בתורה ובמצוות, וכשהתורה והמצוות מוארים, אזי יש ליהודי חיות של קדושה ושמחה בעשיית המצוות.

כעבור שנים מעטות בלבד מהתגלותו בעולם, הצליח הבעל שם טוב להחיות עם דל, ושמו האיר עד למערב ולארצות המגרב. בח"י באלול שנת תק"ה, מודיע הבעל שם טוב לתלמידיו כי נשמה חדשה ירדה היום, יום הולדתו שלו, לעולם. הבעל שם טוב מבקש מאבי הילד, הצדיק הנסתר ר' ברוך, לקרוא לו בשם "שניאור", היות והוא נולד ביום הרביעי, יום בו נתלו המאורות. ואכן, האיר הגאון האדיר, איש האלוקים רבי שניאור זלמן בשני מאורותיו - הלא הם חיבורו ההלכתי המכונה

ברכת עיריית ירושלים

הרב גבריאל שטאובר מנהל האגף לתרבות תורנית בעיריית ירושלים השותף בקיום הוועידה, מסר את ברכתו למשתתפים בוועידה ולמארגניה: "החיבור הזה שבין רבני ישראל מעדות המזרח לדרכו של הבעל שם טוב מבורך ומביא לעם ישראל ברכה ושלימות. חונכנו תמיד שתורת החסידות ודרכיה הם עניין לכלל ישראל ולא לחוג או עדה כזו או אחרת. ברצוני לברך את מורינו הראשון לציון רבי שלמה עמאר שליט"א שיאריך ימים על ממלכתו להרמת קרן התורה בעם ישראל".

להשתלם ולהתעדכן

הרב מנחם מענדל עמאר מנהל אגף ההשתלמויות שע"י בי"ד רבני חב"ד ומנהל קרן עזרת מנחם בישראל השותפה בקיום הוועידה, הציג בפני משתתפי הוועידה את פעילות אגף ההשתלמויות לרבנים המקיים כינוסים אחת לכמה חדשים בנושאים אקטואליים הלכתיים בהשתתפות ובהרצאת הרבנים המומחים בנושאים הנלמדים. הרב עמאר דיבר על חשיבות ההתעדכנות בנושאי ההלכה האקטואליים והזמין את הרבנים ליטול חלק בהשתלמויות במהלך השנה.

ההפתעה בסיום הועידה

בהתרגשות גדולה קיבלו מאות הרבנים את סט הספרים "חסידות מבוארת" ובהם מאמרי בעל התניא מספרו "ליקוטי תורה" מסודרים לפי מועדי השנה ומבוארים בביאור בהיר וצח על ידי צוות תלמידי חכמים מופלגים. מי שהעניק את הספרים למשתתפי הוועידה היה הרה"ג רבי יצחק דוד גרוסמן רבה של מגדל העמק וחבר מועצת הרבנות הראשית לעילוי נשמת אביו הגאון החסיד רבי ישראל גרוסמן זצ"ל. הרב גרוסמן בחר בספרים אלו כמתאימים ביותר לתשורת מזכרת מועידה המתקיימת לאורו של הבעל שם טוב ביום ההולדת שלו ושל רבי שניאור זלמן מלאדי בעל התניא, לקראת הימים הנוראים וחגי תשרי.

מר לב לבייב

מסירות נפש והקרבה

זכרונות מבית אבא על מסירות נפש והקרבה למען החזקת תורה והפצתה. את הדרך הזו למדנו מסיפורי הבעל שם טוב ותלמידיו

שם טוב, אדמו"ר הזקן. הוא הפיץ את ספרו התניא ואת החסידות בעולם כולו.

אנחנו, בתור יהודים ספרדים שגדלנו ונולדנו בטשקנט, בסמרקנד ובבוכרה, שהמשכנו מסורת של מאות שנים עם המנהגים המקומיים, קצת סטינו בתחילת 1900. ואז, תחת הפקודה של הרבי הרש"ב, נשלח הרב אליעזרוב מחברון לשליחות בסמרקנד. בסמרקנד לא היה יהודי אחד שידע רוסית, רק בוכרים היו שם. פתאום מגיע הרב אליעזרוב, בחור צעיר. אמרו לו: אנחנו קהילה. אין לנו ילדים צעירים, ואותנו לא מלמדים. סילקו אותו. הרב הצעיר יודע שכששולחים אותו לשליחות, אין לחזור בידיים ריקות. הוא אוסף עשרה יתומים שלא יתגדו, ופותח "חידור". לימים הוא הופך לחידר של חמישים ילדים, וביניהם גם סבא שלי. ואז באים הקומוניסטים, והדת הופכת לאיסור מוחלט. אסור להזכיר את האמונה. מותר להאמין בסטאלין וכו', אבל להאמין בדת זה דבר נורא. מיליונים הוצאו להורג על כך!

כשהייתי ילד בן שבע בדיוק סבא שלי השתחרר מבית הכלא. תמיד היינו רואים יהודים משונים בבית של סבא, ובבית של אבא. הם היו שלוחים של הרבי שפעלו במקום. בין אותם יהודים היה גם רבי שמחה גורודצקי. כשהייתי מבקש מאבא שלי כסף, הוא היה נותן בקושי עשר אגורות. ובכל ראש חודש, כשהיה מגיע רבי שמחה לביתנו, היה אבא מוציא מעטפה עם כסף ונותן לו, להחזקת הישיבה. ברוסיה, לימוד התורה היה מתוך מסירות נפש, תחת איום הישיבה בכלא למשך כל החיים.

אבא שלי החליט שבגיל אחת עשרה אני צריך ללמוד

כבוד הראשון לציון הרב עמאר, הרבנים החשובים, כל אחד כבודו במקומו.

בראש דבריי אני רוצה לאחל הצלחה לבעל האכסניה שארגן את האירוע - הרב משען מברזיל, ולכל צוות המארגנים שארגנו את האירוע המיוחד הזה.

לפני פחות משבועיים זכיתי ליסוע למז'בוז', לציון הבעל שם טוב, ולהיות גם באומן. כשהייתי באומן אמרו לי המקומיים: אתה יודע למה רבי נחמן בחר את המקום הזה להיטמן בו? כי במקום הזה טמונים שלושים אלף יהודים. אחרי שהאוקראינים חזרו מפולנייה עם ניצחונות גדולים מאד, הם חזרו אדוקים מאד בנצרות. הם בנו שני שערים, אחד עם מגן דוד מעליו, ועל השני צלב. הם כינסו את שלושים אלף תושבי העיר היהודים ואמרו: מי שעובר תחת סמל המגן דוד, יישחט. מי שעובר תחת השער השני, יישאר בחיים. לא נשאר יהודי אחד, כולם עברו תחת המגן דוד! ואלו אותם שלושים אלף יהודים שטמונים באומן, ולכן ביקש רבי נחמן להיקבר על ידם.

נשאלת שאלה: הרי ידוע שבאותן תקופות, יהודים רבים לא היו תלמידי חכמים, אלא איכרים שלא ידעו קרוא וכתוב. התורה הייתה אז בידי משפחות אצולה עשירות ומיוחסות. מאיפה, אם כן, התמימות ומסירות הנפש הזו? אנשים מוכנים למסור את הנפש, והעיקר שלא לעבור תחת אותו שער!

אלא, כל זה מתחיל מעצם ההפנמה, מעצם הקבלת עול אמיתית, על ידי תורת החסידות. החל מהבעל שם טוב וכלה בכל הרבנים התלמידים של הבעל שם טוב, שנעשו לעולם ומלואו של חסידות. ברוך ה', זכינו שהלילה הוא יום ההולדת של אחד מתלמידיו של הבעל

מוכנים להפוך את הקערה על פיה. בביקור האחרון שלי שם, נחתנו בויניצה. לפני שמונה עשרה שנה אמרו לי שבעיר אין יהודים. אמרתי: אבל אני זוכר שתשעים אחוז מהתושבים פה היו יהודים. לפני ההפיכה. אמרו לי: כולם עזבו אחרי ההפיכה. ועכשיו, אחרי שמונה עשרה שנים, יש לנו שם בית ספר "אור אבנר", שלומדים בו מאתיים ילדים! יש שם מעל עשרת אלפים חברי קהילה. אז, כשחיפשתי שם יהודים, לא מצאתי. אנשים לא אמרו שהם יהודים. והנה, הגיע לשם בחור צעיר, יש לו רוסית עילגת, וכל חברי הקהילה הקומוניסטים לשעבר עוזרים לו ומחבקים אותו, פותרים לו בעיות בעירייה ובכל מקום.

מאיפה הרוח של אותם בחורים צעירים? מאיפה מסירות הנפש הזאת של השלוחים? מאותם סיפורי הבעל שם טוב שעליהם גדלנו. מהסיפורים האלו אתה לומד להעניק לאחר, אתה לומד לזכות מישהו אחר, לדאוג לכל יהודי באשר הוא, בשביל לקרב את הגאולה. אהבת ישראל מביאה את הגאולה. וכל זה בזכות אותם צדיקים כמו הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן, שהלכו והפכו את הלימוד למעשה, לא צריך רק ללמוד, אלא גם לעשות ולזכות את הרבים.

בישיבה מחתרית בסמרקנד, ושלח אותי לישיבה הגיעו מבית הספר לחפש אותי והבינו שמהו לא בסדר. הייתי צריך לחזור ולהמציא סיפור. לקחו אותי בחזרה לבית הספר ואני הרגשתי שאני כבר לא יכול ללכת בשבת לבית הספר. כל שיעור היו אומרים לי להוריד את הכיפה, ובגאווה גדולה היינו מחזירים את הכיפה על הראש. המורה היה מסתובב, לוקח את הכיפה ושם אותה על הרצפה. כשהוא היה מסתובב שוב, שוב היינו שמים את הכיפה על הראש, וכך שוב ושוב. עד שאבא ז"ל החליט להעביר אותי לבית הספר של הנוער העובד והלומד, שם היו רק ארבעה ימי לימוד בשבוע ושלושה ימי חופש. כך ניצלנו.

כשהייתי אצל הרבי לפני קצת פחות מעשרים שנה, הוא אמר לי דבר פשוט: אל תשכח את מסורת האבות. אתם צריכים ללכת כמו האבות שמסרו את נפשם, לעזור להחזיר את היהדות לפאר שהיה לה פעם, ותהיה לך גם ברכה בעסקים. זה היה כשנפלו החומות ברוסיה. הגענו לרוסיה, ופגשנו שם את אותם יוצאי הישיבות המחתרתיות. תלמידים מהישיבה באוזבקיסטן, במוסקבה, בסמרקנד ובפטרבורג. אחרי ההפיכה הסובייטית היה גרעין מוכן של מאות רבנים, שהיו

הוספה מיוחדת

< כותל המזרח ותורת החסידות >

< בכוחות משותפים >

< יהדות חיה, עירנית ותוססת >

כותרת המזרח ותורת החסידות

ללמדך שבסדר הלימוד של ענקי הרוח בקרב חכמי ספרד היו רבים שהקדימו את הסוד על פני יתר חלקי התורה. הסדר הרגיל הוא שהולכים מן הקל אל הכבד, מן הפשוט אל הרמז, ומן הרמז אל הדרש ורק בסוף מגיעים אל הסוד, אך אצל הספרדים עניין הסוד הוא הראש וההתחלה.

הבעל שם טוב וחכמי דורו

כהשתלשלות טבעית מאותו קשר מיוחד בין יהודי ארצות ספרד לבין פנימיות התורה ואורחותיה, יש לראות גם את היחסים המיוחדים שנקמו בין גדולי התורה הספרדיים לבין תורת החסידות ורועיה.

בהקשר זה מסורת חסידית ידועה מספרת על דבריו של מורנו הוד כ"ק הבעש"ט נ"ע בעת הסתלקותו של האור החיים הקדוש - ש"כבה נר המערבי", והדבר נתגלה לו, מזה שנתגלה לו באותה שעה הסוד של נטילת ידים, אותו סוד שרק יחיד בדורו נחשף אליו.

מסורת חסידית אחרת, מצטטת דברים שאמר הבעל שם טוב לתלמידיו: "בכל לילה כשאני מתעלה בעליית הנשמה למתיבתא של מעלה, אני מצליח להגיע שמה לפני כל צדיקי דורנו, מלבד צדיק אחד מן המערב [מרוקו] המקדימי תמיד", כשהכוונה היא כמובן ל'אור החיים' הקדוש.

דבריו של מרן החיד"א זי"ע, שהיה מבאי היכלו של האור החיים הק' (מערכת ספרים [א, אות נד]), מהווים

אף הם עדות חיה ומוצקה על קשר עמוק זה: "אור החיים - פירוש על התורה להרב המופלא חסידא קדישא

סודות התורה ופנימיותה - שורשי חלק נשגב זה מתורתנו הקדושה נטועים עמוק בעולם התורה הספרדי לדורותיו, וענפיו פרושים לרוב. לבני ישראל הספרדים יש חיבור מיוחד וקשר חזק לפנימיות התורה. מסורת אבותיהם מימי קדם הייתה לקבוע שיעור בלימוד נסתר דתורה, 'נשמתא דאורייתא', בנוסף על שיעורי לימוד חלק התורה הנגלה.

פרד"ס התורה - אותיות ספר"ד

ניתן לומר כי הקדימו הספרדים את האשכנזים בכל הקשור ללימוד פנימיות התורה - הן בלימוד הזהר ועניני קבלה והן בהפצת תורה זו. בארצות ספרד לא נודעה התנגדות כנגד לימודי קודש אלו, אדרבה, קדוש כבוד ויקר ניתנו לפנימיות התורה וללימודה - זאת בשונה ממקומות רבים בארצות אשכנז בהם התנגדו רבים להפצת פנימיות התורה. יתירה מזו: המפיצים הראשונים של תורת הנסתר ופנימיות התורה בארצות אשכנז, כמו גם בעולם התורה בכלל, היו גדולי התורה הספרדיים שהיגרו לארצות אלו אחר הגירוש המזעזע מספרד.

ביטוי מעניין יש בקשר לעניין זה, ביטוי המיוחס לגאון רבי יוסף שאול נתנזון, בעל שו"ת שואל ומשיב: כידוע יש בתורה ארבעה חלקים ורבים - פשט, רמז, דרש

וסוד - ראשי התיבות של המילה פרד"ס. מרתק לגלות - 'ספרד' הם אותיות 'פרדס'! במילה 'ספרד' האות 'ס' הרומזת לתורת ה'סוד' עומדת בראש המילה, ולא בכדי.

**בעל התניא: "וגם אם
יאמר איזה פירוש
בכתבי האריז"ל ...
המכריעים יהיו גדולי
ישראל המפורסמים
באמונת קבלת
האריז"ל - שהיא
כולה מפי אליהו ז"ל -
כחכמי הספרדים"**

"נועם אלימלך" נ"ע, תלמידו הגדול של הרב המגיד ממזריטש נ"ע, באמרו: "זה לעומת זה עשה אלקים. לעומת מפיץ ההשכלה הידוע שבגרמניה, יושב לו יהודי באיטליה [הכוונה להחיד"א זיע"א] כלעומת זה דקדושה ומפיץ ומדפיס ספרים של קדושה וטהרה וכו".

בקיאות חכמי הספרדים בתורת הסוד

מי לנו גדול בפנימיות התורה יותר מאשר רבינו האר"י, ואריה אם ישאג מי לא יירא, שסמכותו הענקית החריגה והמתנוססת אל-על מעל פני הדורות כולם התקבעה הלכה למעשה על ידי כל גדולי החסידות לדורותיהם כתנא ופליג.

ואולם, לא רק ענק שבענקים זה, הגאון הספרדי ששינה את פני העם היהודי, תוך שהוא מפיץ אור יקרות של גילוי סודות ורזי התורה המאירים את המוח ומחממים את הלב, לא רק הוא

נחשב לבעל סמכות בקרב גדולי החסידות בענייני תורת הסוד; ממכתב נפלא מאגרות קודשו של רבנו הגדול בעל התניא והשו"ע אנו למדים כי את הפירושים המוסמכים לתורתו של האר"י, עלינו לחפש ולמצוא דווקא אצל חכמי התורה הספרדיים! זה לשונו של בעל התניא, בהקשר לתפיסתם של מנגדי החסידות על ספרו, ה'תניא' קדישא: "מה נאמר ומה נדבר ומה נצטדק לפניו, וגם אם יאמר איזה פירוש בכתבי האריז"ל שלא כפירושו, כל מי שיש לו מח בקדקדו יבין וישכיל שכל מי שאינו מאמין באיזה דבר, לא אדון הוא בדבר זה לדון ולהכריע, רק המכריעים יהיו גדולי ישראל המפורסמים באמונת קבלת האריז"ל בכללה שהיא כולה מפי אליהו ז"ל כחכמי הספרדים ודומיהם וכו".

עצם העובדה שרבנו הזקן נ"ע מפנה את הצעת ההכרעה לחכמי הספרדים, מלמדת ומרמזת על קרבת הדעות וזהות הרעיונות וההשקפות שבין גדולי החסידות

"זה לעומת זה עשה אלקים. לעומת מפיץ ההשכלה הידוע שבגרמניה, יושב לו יהודי באיטליה (רבנו החיד"א זיע"א) כלעומת זה דקדושה ומפיץ ומדפיס ספרים של קדושה וטהרה"

מ' חיים בן עטר . . ושמענו כי עתה בפולניא הם מחשיבים אותנו הרבה . . ונתעורר זה על ידי שהרב החסיד קדוש מהרי"י בעל שם טוב הגיד גדולת נשמת מהר"ח הנזכרים".

הגאון רבי חזקיהו מדיני זצ"ל, בעל ה"שדי חמד", מספר אף הוא בכתביו על יחסים מרתקים אלו שבין גדול רבני בני ספרד לבין גדול החסידות: "וראיתי בפאת השדה הביא מה שכתב סופר אחד על דברי הרב אור החיים . . ואיך איש פשוט ירהיב בנפשו עוז לכתוב על אור-החיים . . וידוע כי מרן הקדוש הבעל שם טוב, מסר נפשו כדי לראות עצמו עם האור החיים, ונתן בים דרכו ללכת לארץ ישראל - והן בעוון הדור מהשמים עכבוהו - ואלמלא התראו פנים שמענו מקדושי ארץ שהיו פועלים בקדושתם להביא המשיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו אמן כידוע לנו. וקצת חידוש על הדרת גאונו שמילדי הספרדים הנהו, ומיודעי ומכירי כח קדושת החיים הוא".

רבינו האור החיים הקדוש לא היה יחיד מסוגו. להערצה יתירה וחיבה מיוחדת במינה בקרב רועי החסידות, ממשיכי דרכו של הבעש"ט זי"ע, זכה גם רבינו החיד"א. שבחו של החיד"א שגור היה בפיהם של צדיקי החסידות תדיר; תורתו מוזכרת רבות בספריהם עד אין ספור, והנהגותיו והדרכותיו - נר לרגליהם. ידועים הם דבריו הנוראים שאמר הרב הקדוש בעל

בית כנסת הבעש"ט במוז'בוז'

יפוצו מעיינותיך חוצה

ובעולם החסידות מפורסמת איגרת הקודש שכתב הבעל-שם-טוב לגיסו הקדוש מורנו הרב רבי גרשון מקיטוב זצ"ל (נדפסה בכתר שם טוב בתחילתו) "...ועליתי מדרגה אחר מדרגה עד שנכנסתי להיכל משיח ששם לומד משיח תורה עם כל התנאים והצדיקים וגם עם שבעה רועים... ושאלתי את פי משיח אימת אתי מר? והשיב בזאת תדע בעת שיתפרסם לימודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעיינותך חוצה, מה שלימדתי אותך. . ואז יכלו כל הקליפות ויהיה עת רצון וישועה.

ללימוד פנימיות התורה יש אפוא חשיבות מיוחדת ועילאית דווקא בתקופה זו, וכדברי רבינו הזקן בעל התניא והשו"ע באגרת הקודש שלו (סימן כ"ה), שם מבאר כיצד ספר הזהר וכל חכמת הקבלה היתה "נסתרה בימיהם ונעלמה מכל תלמידי חכמים,

כי אם ליחידי סגולה, ואף גם זאת בהצנע לכת ולא ברבים", ואילו בדורות אלו האחרונים, "מותר ומצוה לגלות זאת החכמה" כפי שציווה האריז"ל, וכמבואר בארוכה בהקדמת הרב חיים ויטאל לשער ההקדמות להאריז"ל.

בדורותינו אלה, כאשר פנימיות התורה נתגלתה ונתבארה בתורת החסידות ויצאה מן ההעלם אל הגילוי, באופן שכל בן תורה וכל החפץ להרוות צימאונו – ולא יחידי סגולה בלבד – יכולים להבינה באופן מעמיק ללא חשש ומורא, כי אם בבהירות ובצלילות המחזקת את עבודת ה' ומעצימה את יראת השמים. כעת, משנתפרסמה תורת החסידות ברבים ונעשתה נחלת הכלל, ופנימיות התורה אינה נסתרת ואינה חבויה עוד אלא היא גלויה וחשופה, הרי שוב אי אפשר לתרץ ולומר "אין לנו עסק בנסתרות" – שכן תורת החסידות הפכה לנחלתו עם ישראל כולו.

ניתן לומר כי הקדימו הספרדים את האשכנזים בכל הקשור ללימוד פנימיות התורה – הן בלימוד הזהר ועניני קבלה והן בהפצת תורה זו

על מעלת הלימוד בפנימיות התורה, כהוספה וחיזוק ללימוד הנגלה שבתורה, באו בכתובים הרבה בתורת חכמי ספרד וחכמי החסידות. כך למשל מובא בספר "ניצוצי אורות" על הזהר (פר' בהעלותך), שכל אדם חייב ללמוד את כל הפרד"ס, ואם אינו לומד כלל בחלק ה'סוד' שבתורה – נופלת הסמ"ך (של פרד"ס) ונשאר רק 'פרד', ועליו נאמר (תהילים לב, ט) "אל תהיו כסוס כפרד אין הבין!" עוד זאת: לי ידיעת הסוד, חסר גם בחלק הפשט ('אין הבין'), וכדברי הגר"א בפירושו למשלי (ב, ט): "כי כאשר יבין הסוד על בוריו, יהיה לו הכל אצלו על בוריו, הפשט והרמז הדרוש והסוד. אבל כל זמן שלא יבין הסוד אפילו הפשט אינו ברור בידו".

גם הרב הקדוש הגאון ר"י אביחצירא זצ"ל כתב: "כל עוד שלא ידע אדם סודות התורה הרי הוא מתהלך בחושך כסומא בארובה, וכשיודע הסוד אז יצא מחשיכה לאורה" (מעגלי צדק, קכא).

וחכמי הספרדים. ואל יעלה בדעתך לומר שהדברים הללו הם נחלת העבר הרחוק בלבד, אך בחלוף השנים הופסקה ידידות אמת זו. גם בדורנו זה, הם הם הדברים! למותר להאריך על ההערצה ההדדית המיוחדת שבין הרב הצדיק הקדוש המלוב"ן ה"בבא סאלי" זצ"ל לבין גדולי החסידות ולתורתה. ה"בבא סאלי" אף התבטא באחת ההזדמנויות: "זה ענין שבנשמה, מגיל 15 התקשרתי לדרכו של הבעל שם טוב", ופעם אחרת אמר, "נגלה לפני ובמו עיני ראיתי את הבעל שם טוב הקדוש ולא דיבר עימי מאומה. את המגיד ממזריטש ראיתי ודיבר עימי, ואיני רשאי לגלות מאומה". וכדברים הללו ממש ראינו חזינו אצל בנו הגאון הקדוש הצדיק רבי מאיר אבוחצירה, ובימים אלו ממש אצל בניו ממשיכי דרכו שליט"א, והמפורסמות אינן צריכות ראיה.

בכוחות משותפים

מכתבו של האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון זי"ע, לקהילה הספרדית בשנגהי, שנכתב תקופה לא ארוכה לאחר סיום מלחמת העולם השנייה שכילתה את רוב מניינה ובניינה של האומה היהודית בארצות אשכנז. הרבי הרי"צ פונה כאן בקריאה, שבמהותה היא רלוונטית גם בימינו אלו: לפעול בכוחות משותפים

יתברך ולתורתו, תשוקת החיים שבנו לחיות חיי יהודי נאמן על אף שונאינו מגדפינו, כי אנו ממלכת כהנים וגוי קדוש.

בקריאת "שמע ישראל" ו"עלינו לשבח" הלכו אחינו ואחיותינו לקראת המוות בכבשני הגז, ממש כמו שהלכו אבותיכם בימי הביניים לקראת המות על קידוש השם באוטו-דא-פע של האינקויזיציה.

ובמותם על קידוש השם הפיחו בנו, אנו הנשארים, רוח חיים, רוח של גאון וגבורה, כי על כן מתייחסים אנו על קדושים וגבורים אלה.

בטחוננו בהשם יתברך, ובעתידנו הגדול והמזהיר, זהו סוד גבורתנו ושום כח בעולם לא יוכל לדכא בנו אמונה זו.

**אם העולם חמרי וגם-רוח, אנו נחיה חיי רוח, חיי תורה!
אם האנושיות כולה מכחישה באלוקים, אנחנו הדבקים בה!
אם גדולה רדיפת דתנו ושנאת העולם לעמנו, אנו נדבק בעמנו ודתנו ביתר שאת וביתר עוז!
אם המה יהרסו, אנו נבנה!**

והנה, קל יותר לרפאות מכאובי הגוף ממכאובי הנפש. צרכי החיים החומריים מעיקים מאוד, אבל אל נא נזניח צרכי החיים הרוחניים. ואמנם, מעודד ומשמח מאוד הוא מאוד לראות, כי מבלי להתחשב בקושי המצב החומרי, כבר עסוקים אחינו המוצלים בבניין הריסות מוסדות החינוך הכשר, הישיבות והחדרים, בתי הכנסת ובתי המדרש.

ואליכם, אחי הצעירים הספרדים, אקרא:
זכרו נא מסורת אבותיכם הקדושים, ודעו והכירו את גודל האחריות שהטילה עליכם ההשגחה העליונה, אחריות שהיא גם זכות, להיות מבוני הריסות עמנו, רופאי תחלואיו, ונושאי דגל התורה והמסורה לקראת משיח צדקנו במהרה יבוא אלינו.

הנני מברך אתכם ובני משפחותיכם בשפעת חיים ופרנסה בהרחבה בגשמיות וברוחניות. מסרתי למוסדות החינוך והערזה שלי, "מרכז לענייני חינוך" ו"מחנה ישראל", להושיט לכם עזר האפשרי בסידור חיי קהילתכם על בסיס החינוך הכשר וחיים יהודים.

הדורש שלומכם ומברכם.

לאחי הצעירים, בני הקהילה הספרדית בשנגהי, ה' עליהם יחיו, שלום וברכה!

בה בשעה שמבכים אנו את השריפה ששרף ה' והפרץ הגדול שפרצו אויבינו בעמנו, הננו מודים לה' יתברך בעד חסדו וטובו הגדול שלא עשה כליה חס ושלוש בעמנו ובעד נפלאותיו הרבים להציל אותנו ואתכם בתוך שאר אחינו המוצלים ממגפת המלחמה.

ואני תפילה כי לא יסיר ה' יתברך חסדו מכם ויעזור לכם להסתדר בסדר חיים טובים, חיים יהודים, חיים של שלום וברכה, בגשמיות וברוחניות.

אחי הצעירים!
אתם צאצאי היהודים הספרדים

שמהות בשנים היו לגאון ולתפארת עם ישראל סבא באהבתם ומסירותם לעמנו ולדתנו, עליכם החובה להעמיק חשוב על גורלכם שהבדיל אתכם לחיים, פסח עליכם והציל אתכם מידי המשחית.

עליכם לשאול את עצמכם: במה נזכה את דרכנו להבא? במה נראה תודתנו לה' יתברך בעד נפלאותיו להצילנו? מה הן חובותינו המיוחדות לעמנו בעת הזאת?

מי כמכום יודע את אשר עבר על עמנו בשנים אחרונות אלה. רבים חללים הפילו שונאינו. מיטב אחינו ואחיותינו הומתו על קידוש השם. פצעים קשים ואנושים פצעו בנו החיות הרעות, לולא ה' שהותיר לנו שריד.

ועתה, אחרי המגפה, כמה יקרים לנו שרידי חרב ורעב, שרידי עמנו שנשארו מתי מספר. ודעת לנבון נקל, כי ראשית חובתנו, חובת כל איש ואשה בישראל שנשארו בחיים, היא לחבוש פצעי עמנו, להביא מזור ומפרא לעמנו המדולדל והמטולטל, על ידי שבכוחות משותפים נשתדל בכל עוז להקים הריסות עמנו ולבנות עתידו על בסיס נכון, בסיס חמרי ורוחני איתן שלא יתמוטט עוד.

הורו לנו דברי ימי עמנו כי אחרי כל עת משבר, כזו שעברה עלינו עכשיו, התעודד עמנו ברוח אמית וחזק יותר משהיה, בבחינת וכאשר יענו כן ירבה וכן יפרוץ, משום אותה סגולה נפלאה הטבועה בנו: קשי-ערפנו באהבתנו ומסירותנו להשם

יהדות חיה, עירנית ותוססת

הגאון הרב מאיר מאזוז שליט"א – ראש ישיבת כסא רחמים
על יוצרה ומחוללה של שיטת חב"ד

עד מהרה הוכר במזריטש כתלמיד בעל שיעור קומה, אם כי היה הצעיר מכולם. רבו, "המגיד", הבחין בכשרונותיו הגדולים, וזירזו לעבוד על הכנת "שולחן ערוך", שיכיל גם מסקנות האחרונים להלכה למעשה. במקביל למד קבלה וחסידות מפי בנו של המגיד, המכונה בשם "רבי אברהם המלאך", מרוב קדושתו ופרישותו.

באותה תקופה התחוללה סערה בעולם נגד החסידות, המתנגדים ובראשם גאון הדור

הגר"א מוילנא, החרימו את החסידות וראו בה זמורת זר בכרם ישראל. כמה הורים ומשפחות התנגדו לבניהם ולחתניהם, ולא הרשו להם לנסוע לאדמור"י החסידות. אולם קיצוניות אחת הולידה קיצוניות שניה, והחסידות הפכה יותר ויותר לגורם רב-השפעה ונתרבו ההולכים בעקבותיה, שנאלצו לקיים "האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו". אולם לאט לאט שככה המחלוקת בין החסידים והמתנגדים, וידעו כולם שלשם שמים נתכוונו. כיום, אחרי מאתיים שנה יודעים אנו שתנועת החסידות באה בזמן מכוון מאוד מההשגחה העליונה, לשמש סם-שכנגד לעומת "ההשכלה", שהתחילה לפרוח באותם ימים בגרמניה. בשעה שזו ציננה וקיררה כל רגש דתי ויהודי, באה החסידות לעומתה וחיממה והלהיבה את הלבבות. אחרי פטירת המגיד ממזריטש (בי"ט כסלו תקל"ג) היה עמוד התווך בשיטת הבעש"ט, הגאון רבי שניאור

רבינו הגאון רבי שניאור זלמן מלאדי זצ"ל, נכדו הרוחני של הבעש"ט ומחבר ספר התניא ושולחן ערוך הרב. השם "שניאור" אין לו מקור בתנ"ך ובדברי חז"ל, רק המהרש"ל בים של שלמה במסכת גיטין מביא, שהיה מעשה באחד ששם אביו מאיר ושם אבי אשתו אורי, ונולד לו בן, והיה מחלוקת כיצד יקראו הילד, ולשום שלום קראוהו "שני-אור", כלומר שני אורות: מאיר ואורי. ע"כ. ואכן, החסידים מספרים שביום ח"י באלול תק"ח, שהוא גם יום הולדת של הבעש"ט, ערך הבעש"ט סעודה גדולה לתלמידיו, ואמר תורה

על המאמר "בן שלש שנים בכיר אברהם את בוראו", והוסיף: זה שלש שנים ירדה נשמה גדולה לעולם שתאיר בשני מאורות, נגלה ונסתר..

בצעירותו היה רש"ז רחוק מתנועת החסידות, ועסק רק בש"ס ופוסקים. מסופר שהיה בקי גם בחכמת העיבור וחיבר לוח מדויק לט"ו שנה. ביום הבר-מצוה שלו תיארוהו חכמי הדור שלו בשם "רב תנא הוא ופליג". בן 15 התחתן. בן 19 – הגיע לאזניו שמעם של שני מרכזים גדולים ברוסיה. הראשון – וילנא, מרכז התורה, מקום מושבו של הגר"א, והשני – מזריטש, מרכז החסידות, מקום מושבו של המגיד ר' דוב-בר, תלמידו הגדול של הבעש"ט (שנפטר בינתיים בשנת תק"ך). היה הצעיר שניאור זלמן פוסח על שני הסעיפים, היכן ללכת, ולבסוף אמר: "ללמוד אני יודע קצת, אך להתפלל בכוונה – עוד אינני יודע". וקם והלך למזריטש...

האומן לא המציא רק **יש מיש**, אבל השי"ת ברא את העולם **יש מאין**, ולכן כל רגע העולם מושגח בהשגחה פרטית לקיימו ולהחיותו, ובלעדי זה הוא כאין ואפס ממש, כמו שמצינו ברוח קדים עזה שהולכה את הים בקריעת ים סוף "כל הלילה", שאילו נפסקה הרוח כרגע, היו המים חוזרים וניגרים במורד כדרכם וטבעם, ולא קמו כחומה בלי ספק. וכל שכן הבריאה יש מאין, שבסילוק ידי האומן יתברך חוזרת לאפסיותה לגמרי.

אין גבול להערצה שהעריצו חסידי חב"ד את ספר התניא, מנו את תיבותיו ואותיותיו. הפיצוהו והדפיסוהו ברחבי תבל (ביניהם בג'רבא, בשנת תשכ"ט) בעשרות אלפי אקסמפלרים, קראו לו "חומש של חב"ד" (בגלל היותו חלוק לחמשה ספרים), ואף דרשו ואמרו "תניא" אותיות "איתן", שהן סימן העתיד (אעשה, יעשה, תעשה, נעשה), שהוא ספר

הגרש"ז ניהל את תנועתו ברמה, בסוף ימיו היו לו ברוסיא הלבנה כמאה אלף חסידים. הוא הוקיר מאוד את הגר"א ותורתו, אך קיוה, שכמו שהיו מתנגדים להרמב"ם בזמנו, "ואחר שנים רבות הכירו כל גדולי ישראל כי משה אמת ותורתו אמת", כמו כן יכירו לבסוף גם המתנגדים בצדקת שיטתו.

זלמן, ואליו הופנו כל חיצו המתנגדים וחרמותיהם. מסופר, שנסע (בשנת תקל"ד) עם הרב ר' מנחם מנדל מוויטבסק לוילנא להתראות עם הגר"א, אולם הגר"א לא קיבלם לראיון. עם נסיעתו של הרמ"מ מוויטבסק לא"י (בשנת תקל"ז), ניהל הגרש"ז את תנועתו ברמה, פישט והרחיב את החסידות ברבבות ישראל, ומסופר שבסוף ימיו היו לו ברוסיא הלבנה כמאה אלף חסידים. הוא הוקיר מאוד את הגר"א ותורתו, אך קיוה, שכמו שהיו מתנגדים להרמב"ם בזמנו, "ואחר שנים רבות הכירו כל גדולי ישראל כי משה אמת ותורתו אמת", כמו כן יכירו לבסוף גם המתנגדים בצדקת שיטתו.

בשנת תקנ"ז הדפיס את ספרו המרכזי בחסידות: "התניא", בו משלב מוסר חסידות וקבלה כאחד. כמה רעיונות נפלאים מכיל הקונטרס "שער

היחוד והאמונה" המיוסד על פירוש הבעש"ט (אשר מקורו במדרש שוחר טוב, תהילים קי"ט) בפסוק "לעולם ה' דברך ניצב בשמים", כי דברך שאמרת "יהי רקיע", הוא ניצב ועומד לעולם בתוך רקיע השמים, ומלובש בתוך כל הרקיעים להחיותם, ואילו היו אותיות "יהי רקיע" מסתלקות כרגע ח"ו וחוזרות למקורן העליון, היו כל השמים אין ואפס ממש והיו כלא היו כלל.

הגרש"ז מסביר באריכות את ההבדל בין מעשה ידי אומן בשר ודם, שאחרי שעשה את הכלי, אין הכלי צריך יותר לידיו של האומן, והוא קיים ועומד גם מבלעדו, הואיל

הספרים לעתיד לבוא, ובו יזכו לקבל פני משיח... בקיצור: תנועת החסידות באה להחיות ולהלהיב את הרגש הפנימי והמוסר שביהדות. מה שעשו רבותינו ר' שלמה בן גבירול ור' יהודה הלוי בשיריהם, המלאים צמאון והתלהבות לבורא עולם עד כלות הנפש ועד מיצוי הנפש, עשתה החסידות בריקודיה ובשתיית משקה "לחיים" שלה. אולם המטרה אחת היא: שמירת התורה והמצוות מכל משמר. יהדות חיה, עירנית ותוססת, היודעת לזקוף את קומתה בכל מצב ולצפות ולקוות באמונה שלימה ליום ישועה כי יבוא.

היחוד והאמונה" המיוסד על פירוש הבעש"ט (אשר מקורו במדרש שוחר טוב, תהילים קי"ט) בפסוק "לעולם ה' דברך ניצב בשמים", כי דברך שאמרת "יהי רקיע", הוא ניצב ועומד לעולם בתוך רקיע השמים, ומלובש בתוך כל הרקיעים להחיותם, ואילו היו אותיות "יהי רקיע" מסתלקות כרגע ח"ו וחוזרות למקורן העליון, היו כל השמים אין ואפס ממש והיו כלא היו כלל.

הגרש"ז מסביר באריכות את ההבדל בין מעשה ידי אומן בשר ודם, שאחרי שעשה את הכלי, אין הכלי צריך יותר לידיו של האומן, והוא קיים ועומד גם מבלעדו, הואיל

לעילוי נשמת

מרת שרה רחל רות בת ר' אברהם ע"ה

נפטרה כ"ה אלול תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

•••

לזכות בעלה הרב יצחק שליט"א לרגל יום הולדתו
לשנת הצלחה רבה בכל מעשה ידיו

ולזכות צאצאיהם שיחיו

לעילוי נשמת האישה הצדקנית

חנינה אדרעי ע"ה

נלב"ע י"ז תשרי תשס"ב

הוקדש על ידי בנה הר"ח הרב ישר אדרעי שליט"א

•••

לעילוי נשמת ר' יוסף בן עלו ביטון ז"ל

הוקדש על ידי בנו דוד שיחי

לרגל חתונתו בשעה טובה ומוצלחת

לעילוי נשמת הגאון החסיד

רבי ישראל גרוסמן זצ"ל

בן הרה"ח רבי משה שניאור זלמן זצ"ל

נלב"ע כ"ג אדר ת'תשס"ז

•••

לעילוי נשמת היקר והאהוב

ר' יהודה ליאון בן אברהם וזוהרה דרין

נפטר ז' מרחשוון התשנ"ז

לעילוי נשמת אסף ז"ל בן מרסל שתחי

נלב"ע ט' כסלו תשס"ג

הוקדש על ידי אחיו ר' דוד משה שיחי

לזכות הנדיב רודף צדקה וחסד ר' אברהם בן יהודה דרין

לרפואה שלימה וקרובה והצלחה וברכה בכל מעשיו ידיו ולבריאות ונחת מכל בני משפחתו

לזכות

אליהו בן רחל, יוסף יצחק בן דבורה לאה, יוסף יצחק בן מזל, יוסף יצחק בן רבקה, מנחם מענדל בן פייגה,

משה בן חיה יהודית, פנחס טודרס בן טובה, צבי מענדל רחמים בן ורדה, שלום בן ציפורה,

שלום בער בן רבקה, שלמה חיים בן רבקה, שניאור זלמן בן יהודית